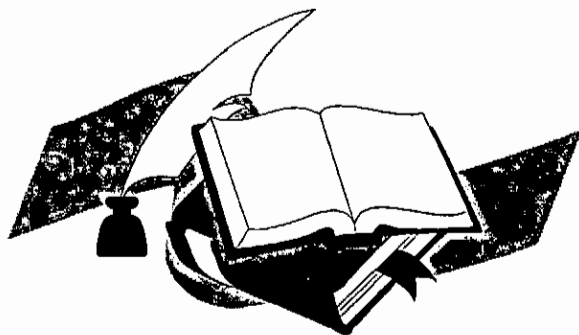

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ
ΤΕΙ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ,
ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΗΜΗΤΡΑ ΝΑΝΟΥΣΗ

ΠΑΤΡΑ 1999

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2804

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον Μάρτιο του 1998 αναλάβαμε με την κα. Δήμητρα Νανούση θέμα πτυχιακής εργασίας σχετικά με τα ευρωπαϊκά προγράμματα και την συμβολή που έχουν αυτά στην επαγγελματική εξέλιξη των πτυχιούχων του ΤΕΙ.

Απ' την αρχή βρήκαμε το θέμα πολύ ενδιαφέρον, και νομίζαμε ότι πρόκειται για ανοικτό πεδίο που θα μας πρόσφερε πολλές πληροφορίες. Στην πορεία, όμως, συναντήσαμε πολλές δυσκολίες, καθώς η βιβλιογραφία ήταν σχετικά περιορισμένη, και οι απαντήσεις που λάβαμε απ' τους σπουδαστές που αποστείλαμε γράμματα ήταν σχετικά λίγες. Λάβαμε γύρω στις 30 απαντήσεις ενώ στείλαμε πάνω από εκατόν πενήντα γράμματα.

Παρ' όλες τις περιορισμένες πληροφορίες που καταφέραμε να συλλέξουμε, βγάλαμε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα που έχουν να κάνουν με την αναγκαιότητα των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, η οποία όπως αποδεικνύεται είναι πολύ μεγάλη.

Επίσης, κάποιο άλλο συμπέρασμα που βγάλαμε απ' τη εργασία είναι ότι το ΤΕΙ ως διοικητική μονάδα θα πρέπει να οργανωθεί καλύτερα, γιατί κάποιες γνώμες σπουδαστών ήταν ακραία αρνητικές.

Ευχαριστούμε θερμά την κα. Νανούση, που με το θέμα αυτό, μας βοήθησε ν' αποκτήσουμε αρκετές γνώσεις και εμπειρίες μέσα από την έρευνα που κάναμε.

Επίσης, έχουμε χρέος να ευχαριστήσουμε τους σπουδαστές πτυχιούχους ή μη, που ανταποκρίθηκαν στις επιστολές μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή, θα προσπαθήσουμε να ερευνήσουμε και να προβούμε σε μια ανάλυση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Ε.Ε και τι σημαίνουν αυτά για τους σπουδαστές του Τ.Ε.Ι. Στην έρευνα αυτή σημαντικό στοιχείο αποτέλεσε η εμπειρία και οι εντυπώσεις που αποκόμισαν όσοι συμμετείχαν σε τέτοια προγράμματα. Όμως σημαντική ήταν και η γνώμη φοιτητών που δεν συμμετείχαν σε κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Και αυτό γιατί σκοπός αυτής της εργασίας είναι να αποδειχθεί η συμβολή τέτοιων προγραμμάτων στην επαγγελματική εξέλιξη. Δηλαδή ερευνούμε τις δύο αυτές ομάδες φοιτητών και μέσα από αυτή τη μελέτη μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα στο κατά πόσο ένας που συμμετείχε σε ένα ευρω-παϊκό πρόγραμμα απέκτησε περισσότερα οφέλη για επαγγελματική εξέλιξη από κάποιον που δεν συμμετείχε.

Η μεθοδολογία της έρευνας, έχει να κάνει με τη ανάπτυξη και αποστολή ερωτηματολογίων που απευθύνθηκαν σε τελειόφοιτους και μη σπουδαστές. Βέβαια ερωτηματολόγια στάλθηκαν και σε σπουδαστές που συμμετείχαν στα ευρωπαϊκά προγράμματα αλλά και σε εκείνους που δεν συμμετείχαν. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκαν δύο ειδών ερωτηματολόγια, ένα για κάθε περίπτωση.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν έγινε μια προσπάθεια ανάλυσης των δεδομένων, στοιχείο απαραίτητο για την απάντηση στο ερώτημα του κατά πόσο ωφελεί κάποιον η συμμετοχή του σε κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα.

Επίσης , από τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτώμενοι είμαστε σε θέση να σχηματίσουμε άποψη και για πολλά θέματα, όπως για την πληροφόρηση που παρείχε το Τ.Ε.Ι. για το θέμα των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων καθώς οι σπουδαστές κλήθηκαν να απαντήσουν και να κρίνουν αν υπήρχε ικανοποιητική την ενημέρωση από το Τ.Ε.Ι. Αυτό μας βοήθησε να αποφανθούμε ότι κάποιοι δεν συμμετείχαν στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα γιατί αποθαρρύνθηκαν από την ελλιπή ή λάθος ενημέρωση. Δηλαδή να αξιολογήσουμε αν βοήθησε το Τ.Ε.Ι. ή όχι στην απόφαση κάποιου σπουδαστή να συμμετάσχει σε κάποιο από τα προγράμματα αυτά.

Δεν είναι όμως μόνο το θέμα της ενημέρωσης που μας δίνεται ευκαιρία να αναλύσουμε μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν. Μπορούμε να έχουμε μια πιο γενική άποψη γύρω από τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ Τ.Ε.Ι. και ιδρυμάτων του εξωτερικού τόσο σε εκπαιδευτικό επίπεδο όσο και σε γενικότερα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας. Αυτό μας βοηθάει να καταλάβουμε αν η φοίτηση κάποιου σε κάποιο ίδρυμα του εξωτερικού, του έδωσε περισσότερα εφόδια στην επαγγελματική του αποκατάσταση.

Η εργασία αυτή χωρίστηκε σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται μια γενική αναφορά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα Ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ το δεύτερο αφιερώνεται στην σχετική έρευνα και την ανάλυσή της με στατιστικά στοιχεία.

**Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ Ε.Ε.
ΚΑΙ
ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση - κάποια ιστορικά στοιχεία

Όπως ξέρουμε από την ιστορία, οι δύο αιματηροί παγκόσμιοι πόλεμοι που είχαν επίκεντρο κυρίως τη Δυτική Ευρώπη ήταν καταστροφικοί για τα ευρωπαϊκά κράτη, κυρίως εκείνης της περιοχής. Μετά τη λήξη και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Η.Π.Α και η Σοβιετική Ένωση αποτελούσαν πλέον τους υπαρκτούς πόλους της παγκόσμιας επιρροής. (βλ Βιβλιογρ. Ι)

Η συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών υλοποιήθηκε μέσα από τρεις ευρωπαϊκούς οργανισμούς : α) Την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ) που δημιουργήθηκε με την συνθήκη των Παρισίων το 1951. Σκοπός της ήταν η εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας του άνθρακα, του χάλυβα, και του σιδήρου στο εσωτερικό της Κοινότητας που πραγματοποιείται με την κατάργηση των εισαγωγικών και εξαγωγικών τελωνειακών δασμών και των ποσοτικών περιορισμών στις μεταξύ των κρατών μελών εμπορικές σχέσεις. β) Την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ) , που δημιουργήθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957. Στόχοι της ήταν η δημιουργία κοινής αγοράς, και η προοδευτική προσέγγιση των οικονομιών των κρατών μελών. γ) Την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας Ε.Κ.Α.Ε ή ΕΥΡΑΤΟΜ που ιδρύθηκε με τη συνθήκη της Ρώμης το 1957. Στόχος της ήταν η από κοινού ανάπτυξη προγραμμάτων πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς. Στην πράξη και οι τρεις κοινότητες είχαν το προσωνύμιο Ε.Ο.Κ αλλά κάθε αρχικός οργανισμός είχε όπως είδαμε τους δικούς του στόχους. (1) Σ' αυτές τις κοινότητες, τα ιδρυτικά μέλη ήταν έξι κράτη (Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο Ιταλία). Με τη πάροδο του χρόνου προστέθηκαν άλλα έξι κράτη (Ελλάδα, Αγγλία, Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία, Δανία) για να φθάσουν έτσι τα δώδεκα. Αυτή τη προοπτική ενίσχυσης των ευρωπαϊκών κρατών, σε συνδυασμό με τις νέες απαιτήσεις που εμφανίζονταν στο παγκόσμιο γίνεσθαι, οδήγησε σε ένα πιο ολοκληρωμένο μοντέλο

συνεργασίας, που ονομάστηκε Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συντελέστηκε το 1992 με τη συνθήκη του Μάαστριχ. (3)

Αυτές οι νέες απαιτήσεις που θα καλύπτονταν με τη δημιουργία της Ευρω-παϊκής Ένωσης δεν ήταν μόνο οικονομικού περιεχομένου αλλά και πολιτικού. Η σύνθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά από μία διεύρυνση που επετεύχθη έφθασε τα 15 κράτη-μέλη, μετά τη προσθήκη της Φιλανδίας, Σουηδίας, Αυστρίας. Πλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως στόχο το ενιαίο νόμισμα, άρση των συνόρων και γενικά την ύπαρξη μιας ουσιαστικά ενωμένης Ευρώπης. (1)

α.

1.2. Η Εκπαίδευση και Κατάρτιση - Η σημασία της για την Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σημερινή της μορφή μπορεί να επιλύσει τα περισσότερα προβλήματα που παρουσιάζονται. Αυτά τα προβλήματα είναι η αιτία κάποιων κοινωνικών εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα όχι μόνο στα πλαίσια της Ε.Ε. αλλά και όλου του υπόλοιπου κόσμου. Οι πιο σημαντικές απ' αυτές τις εξελίξεις είναι η παγκοσμιοποίηση της αγοράς και η αυξανόμενη πρόοδος της τεχνολο-γίας. Αυτές οι κοινωνικές εξελίξεις, όπως είπαμε δημιουργούν κάποια προβλήματα π.χ. ανεργία. Η λύση για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της ανεργίας καθώς και για να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να ακολουθήσει τις εξελίξεις αυτές είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση.

Η δράση των ευρωπαϊκών κρατών, όταν ακόμη υπήρχε η μορφή της ΕΟΚ, απ' τη δεκαετία του '60, όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση, έχει προσφέρει αποτελέσματα πολύ σημαντικά από πλευράς συνεργασίας, ανταλλαγής εμπειριών, υποστήριξης στην καινοτομία και την εκπόνηση προϊόντων και υλικού κατάρτισης. Έχει επίσης δώσει χαρακτηριστική ώθηση στην ευρωπαϊκή κινητικό-τητα σπουδαστών και ατόμων υπό κατάρτιση. Έχει, τέλος, συμβάλει στην προαγωγή εκμάθησης κοινοτικών γλωσσών και στην ανάπτυξη της επικοινωνίας μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών. (4)

Η διεθνοποίηση των ανταλλαγών (παγκοσμιοποίηση της αγοράς), η παγκοσμιότητα και η εξέλιξη της τεχνολογίας καθώς και η νέα κατάσταση που επικρατεί πλέον με την αναγκαιότητα της πληροφόρησης, έχουν αυξήσει τις δυνατότητες πρόσβασης των ατόμων στην γνώση. Όμως στον αντίποδα υπάρχει ο κίνδυνος του αποκλεισμού και της αβεβαιότητας αυτών που δεν είχαν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν τις εξελίξεις αυτές. Είναι σαφές ότι οι νέες αυτές εξελίξεις, απαιτούν απ' το καθένα πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μία προσπάθεια προσαρμογής που γίνεται μέσω της εξειδίκευσης, ανασυνθέτοντας διάσπαρτες στοιχειώδεις γνώσεις. Η κοινωνία πλέον εξελίσσεται ως μία κοινωνία γνώσης. Σ' αυτή τη προοπτική εντάσσεται ο κεντρικός ρόλος όλων των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών-μελών. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση υπήρξαν άλλωστε πάντα καθοριστικοί παράγοντες για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ των ανθρώπων. Μάλιστα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής προσπάθειας, στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να επέλθει ισότητα των ανθρώπων δηλαδή ίσες ευκαιρίες για όλους, κάτι καλό ιδιαίτερα στα πλαίσια της επιβεβλημένης ισότητας των δύο φύλων. (4)

Η εκπαίδευση και κατάρτιση, περισσότερο απ' ότι στο παρελθόν, αποτελούν τις κύριες συνιστώσες της προσωπικής ανάπτυξης κάθε ατόμου καθώς και της γενικότερης κοινωνικής προόδου. Μέσα από την εκπαίδευση και κατάρτιση που θα πρέπει να αποκτώνται στα πλαίσια του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος τα άτομα πλέον θα μπορούν να ελέγξουν το μέλλον τους και να διασφαλίζουν την εξέλιξή τους, τόσο στην άσκηση του επαγγέλματός τους, όσο και γενικότερα. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα οδηγήσει με τη σειρά της στην αύξηση της συνολικής ανταγωνιστικότητας και στην αύξηση της απασχόλησης. Οι ικανότητες μάθησης και η κατοχή θεμελιωδών γνώσεων, θα καθορίζουν σταδιακά όλο και περισσότερο το συσχετισμό των ατόμων στα πλαίσια της κοινωνικής ιεραρχίας.

Η θέση του καθενός στο χώρο της γνώσης θα είναι αποφασιστική, καθώς θα αποτελεί έναν αυξανόμενης σημασίας άξονα για τη δόμηση της κοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προκύψει σε πολύ μεγάλο βαθμό απ' την ικανότητά της να δημιουργεί

στους κόλπους της τη κοινωνία της γνώσης, που θα στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στον πολιτιστικό πλούτο και στην πολιτιστική πολυμορφία, που υπάρχει στην Ε.Ε. (4)

Καθώς κάθε κράτος-μέλος έχει αναπτύξει τον δικό του πολιτισμό, και κατά συνέπεια τη δικιά του παιδεία, δεν πρέπει να αποθαρρύνει την Ένωση από τη δημιουργία μιας ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής, η οποία πολιτική θα προετοιμάσει τους πολίτες για το μεγάλο στόχο της που είναι η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ένωση

Ένα σημαντικό μέρος της εκπαίδευσης και κατάρτισης, είναι ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εκπαίδευση που ξεκινά μετά το λύκειο με τη μορφή ακαδημαϊκής πλέον μόρφωσης. Αυτό γιατί η τριτοβάθμια εκπαίδευση παρέχει εξ-ιδεικευμένες γνώσεις που αποτελούν το κλειδί για την κατάρτιση του ανθρώπου καθώς και τη περαιτέρω επαγγελματική πορεία του.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολλά έχουν επιτευχθεί στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και προηγμένης κατάρτισης κυρίως από το 1976 και ύστερα. (5)

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση και η προηγμένη κατάρτιση είναι μια τεράστια και πολύπλοκη επιχείρηση. Τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιπροσωπεύουν μία τεράστια επένδυση και δαπάνη εκ μέρους των κρατών-μελών, των περιφερειακών αρχών, των ατόμων και τελευταία, εκ μέρους της ίδιας της Ένωσης. Τα συστήματα αυτά χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό διαφοροποίησης. Πράγματι, διαφέρουν ως προς τη γλώσσα που χρησιμοποιείται και ως προς το πολιτιστικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων, ως προς τις δομές μέσω των οποίων λειτουργούν, ως προς την έκταση την ποικιλομορφία τους και ως προς το βαθμό αυτονομίας που περιλαμβάνουν. (2) Διαφέρουν επίσης ως προς τη διάρκεια, το επίπεδο, το περιεχόμενο και την ακαδημαϊκή διάρθρωση των τμημάτων τους, ως προς το βαθμό και τη φύση της συμμετοχής τους στην έρευνα και, τέλος, ως προς τις πηγές που έχουν στη διάθεσή τους και οι οποίες αντανakλούν τα επίπεδα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης στις περιοχές της Ένωσης. Στην πράξη όλα αυτά τα συστήματα σχεδιάστηκαν έχοντας υπόψη περιφερειακούς ή εθνικούς σκοπούς, για την αντιμετώπιση των απαιτήσεων περιφερειακών και εθνικών αγορών εργασίας και για τη διατήρηση και μετάδοση εθνικών πολιτιστικών θέσεων. Οι απόφοιτοι

προετοιμάζονταν για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των περιφερειακών και εθνικών εργοδοτών και στις κοινότητές τους να ζήσουν δραστήρια πολιτική και κοινωνική ζωή.

Η διαθεσιμότητα ευκαιριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο συνεπάγεται την απαίτηση «ευρωπαϊκής» εκπαίδευσης ή τουλάχιστον εκπαίδευσης ουσιαστικού «ευρωπαϊκού» περιεχομένου. Στο μέλλον οι φοιτητές θα συνειδητοποιήσουν ότι οι ανάγκες τους θα εκπληρώνονται καλύτερα με το να παρακολουθούν επιμέρους τμήματα σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκονται σε διάφορα κράτη-μέλη παρά να συμπληρώνουν τις σπουδές τους εξ' ολοκλήρου στην πατρίδα τους. Σπουδάζοντας σε άλλο κράτος-μέλος θα είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν σε μεγάλο βαθμό την ελευθερία που τους δίνεται από τη συνθήκη και να επεκτείνουν τις επιλογές τους. Το κρίσιμο ερώτημα είναι εάν αυτό το τεράστιο και ποικιλόμορφο σύστημα μπορεί να αποκτήσει ένα ευρωπαϊκό επίκεντρο ώστε να συνεισφέρει στην πραγμα-τοποίηση των κοινοτικών στόχων, συμπεριλαμβανομένων των στόχων σχετικά με την κατανομή του πολιτιστικού πλούτου της Ευρώπης μεταξύ των ευρωπαϊών πολιτών και την προώθηση μιας ευρωπαϊκής διάστασης και ταυτότητας που θα συνυπάρχει με τις περιφερειακές και εθνικές ιδιαιτερότητες.

Για την καλύτερη εστίαση σ' αυτή τη προσδοκία, υπάρχουν ορισμένα πεδία όπου απαιτούνται νέες πρωτοβουλίες εκ μέρους των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των κρατών-μελών και της Επιτροπής. Ενώ η διάσταση της Ε.Ε. διεισδύει σε όλα τα πεδία. Τα πρώτα τέσσερα

1. συμμετοχή και πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
2. στενή σχέση με την οικονομική ζωή
3. συνεχής εκπαίδευση
4. ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

είναι πεδία όπου οι αλλαγές θα να είχαν αντιμετωπισθεί από τα συστήματα τριτο-βάθμιας εκπαίδευσης ακόμη και μέσα σε εθνικό πλαίσιο παρόλο που η προσέγγιση σ' αυτά έχει φανερά μεταβληθεί από τις συνέπειες της

ιδιότητας του μέλους της Ένωσης και από τις ευκαιρίες που παρέχονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για συνεργασία και κοινή δράση. (5)

Η βούληση για συνεργασία, για ανταλλαγή εμπειριών και για προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στις δράσεις που αναλήφθηκαν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων κατά το παρελθόν, κυρίως δεκαετία '90, αλλά και στο μέλλον, δεν θα είχαν παρ' όλα αυτά ισχυρό αντίκτυπο αν δεν συνοδεύονταν από τη σταθερή επιβεβαίωση της Ευρωπαϊκής Κοινοτικής Διάστασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το περίγραμμα μιας τέτοιας επιβεβαίωσης ορίζεται από τα παρακάτω στοιχεία:

- Κινητικότητα φοιτητών μέσα στην Ένωση.
- Συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η κεντρική σημασία της γλώσσας.
- Η κατάρτιση των καθηγητών.
- Αναγνώριση τίτλων σπουδών και περιόδων σπουδών.
- Ο διεθνής ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ανάλυση πληροφοριών και εκπαιδευτικής πολιτικής.
- Διάλογος με τον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. (5)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασπάζεται την ανάγκη αλληλεπίδρασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της προηγμένης κατάρτισης με την κοινωνική και οικονομική ζωή. Η πίεση για περισσότερο επαγγελματική εκπαίδευση οδήγησε στη διεύρυνση του φάσματος των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων, έτσι ώστε να επιτευχθεί εν μέρει η ισορροπία μεταξύ γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με τη παρουσία ιδρυμάτων με διαφορετικούς ρόλους. Αυτό γίνεται γιατί η σύγχρονη οικονομία και κοινωνία, έχει ανάγκη τόσο από άτομα με γενικές γνώσεις όσο και από ειδικούς και χρειάζεται αποφοίτους που να είναι ικανοί να συλλάβουν πολύπλοκα προβλήματα και να επικοινωνούν αποτελεσματικά. (4)

Κάτι τέτοιο δημιουργεί όμως κάποιο κίνδυνο. Ο κίνδυνος αυτός είναι η πιθανότητα να μεγαλώσει το χάσμα μεταξύ τεχνικού-επαγγελματικού τομέα και του ακαδημαϊκού τομέα.

Μια περαιτέρω πτυχή αυτής της ισορροπίας είναι ο βαθμός στον οποίο πρέπει να διατηρηθεί η γενική εκπαίδευση ως μέρος της επαγγελματικής κατάρτισης και επίσης ο βαθμός στον οποίο πρέπει να ενισχυθούν οι ακαδημαϊκές σπουδές σε συνδυασμό με πρόσθετα τεχνικά και επαγγελματικά προγράμματα που θα διευκολύνουν την απορρόφηση των αποφοίτων των ακαδημαϊκών σπουδών κυρίως στον αναπτυσσόμενο τομέα των υπηρεσιών.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν ασαφή τα όρια μεταξύ γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, απ' τη πλευρά της προσπαθεί να επιφέρει μια ισορροπία σχετικά με τα προγράμματα σπουδών, ώστε να προετοιμάσει άτομα που θα έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και θα βοηθούν στην εκπλήρωση των σκοπών της Ένωσης.

Ένα άλλο θέμα θεμελιώδους σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η διατήρηση και η αναβάθμιση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ισχυρά ανταγωνιστική φύση της σύγχρονης κοινωνίας και η εξάρτησή της απ' την ανθρώπινη γνώση και ικανότητα είναι τέτοια ώστε να δίνει διαρκώς μεγαλύτερη έμφαση στο ζήτημα της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. (2)]

Η Ευρωπαϊκή διάσταση όσο αφορά το ζήτημα της ποιότητας, αυτή τη] δίνουν οι διευρυνόμενες προοπτικές των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Αυτές οι εκτιμήσεις ποιότητας επηρεάζουν θεσμικές επιλογές όσον αφορά τη καθιέρωση συνεργασιών και συμμετοχής σε δίκτυα στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών δομών, και είναι επίσης παράγοντας για την ακαδημαϊκή αναγνώριση και κατά συνέπεια για τη διευκόλυνση της κινητικότητας. Αυτές οι εκτιμήσεις για την ποιότητα επηρεάζουν και τους φοιτητές, όταν αυτοί κάνουν τη επιλογή του ιδρύματος και του τμήματος σπουδών σε μια πιο ανοικτή και προσιτή Ευρωπαϊκή αγορά τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι εργοδότες απ' την πλευρά τους, θα χρειάζεται να εφαρμόζουν κριτήρια ποιότητας στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά εργασίας στην οποία η κινητικότητα θα υποστηρίζεται πλέον από την αμοιβαία αναγνώριση πτυχίων για επαγγελματικούς σκοπούς. Με αυτά θέλουμε να επισημάνουμε πως και οι εργοδότες θα μπορούσαν να έχουν μια

πιο στενή συμμετοχή στο καθορισμό των κριτη-ρίων με βάση τα οποία θα διασφαλιστεί αυτή η αμοιβαία αναγνώριση. (5)

Πάνω σε αυτή τη προοπτική της αμοιβαίας αναγνώρισης που αναφέρθηκε πιο πάνω, το θέμα της ποιότητας είναι πλέον το σημαντικότερο που μπορεί να ληφθεί υπ' όψη. Οι δυνατότητες για ανταλλαγή εμπειριών και για συνεργασία σε ευρω-παϊκό επίπεδο για το προσδιορισμό της ποιότητας και για την εκτίμησή της πρέπει να αξιοποιηθούν από την Ένωση, όσο το δυνατόν καλύτερα. Αυτή η ποιότητα εξ-ασφαλίζεται με μια δυναμική και συνεχής διαδικασία αλλαγών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι αλλαγές αυτές έχουν να κάνουν με μεγαλύτερο και περισσότερο διαφοροποιημένο φοιτητικό πληθυσμό στις δομές των σπουδών, στους τρόπους διδασκαλίας και διεξαγωγής μαθημάτων, στη συνεργασία με άλλα ιδρύματα και με τη βιομηχανία, τόσο στη διδασκαλία, όσο και στην έρευνα και τελικά στη δημιουρ-γία ενός ευρωπαϊκού ήθους σε όλες τις πτυχές της θεσμικής ζωής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός από τη ποιότητα και τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν ώστε αυτή να επιτευχθεί, προσέχει και την ευκολότερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που θα έχει σαν αποτέλεσμα την όσο το δυνατόν μεγαλύ-τερη συμμετοχή. Τα επιχειρήματα για την αύξηση της συμμετοχής στην τριτο-βάθμια εκπαίδευση μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

1. Η πρόοδος της τεχνολογίας και οι εφαρμογές της στην οικονομική ζωή ανέβα-σαν σημαντικά το επίπεδο των γνώσεων και των προσόντων που απαιτούνται από το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό να παραμείνει ανταγωνιστικό.
2. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη μεγάλη ποικιλία γλωσσών και πολιτισμών δημιουργεί απαιτήσεις για υψηλότερα εκπαιδευτικά επιτεύγματα για να δοθεί η δυνατότητα στα άτομα να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς και να ασκήσουν τα καθήκοντά τους ως πολίτες στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης Ευρώπης.

3. Οι μεταβαλλόμενες κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες και η δυναμική που προ-κύπτει από τα αποτελέσματα των προηγούμενων αυξήσεων στη συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οδηγούν σε μεγαλύτερη ζήτηση.
4. Οι διαρθρωτικές πολιτικές εξαρτώνται πολύ από ένα υψηλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό για την υλοποίησή τους.
5. Η αυξημένη συμμετοχή είναι αναγκαία συνέπεια της υλοποίησης του δεδηλωμέ-νου στόχου για «επίτευξη ίσων ευκαιριών για πρόσβαση σε κάθε μορφή εκπαί-δευσης».
6. Η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική πρόοδος στα πλαίσια μιας ολοένα και πιο ολοκληρωμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τέτοια που να επιτρέπει μια ση-μαντική άνοδο του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού της. (5)

Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τα κράτη-μέλη επιμέρους, που θα πρέπει να προχωρήσουν σε λήψη μέτρων ώστε να ενθαρρύνουν την αύξηση της ζήτησης για συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης θα πρέπει να λάβουν μέτρα για να αυξηθεί η συμμετοχή των υποεκπροσωπούμενων ομάδων (π.χ. κατώτερες κοινωνικά τάξεις), και θα πρέπει να θέσουν τους στόχους τους για ανάπτυξη όσο αφορά τη ποσοτική έννοια (συμμετοχή στη τριτοβάθμια εκπαίδευση), αλλά και σχετικά με ειδικά τμήματα και εκπαιδευτικούς κλάδους.

Για να επιτευχθεί αυτή η ανάπτυξη τα κράτη-μελή θα πρέπει να συνεργα-στούν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς κάτι τέτοιο θα συντελέσει στην επίτευξη ενός προγραμματισμού ευρύτερης προοπτικής. (4) Τα μέσα για την επίτευξη αυτής της ανάπτυξης είναι επίσης θέμα κάθε επιμέρους κράτους-μέλους, ξεχωριστά, καθώς και την εκάστοτε αρχών της τριτοβάθμιας εκ-παίδευσης. Τα μέσα αυτά έχουν διαφορά από κράτος σε κράτος όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους τα

συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνδέονταν με τη δευτεροβάθμια, τις πολιτικές προσβάσεις που ακολουθούνται, τις διαρθρώσεις της ίδιας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα κύρια στοιχεία των πολιτικών των κρατών-μελών για ανάπτυξη μπορούν να πάρουν τη μορφή:

1. Δράσεων σε δευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης που θα αυξήσουν τον αριθμό των καταρτισμένων αποφοίτων λυκείου και που θα κατευθύνουν τη ζήτηση προς τις διαβλεπόμενες ανάγκες για υψηλού επιπέδου προσόντα. Αυτές οι δράσεις θα περιλαμβάνουν επενδύσεις, αναδιοργανώσεις, μεταρρυθμίσεις προγραμμάτων σπουδών, ενίσχυση της καθοδήγησης και της παροχής συμβουλών, ειδική υπο-στήριξη για την παρότρυνση των παιδιών που προέρχονται από υποεκπροσωπούμενες ομάδες να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους.
2. Δράσεων τη στιγμή της εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση· αυτές οι δράσεις αποσκοπούν γενικά στη διευκόλυνση της διαδικασίας εισαγωγής και αφορούν ένα ευρύ φάσμα του πληθυσμού. Μπορούν να πάρουν τη μορφή μιας μεγαλύτερης ελαστικότητας των όρων εισαγωγής, της αποδοχής επαγγελματικών προσόντων που αποκτήθηκαν σε δευτεροβάθμιο επίπεδο ή κατά τη διάρκεια επαγγελματικής κατάρτισης, της διεξαγωγής μαθημάτων «πρόσβασης» ή μαθημάτων πρόετοιμασίας, της παροχής ακαδημαϊκών μονάδων για «ωριμότητα», της απόκτησης επαγγελματικής πείρας και κατάρτισης στο χώρο εργασίας.
3. Αλλαγής της διάρθρωσης σπουδών· αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την εισαγωγή μαθημάτων μεμονωμένων, μαθημάτων μερικού ωραρίου, μαθημάτων που γίνονται τμηματικά, τμημάτων μικρής διάρκειας, τη μεγαλύτερη ανάπτυξης της ικανότητας των φοιτητών να οργανώσουν τις σπουδές τους, ατομικά ή ομαδικά και γενικά τη διαμόρφωση ενός περισσότερο διαφοροποιημένου συστήματος για ένα περισσότερο διαφοροποιημένο φοιτητικό πληθυσμό.

4. Επανεξέτασης του κόστους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το άτομο· αυτό περιλαμβάνει τη θέσπιση ή τροποποίηση προγραμμάτων με τη μορφή ενίσχυσης επιδομάτων, δανείων, φορολογικών ελαφρύνσεων, αναβολής ή παράτασης πληρωμών, έμμεσων επιδοτήσεων, καθώς και τη διεύρυνση του αριθμού των δικαιούχων και τη απλούστευση των σχετικών αιτήσεων. Περιλαμβάνει επίσης, χρηματοδοτικές πολιτικές σχετικά με την εξάρτηση από τα δίδακτρα και το βαθμό στον οποίο επιβάλλονται δίδακτρα στις διάφορες κατηγορίες συμμετεχόντων, κύκλων μαθημάτων και διαφορετικών τύπων σπουδών.

5. Παροχής αυξημένου αριθμού και καλύτερης κατανομής των θέσεων σπουδών μέσω μέτρων αυξημένης προσφοράς και βελτιωμένης αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας· αυτό θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την απόδοση μεγαλύτερης έμφασης στον τρόπο διδασκαλίας. (5)

Έχει αποδοθεί μεγάλη σημασία την ανταλλαγή εμπειριών και στη ευρύτερη συζήτηση των στόχων σχεδιασμού για την επίτευξη της ανάπτυξης, καθώς τα κράτη-μέλη θα διευκολυνθούν για τη πραγματοποίηση αυτών των ανταλλαγών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά, οι αλλαγές στις πολιτικές που έχουν σχέση με την αυξημένη συμμετοχή, να χρησιμεύουν για την εξίσωση των ευκαιριών για τις υποεκπροσωπούμενες ομάδες αλλά και μεταξύ των κρατών-μελών.

Το πώς θα φροντίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να ικανοποιήσει μία ουσιαστικά αυξημένη ζήτηση και ένα σημαντικά ανομοιογενές σώμα για συμμετοχή στη τριτο-βάθμια εκπαίδευση είναι ένα ερώτημα με πολλές και διαφορετικές όψεις. Μερικά κράτη-μέλη έχουν ήδη διαφοροποιήσει τα προγράμματά τους και προσφέρουν συντομότερους κύκλους σπουδών περισσότερο επαγγελματικής κατεύθυνσης σε ξεχωριστά ιδρύματα ή σαν μέρος των δραστηριοτήτων των υφιστάμενων ιδρυμάτων. Άλλα κράτη-μέλη πρόκειται επίσης να λάβουν τέτοια μέτρα.

Αυτό το σημαντικό ανομοιογενές σώμα, που αναφερθήκαμε πιο πάνω, που περιλαμβάνει ένα μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων λυκείου και ωρίμων πλέον φοιτητών μέσα στα πλαίσια της συνεχούς εκπαίδευσης, απαιτεί προφανώς μια μεγαλύτερη ποικιλομορφία σχετικά με την παροχή κύκλων σπουδών, πλήρους ή μερικού ωραρίου, τμημάτων μεγάλης ή σύντομης διάρκειας, μονοθεματικών και διαρθρωμένων πολυθεματικών τμημάτων για τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων, της αναβάθμισης και του εμπλουτισμού αυτών. Το καθήκον της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι να προσαρμόζει όλα αυτά τα τμήματα σε μια μεταδευτεροβάθμια δομή που θα εξυπηρετεί καλύτερα τη νέα της πελατεία. Είναι σημαντικό, τα συστατικά μέρη μιας τέτοιας δομής καθώς επίσης και οι διασυνδέσεις μεταξύ τους να ορίζονται σαφώς στα πλαίσια μιας πολιτικής. Οποιαδήποτε κι αν είναι η φύση της δομής είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην αποτελέσει εμπόδιο στην πρόοδο των ατόμων που επιθυμούν να είναι ικανοί να φτάσουν στο υψηλότερο επίπεδο των σπουδών τους. (2)

Υπάρχει, επίσης, για τα ιδρύματα μια πρόκληση που συνίσταται στην εξασφάλιση μιας ποικιλομορφίας στους τρόπους διδασκαλίας και στην παράδοση μαθημάτων που να μπορεί να ικανοποιήσει το νέο και περισσότερο ετερογενές φοιτητικό σώμα. Τα διάφορα ιδρύματα που έχουν διαφορετικές δομές ως προς τους κύκλους σπουδών που παρέχουν, μπορούν να καθιερώσουν δεσμούς μέσω συστήματος ακαδημαϊκών μονάδων. Ανάπτυξη και υιοθέτηση αυτού του συστήματος εξαρτάται απ' την προθυμία των ιδρυμάτων να συνάψουν συμφωνία συνεργασίας μέσα στα κράτη-μέλη και μέσα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτό το τρόπο αυξάνεται όχι μόνο η περατότητα των δομών αλλά παρέχονται επίσης τα μέσα για τη διευκόλυνση της συνεχούς εκπαίδευσης και για τη δημιουργία νέων συνδυασμών σπουδών και εργασίας.

Ενώ το θέμα της πρόσβασης παίρνει μια νέα έννοια στο πλαίσιο ενός ευρύτερου και πιο ποικιλόμορφου φοιτητικού σώματος και μιας ποικιλίας τρόπων παρακολούθησης τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα προβλήματα που σχετίζονται με τη πρόσβαση δεν θα εκλείψουν. Ένα υπόλοιπο μη ικανοποιούμενης ζήτησης θα συνεχίσει να υπάρχει όσο οι

φοιτητές δεν μπορούν να βρουν θέση στο τμήμα και στο ίδρυμα της επιλογής τους. Το νέο πλαίσιο θα εξυπηρετεί παρόλα αυτά το μετριασμό των προβλημάτων, ελαττώνοντας το μοναδικό και απόλυτα καθοριστικό χαρακτήρα της επιλογής του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μια αναθεώρηση του τρόπου πρόσβασης και η εφαρμογή της από τις κυβερνήσεις για τη ρύθμιση και τη διανομή των ευκαιριών, είναι αναγκαία καθώς δικαιολογείται από την αυξανόμενη φροντίδα των αρχών να συνδυάσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας με τα προσόντα των αποφοίτων και να εξασφαλίσουν τη δίκαιη διανομή των φοιτητών σε λογική αντιστοιχία με τις διαθέσιμες εγκαταστάσεις. (5)

Οι αυξημένες οικονομικές και κοινωνικές προσδοκίες με αντικείμενο την τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε συνδυασμό με το μεταβαλλόμενο και ανταγωνιστικό τμήμα μέσα στο οποίο λειτουργεί, την κάνουν να θεωρείται μέρος του οικονομικού συστήματος. Είναι τόσο μεγάλη η σημασία που δείχνει η κοινωνία για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε ακόμα και οι εταιρείες που αναπτύσσουν διαρθρωτικά προγράμματα κατάρτισης για τους υπαλλήλους τους και για τους χρήστες των προϊόντων τους αποκτούν πολλά από τα χαρακτηριστικά των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό φαίνεται επίσης και στις νέες μορφές του management οι οποίες ενθαρρύνουν την ομαδική εργασία και καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και το επιχειρηματικό πνεύμα σε όλα τα επίπεδα. Βλέπουμε ότι υπάρχει σύγκλιση εν-διαφερόντων μεταξύ τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βιομηχανίας και επαγγελματιών, η οποία μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία ενός νέου κλίματος συνεργασίας. Αυτή η συνεργασία θα στηρίξει τη δημιουργία μιας κοινωνίας μάθησης, όπου οι καθημερινές δραστηριότητες του ατόμου, εντός και εκτός του χώρου εργασίας, αποτελούν μέρος μιας διαδικασίας μάθησης.

Όπως είδαμε από όλα τα παραπάνω, η τριτοβάθμια εκπαίδευση ανοίγει τους ορίζοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εισάγει τον πολίτη κάθε κράτους-μέλους στη συνολική Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα.

2.2. Κινητικότητα φοιτητών μέσα στην Ένωση

Με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς η Ευρωπαϊκή Ένωση (από το 1992 και μετά), χρειάζεται ένα πολύ μεγαλύτερο αριθμό αποφοίτων απ' ότι στο παρελθόν που να έχει άμεση εμπειρία σπουδών, διαβίωσης και εργασίας σε μια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να έχει αρχίσει να κατανοεί και να εκτιμά τον πολιτισμό και τη νοοτροπία των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών και να θεωρεί όλη την Ευρώπη, και όχι μόνο τα μεμονωμένα κράτη, φυσικό πεδίο δράσης. Η κινητικότητα είναι ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την παραγωγή τέτοιου είδους αποφοίτους.

Οι δυνατότητες για κινητικότητα πρέπει να περιλαμβάνουν διάφορα μοντέλα που να ανταποκρίνονται σε διάφορες επιμέρους περιπτώσεις, αρχίζοντας από τους φοιτητές που απλά επιθυμούν να περάσουν ένα σημαντικό, παρ' ότι όμως σύντομο διάστημα στο εξωτερικό για τη διεξαγωγή ενός έργου, για την παρακολούθηση μιας σειράς μαθημάτων, για την εκπόνηση ενός μέρους της διατριβής τους ή για την απόκτηση κάποιας εργασιακής πείρας και φτάνοντας στα άτομα που για οικο-γενειακούς, επαγγελματικούς ή άλλους λόγους επιθυμούν να λάβουν το σύνολο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τους ή να σπουδάσουν για την απόκτηση ενός επιπλέον τίτλου σπουδών σε άλλο κράτος-μέλος. Ένα μεγάλο μέρος της κινητικότητας θα οργανωθεί στο μέλλον μέσα στο πλαίσιο της αυξανόμενης πολλαπλότητας διαπα-νεπιστημιακών δικτύων και συνεργασιών διαφόρων τύπων μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων· πρέπει όμως να ληφθούν και τα αναγκαία μέτρα για τους μεμο-νωμένους φοιτητές που για διάφορους λόγους επιθυμούν να λάβουν μέρος ή όλη την τριτοβάθμια εκπαίδευσή τους σε άλλη χώρα της Ένωσης. (2)

Η εφαρμογή μιας πιο ολοκληρωμένης πολιτικής για την κινητικότητα των φοιτητών μέσα στην Ένωση απαιτεί μια διπλή προσέγγιση. Πρώτον, είναι αναγκαία η εξάλειψη των εμποδίων τα οποία σήμερα εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας ισχυρό-τερης ροής διακινούμενων φοιτητών. Δεύτερον, είναι ζωτικής σημασίας να αυξη-θούν τα κίνητρα με τη μορφή προγραμμάτων υποστήριξης διαφόρων ειδών.

Για να είναι αποτελεσματική αυτή η διπλή πολιτική πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη στενότερη δυνατή συνοχή μεταξύ της Ένωσης και των κρατών-μελών, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αρχών των εν λόγω κρατών, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των μέτρων πολιτικής και να γίνει πιο αποτελεσματική η χρήση διαθέσιμων πόρων. Επιπλέον πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στον έλεγχο της αυξανόμενης ροής της κινητικότητας, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αρμονική ανάπτυξη στην Ένωση ως σύνολο και να αποφευχθεί η εμφάνιση μεγάλων ανισοτήτων όσον αφορά τη φοιτητική ροή από πλευράς «εξαγωγή / εισαγωγής» που θα μπορούσαν να αποτελέσουν υπερβολικό βάρος για ορισμένα κράτη-μέλη.

α) Η εξάλειψη των εμποδίων

Τα κυριότερα εμπόδια για την πραγματοποίηση μιας ευρύτερα διαδεδομένης κινητικότητας των φοιτητών μέσα στην Ένωση, τα οποία πρέπει να εξαλειφθούν, είναι τα ακόλουθα:

- Περιορισμοί εισαγωγής: όπου είναι περιορισμένη η δυνατότητα πρόσβασης σε ορισμένα τμήματα, πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη η ιδιαίτερη κατάσταση των φοιτητών από ευρωπαϊκές χώρες και να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση δικαίων ευκαιριών πρόσβασης, χωρίς κανένα ίχνος διακρίσεων.
- Γλωσσικά προβλήματα: η έλλειψη καταλλήλων γλωσσικών ικανοτήτων, όσον αφορά τις γλώσσες άλλων κοινοτικών χωρών, είναι σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για την κινητικότητα των φοιτητών. Κατά την άποψη της Ένωσης, η επαρκής γνώση άλλης μιας τουλάχιστον ακόμη ευρωπαϊκής γλώσσας πρέπει να περιλαμβάνεται υποχρεωτικά στα προσόντα για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να αυξήσουν ουσιαστικά τον αριθμό των τμημάτων που περιλαμβάνουν την μελέτη μιας ξένης γλώσσας σε

συνδυασμό με έναν άλλο επιστημονικό κλάδο και να βελτιώσουν την παροχή ευκαιριών για την εκμάθηση γλωσσών για το σύνολο των φοιτητών και του προσωπικού. Η απαίτηση για επαρκή γνώση μιας γλώσσας δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο αποτροπής των φοιτητών που ενδεχομένως επιθυμούν να σπουδάσουν σε άλλη χώρα, ιδιαίτερα εκείνων οι οποίοι στις τελικές εξετάσεις του σχολείου της χώρας τους εξετάστηκαν επιτυχώς και στην εν λόγω ξένη γλώσσα. Στη περίπτωση που χρειάζεται, πρέπει να παρέχεται υποστήριξη για την καλύτερη εκμάθηση αυτής της γλώσσας.

- Προβλήματα αναγνώρισης: η ευχερής μετακίνηση από μια χώρα της Ένωσης σε άλλη εμποδίζεται επίσης από την έλλειψη σαφήνειας καθώς και από πραγματικές δυσκολίες που αφορούν την αναγνώριση τίτλων σπουδών και προηγούμενων περιόδων σπουδών.
- Πρακτικά και διοικητικά προβλήματα: η αυξανόμενη ροή των φοιτητών σε όλη την Ένωση θα προκαλέσει αναπόφευκτα πολλά πρακτικά και διοικητικά προβλήματα, τα οποία θα απαιτούν αντιμετώπιση σε διάφορα επίπεδα. Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα που απαιτεί επείγουσα λύση είναι η στέγαση των φοιτητών.
- Οικονομικά προβλήματα: η ικανότητα κινητικότητας επηρεάζεται σαφώς από το κόστος που συνεπάγεται για το άτομο· είναι σημαντικό να εξασφαλίσουμε ότι οι λιγότερο ευκατάστατοι φοιτητές δεν θα αποκλείονται από τα προγράμματα σπουδών στο εξωτερικό για οικονομικούς λόγους. Σ' αυτό το πλαίσιο, επίσης, η δυνατότητα πλήρους μεταφοράς επιδομάτων / δανείων / υποτροφιών κτλ. για την ενίσχυση των φοιτητών σε όλη την Ένωση θα πρέπει να είναι στόχος-κλειδί. (5)

β) Αύξηση των κινήτρων: Προγράμματα δράσης για κινητικότητα

Ακόμη και αν εξαλειφθούν τα εμπόδια για την κινητικότητα, αυτό δεν θα ήταν αρκετό να προκαλέσει την ανάπτυξη της φοιτητικής ροής μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην κλίμακα που απαιτείται. Γι' αυτό το σκοπό εξακολουθούν να είναι αναγκαία ειδικά προγράμματα δράσης. Αυτά τα εκπαιδευτικά προγράμματα υποστηρίζουν τις δραστηριότητες για την κινητικότητα των φοιτητών σε όλη την Ένωση, στα αντίστοιχα εξειδικευμένα πεδία τους.

Η ενίσχυση που παρέχεται απ' αυτά τα προγράμματα, για τη δημιουργία συμπράξεων πέρα από τα εθνικά σύνορα έχει ήδη οδηγήσει σε διαπανεπιστημιακές συνεργασίες πανεπιστημίων-βιομηχανίας που χαρακτηρίζουν σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό τις στρατηγικές ανάπτυξης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συμβάλλει επίσης στη δημιουργία ενός σημαντικού πλαισίου για την εισαγωγή της καινοτομίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Παρ' όλα αυτά, για να αξιοποιηθούν τα προγράμματα στο έπακρο, πρέπει να αυξηθούν σημαντικά τα διαθέσιμα κεφάλαια και να επιζητηθούν νέες μορφές ολοκληρωμένης συνεργασίας μεταξύ Ένωσης και κρατών-μελών για να εξασφαλιστεί η μεγιστοποίηση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των πόρων που διατίθενται για τα ίδια τα προγράμματα και των πρόσθετων πόρων που προέρχονται από τα κράτη-μέλη. Ο στόχος που υπήρχε, δηλαδή να φτάσει το 10% το ποσοστό των φοιτητών που θα μπορούν να πραγματοποιήσουν μία ολοκληρωμένη περίοδο των σπουδών τους στο εξωτερικό, επιτυγχάνεται με συνεισφορές από όλες τις πηγές. (5) Επιδιώκεται επίσης η ενίσχυση του διαλόγου με τον ιδιωτικό τομέα, έτσι ώστε να καταδειχθεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων σχετικά με την παραγωγή αποφοίτων με τα κατάλληλα επαγγελματικά προφίλ και για να επιζητηθούν ιδιωτικές επιχορηγήσεις, όπως συμπληρωματικές υποτροφίες ή υποστήριξη για συνεργασίες σε ειδικούς τομείς.

γ) Συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Όση επιτυχία και αν σημειώσουν οι πολιτικές αυξήσεις της κινητικότητας, πρέπει να παραδεχτούμε ότι πάντα θα αποτελούν μειονότητα οι φοιτητές που τελικά πηγαίνουν στο εξωτερικό. Επομένως, πρέπει να αναπτυχθούν οι πολιτικές που θα εξασφαλίσουν ότι η μεγάλη πλειοψηφία των φοιτητών που δεν θα είναι σε θέση να κινηθούν με τη γεωγραφική έννοια, θα μπορούν παρόλα αυτά να αποκτήσουν κάποια ευρωπαϊκή εμπειρία η οποία θα είναι ζωτικής σημασίας για τη μελλοντική ζωή και τη καριέρα τους.

Τέτοιες πολιτικές που «φέρνουν την Ευρώπη στους φοιτητές» περιλαμβάνουν μια συντονισμένη προσπάθεια για να αλλάξει ριζικά η στάση των ιδρυμάτων τριτο-βάθμιας εκπαίδευσης ως προς την ευρωπαϊκή διάσταση της εργασίας τους.

Ένας, πολύ σημαντικός παράγοντας της προσπάθειας αυτής είναι η προώθηση μιας μεγαλύτερης κινητικότητας των φοιτητών από αυτήν που υπάρχει τώρα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση δηλαδή από το 1992 και μετά, η δέσμευση για ευρωπαϊκή διάσταση στη διδασκαλία και στην έρευνα πρέπει να γίνει βασικό στοιχείο των ακαδημαϊκών σχεδιασμών και των στρατηγικών των ιδρυμάτων, που να αντανάκλαται στη μεγάλη αύξηση των συνεργατικών δραστηριοτήτων διαμέσου όλου του φάσματος των ακαδημαϊκών κλάδων και στην ύπαρξη θεσμικών «ευρωπαϊκών» πολιτικών που καλύπτουν όλες τις πτυχές της ακαδημαϊκής ζωής. (3)

δ) Η κεντρική σημασία της γλώσσας

Όπως η επιστήμη και η τεχνολογία έχουν διεισδύσει σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής, έτσι και το ζήτημα των γλωσσών εισχωρεί σε όλες τις φιλοδοξίες προθέσεις και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σημασία που δίνει η Ένωση στο ζήτημα των γλωσσών εκφράζεται ως εξής: Η καλύτερη γνώση ξένων γλωσσών θα επιτρέψει στους πολίτες της Ένωσης να επωφεληθούν απ' τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν, από την

υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς και θα ευνοήσει την κατανόηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών που συνιστούν την ένωση διευρύνοντας παράλληλα τη γλωσσική πολυμορφία και τον πολιτιστικό πλούτο της Ευρώπης. (5)

Ἡ γλώσσα είναι μια έκφραση της ταυτότητας των ανθρώπων, είναι το κλειδί για την κατανόηση του πολιτισμού τους, των εθίμων και των προσδοκιών τους. Η γλώσσα είναι μία κοινωνικά συνεκτική δύναμη μέσα σε μια κοινότητα ανθρώπων, παρ' όλο που μπορεί να γίνει -και έχει γίνει- μια πολιτικά διαιρετική δύναμη σε ορισμένες περιπτώσεις. Είναι ένας χώρος όπου αποτίθεται ο λογοτεχνικός, ιστορικός και λαογραφικός πλούτος. Η γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας είναι αναγκαίες για κάθε είδους εργασία. Οι γλωσσικές ικανότητες είναι αναγκαίες για την υποστήριξη της κινητικότητας, της οικονομικής και διοικητικής αλληλεπίδρασης και της συν-εργασίας σε όλους σχεδόν τους τομείς δραστηριοτήτων. Ελάχιστα μπορεί να αμφιβάλλει κανείς για το ότι η διεξαγωγή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων θα διευκολύνονταν εάν υπήρχε μια κοινή γλώσσα. Η Ένωση επιλέγει παρόλα αυτά, την ενίσχυση της πολυμορφίας των γλωσσών και πολιτισμών, θεωρώντας τα στοιχεία αυτά σαν το χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής κοινωνίας που την κάνει ενδιαφέρουσα, ελκυστική, εκπολιτιστική και προκλητική.

Η πρόκληση έγκειται λοιπόν το πως θα προέλθει από αυτή τη πολυμορφία ένας τρόπος επιτυχούς άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ένας τρόπος οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής αλληλεπίδρασης πέρα από τα σύνορα των κρατών-μελών και πέρα από τα γλωσσικά και πολιτιστικά εμπόδια· ένας τρόπος κοινής κατοχής του πλούτου του ευρωπαϊκού πολιτισμού του οποίου φορείς είναι οι γλώσσες· ένας τρόπος ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ταυτότητας, παράλληλα με τους εθνικούς και περιφερειακούς δεσμούς που συχνά βασίζονται στις γλώσσες. Η πρόκληση αυτή αντιμετωπίζεται με την ενίσχυση και εφαρμογή πολιτικών που έχουν ως αποτέλεσμα την επέκταση και διεύρυνση της εκμάθησης των γλωσσών σε όλα τα κράτη-μέλη. Για την προώθηση αυτών των πολιτικών είχε υιοθετηθεί απ' το 1989 το πρόγραμμα LINGUA. (4) Αυτό

το πρόγραμμα, όπως και τα άλλα κοινοτικά προγράμματα τα οποία προβλέπουν την εκμάθηση ξένων γλωσσών σαν μέρος των δραστηριοτήτων τους, δεν θέτουν κανένα πολιτικό στόχο σε σχέση με την εκμάθηση των ξένων γλωσσών και έχουν σχεδιαστεί για να ενισχύσουν τις προσπάθειες των κρατών-μελών σχετικά με τη διδασκαλία ξένων γλωσσών. Η σπουδαιότητα των γλωσσικών γνώσεων για το μέλλον της Ένωσης δικαιολογεί τον καθορισμό στόχων σ' αυτόν τον τομέα. Φαίνεται λογικό όλοι οι πολίτες της Ένωσης να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν την ικανότητα επικοινωνίας σε μία τουλάχιστον ευρωπαϊκή γλώσσα εκτός από τη μητρική τους, ενώ ξένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού αναμένεται να αποκτήσει επαρκείς γνώσεις σε δύο ξένες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης έχουν να διαδραματίσουν ένα κεντρικό ρόλο και να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων σ' αυτό τον τομέα. Είναι υπεύθυνα όχι μόνο για την αρχική κατάρτιση των καθηγητών και των ειδικών στις γλώσσες αλλά επίσης και για ένα μεγάλο μέρος της ενδοϋπηρεσιακής τους κατάρτισης. Οντας σ' αυτή τη θέση και χρησιμοποιώντας την ικανότητά τους για έρευνα για την βελτίωση των στόχων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των διδακτικών μεθόδων, μπορούν να παράσχουν την καθοδήγηση και την ώθηση που απαιτούνται για την πραγματοποίηση σημαντικών βημάτων προόδου στο επί-πεδο της διδασκαλίας των γλωσσών στα σχολεία.

Ομως, εμείς πρέπει να εστιάσουμε περισσότερο στις ευρύτερες ευθύνες των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον τομέα των γλωσσών, στην εκμάθηση γλωσσών απ' όλους τους φοιτητές και στην αναγκαιότητα πιο σφαιρικής θεσμικής πολιτικής σχετικά με τη γλωσσική διδασκαλία. Πρώτο στοιχείο μιας τέτοιας πολιτικής είναι ίσως η καλλιέργεια θετικής στάσης ως προς την εκμάθηση μιας γλώσσας μεταξύ των φοιτητών και του προσωπικού σε όλους τους εκπαιδευτικούς κλάδους και η ενθάρρυνση ενός ευρέως φάσματος χρήσης της γλώσσας στην ακαδημαϊκή και κοινωνική ζωή του ιδρύματος. Δεν είναι παράλογο να αναμένεται να παρουσιάσουν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ένα πολυγλωσσικό πρόγραμμα στην πελατεία τους και στο πλατύ κοινό.

Ένα ισχυρό κίνητρο για τη διατήρηση ή την απόκτηση γλωσσικών κανοτήτων είναι η προοπτική του να περάσει κανείς ένα διάστημα στη χώρα όπου η γλώσσα αυτή είναι η επίσημη. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν να προωθήσουν αυτό το κίνητρο όχι μόνο σε συνάρτηση με οργανωμένα προγράμματα κινητικότητας που σχετίζονται με τα ευρωπαϊκά προγράμματα, αλλά επίσης σε σχέση με άλλες ευκαιρίες που δίνονται στους φοιτητές για ταξίδια, όπως αυτές που προκύπτουν από τις διακοπές κατά τη διάρκεια των οποίων εκτελείται και εργασία ή από τη συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες μαζί με φοιτητές από άλλα κράτη-μέλη. (5)

Μία θεσμική πολιτική για τις γλώσσες πρέπει να αντλεί τη δύναμη και τη συνέχισή της από το προσωπικό του ιδρύματος. Οι γλωσσικές ικανότητες και η ευρωπαϊκή συμμετοχή θα πρέπει να είναι βασικό κριτήριο αξιολόγησης του προσωπικού τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και διοικητικό επίπεδο για διορισμό και προαγωγή. Το γλωσσικό και πολιτιστικό προφίλ του ιδρύματος ευρύνεται αν ένα ποσοστό απ' το προσωπικό του είναι πολίτες άλλων κρατών-μελών. Τα ιδρύματα πρέπει να είναι ανοικτά ως προς το διορισμό πολιτών από άλλα κράτη-μέλη σε ακαδημαϊκές και διοικητικές θέσεις. Οι αριθμοί αυτοί μπορούν να αυξηθούν μέσω ανταλλαγών προσωπικού, εκπαιδευτικών αδειών και πρόσληψης για ειδικά προγράμματα. Μεταπτυχιακοί φοιτητές από άλλα κράτη-μέλη θα μπορούσαν επίσης να προσλαμβάνονται ως βοηθοί καθηγητών. Ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων θα συμβάλλει στην ενίσχυση της παρουσίας και της χρήσης ξένων γλωσσών στους χώρους του πανεπιστημίου και στην αύξηση, για το προσωπικό και τους φοιτητές, των ευκαιριών να έχουν άμεση επαφή με τις γλώσσες και τους πολιτισμούς άλλων κρατών-μελών.

Οι θεσμικές πολιτικές πρέπει επίσης να λάβουν υπόψη τους το φάσμα των προσφερόμενων γλωσσών και ειδικότερα των γλωσσών που χρησιμοποιούνται και διδάσκονται λιγότερο. Η διδασκαλία αυτών των γλωσσών θα πρέπει να παρέχεται απ' όλα τα μεγάλα κέντρα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν είναι απαραίτητο σε συν-εργασία με άλλα ιδρύματα, με το

να μοιράζονται εγκαταστάσεις και κύκλους σπουδών, καθώς και μέσω κοινών διορισμών.

Όλα αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω χαρακτηρίζουν την κατάσταση που επικρατεί, ήδη από τη δεκαετία του '90 στα Ευρωπαϊκά Ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ε) Αναγνώριση τίτλων σπουδών

Οι προσπάθειες για την προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών και του διδακτικού προσωπικού σε όλη την Ένωση και για την κάλυψη των αναγκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μπορούν να ευοδωθούν μόνο εάν οι τίτλοι σπουδών και η πείρα που έχει αποκτηθεί σε ένα κράτος-μέλος αξιολογείται και αναγνωρίζεται κατάλληλα από τα άλλα.

Η Ευρώπη, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, χαρακτηρίζεται από ένα πολύ ευρύ φάσμα ακαδημαϊκών δομών οι οποίες έχουν εξελιχθεί στα διάφορα κράτη-μέλη και στις περιφέρειες για την αντιμετώπιση ειδικών κοινωνικών και πολιτικών αναγκών. Αυτές οι δομές αντανakλώνται με τη σειρά τους σε διάφορες προσεγγίσεις της διδασκαλίας και της εκμάθησης, διάφορους προσανατολισμούς σχετικά με το περιεχόμενο και την αλληλουχία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων κτλ. ακόμη και εκεί όπου το τελικό αποτέλεσμα είναι η λήψη σχετικά συγκρίσιμων τίτλων σπουδών. Υπάρχουν επίσης διαφορές και ως προς τη διάρθρωση του ακαδημαϊκού έτους, το χρόνο και τη φύση των εξετάσεων, τη χορήγηση ενδιάμεσων τίτλων σπουδών και τους τίτλους των πτυχίων. Επιπλέον, ακόμη και μέσα στα κράτη-μέλη υπάρχουν ελάχιστοι σαφείς κανόνες για τη μετεγγραφή φοιτητών μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κυρίως από ένα τύπο ιδρύματος σε άλλο. Αυτό με τη σειρά του αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη διεθνή μεταφορά και αναγνώριση ακαδημαϊκών μονάδων, παρόλο που υπάρχουν ενδείξεις ότι η θέσπιση κανόνων σχετικά με τη μεταφορά ακαδημαϊκών μονάδων σε ευρωπαϊκό επίπεδο αρχίζει να έχει σημαντικό αποτέλεσμα όσον αφορά τη μεταφορά ακαδημαϊκών μονάδων μέσα στα επιμέρους κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο μέλλον, καθώς αυξάνεται ο αριθμός των φοιτητών που αναζητούν «ευρω-παϊκή» εκπαίδευση, καθώς τα παιδιά ενός ολοένα και περισσότερο κινητού εργα-ζόμενου πληθυσμού μέσα στην Ένωση αναζητούν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε διάφορα επίπεδα και καθώς οι απόφοιτοι αναζητούν ολοένα και περισσότερες ευκαιρίες για επαγγελματική σταδιοδρομία σε χώρες εκτός της δικής τους, θα υπάρξει μια πολύ μεγαλύτερη ζήτηση απ' ότι έως τώρα για γρήγορους, ελαστικούς και ακριβείς μηχανισμούς απονομής ακαδημαϊκών μονάδων για προ-ηγούμενους ακαδημαϊκούς τίτλους σπουδών και περιόδους σπουδών που έχουν ολοκληρωθεί σε άλλα κράτη-μέλη, είτε για λόγους ακαδημαϊκής αναγνώρισης π.χ. για τη διευκόλυνση διεξαγωγής περαιτέρω σπουδών και την απόκτηση επιπλέον τίτλων σπουδών, είτε για λόγους επαγγελματικής αναγνώρισης π.χ. αναγνώρισης για λόγους απασχόλησης. (5)

Αυτές οι δύο μορφές αναγνώρισης, οι οποίες έως τώρα αντιμετωπίζονται σε μεγάλο βαθμό ξεχωριστά η μία από την άλλη, είναι πιθανό να συνυφαίνονται ολοένα και πιο πολύ. Η αναγνώριση τίτλων σπουδών για ακαδημαϊκούς λόγους θα διευκολύνει την επαγγελματική αναγνώριση, και αντιστρόφως. Οι αυξανόμενες συνέπειες της αναγνώρισης των τελικών τίτλων σπουδών για επαγγελματικούς λόγους θα ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη ελαστικότητα σχετικά με την αναγνώριση των σταδίων (περίοδοι σπουδών και ενδιάμεσοι τίτλοι σπουδών) τα οποία οδηγούν σε τελικούς τίτλους σπουδών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την προώθηση πρωτοβουλιών για την αντι-μετώπιση του προβλήματος αναγνώρισης. Ένας παράγοντας για τον οποίο η Ευρω-παϊκή Ένωση προσεγγίζει αυτά τα ζητήματα είναι η δέσμευση για την ποικιλο-μορφία παροχής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σ' όλη την κοινότητα και η πεποίθηση ότι οι αποφάσεις σχετικά με την αναγνώριση παίρνονται, γενικά, καλύτερα στο επίπεδο του κάθε ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για την εξασφάλιση ευρύτερης ισότητας μεταχείρισης στα πλαίσια ενός τόσο ποικιλόμορφου συστήματος, η διάδοση πληροφοριών και μεθόδων καλής πρακτικής είναι υψίστης σημασίας. (5)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. Ευρωπαϊκά Προγράμματα - Γενικά

Στα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, εξαιτίας των ευρύτερων κοινωνι-κών και οικονομικών εξελίξεων και αλλαγών απαιτείται μια συνεργασία μεταξύ τους, ή μεταξύ αυτών και διαφόρων επιχειρήσεων και οργανισμών, για να μπορέ-σουν να παρακολουθήσουν αυτές τις εξελίξεις. Για την πραγματοποίηση αυτής της συνεργασίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε κάποια προγράμματα όσον αφορά την κινητικότητα σπουδαστών, εκπαιδευτικού προσωπικού και διοικητικού προ-σωπικού, μεταξύ ιδρυμάτων διαφόρων χωρών. Η ανταλλαγή των εμπειριών που είναι αποτέλεσμα των παραπάνω είναι απαραίτητη στη δημιουργία της κοινωνίας που οραματίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό δείχνει το πόσο σημαντικό είναι γι' αυτήν, η δημιουργία αυτών των προγραμμάτων για την ποιοτική ανάπτυξη της εκ-παίδευσης. Το κάθε πρόγραμμα έχει δημιουργηθεί για να εξυπηρετεί διαφόρους σκοπούς π.χ. το πρόγραμμα LINGUA εξυπηρετεί στην εκμάθηση διαφόρων ευρω-παϊκών γλωσσών, το πρόγραμμα ERASMUS αποσκοπεί στην ανταλλαγή σπουδα-στών που πρόκειται να παρακολουθήσουν μαθήματα σε ιδρύματα ξένων γλωσσών. Η χώρα μας σαν κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει σ' αυτά τα προγράμματα με τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ. Το ΤΕΙ της Πάτρας (το ίδρυμα άλλωστε που μας ενδιαφέρει) συμμετέχει κι αυτό με τη σειρά του σε κάποια προγράμματα. Αυτά είναι το SOCRATES / ERASMUS και το LEONARDO DA VINCI στα οποία θα γίνει εκτενή αναφορά παρακάτω.

3.2. Το πρόγραμμα SOCRATES

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα-ομπρέλα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που καλύπτει και συνεχίζει όλες τις δραστηριότητες παλαιότερων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως το ERASMUS που αφορά τη διάδοση των γλωσσών των κρατών-μελών της Ένωσης, το ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ και το ARION, που αφορούν ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών και το νεότερο COMENIUS, που αφορά τη σχολική εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα SOCRATES ενισχύει τη συνεργασία πανεπιστημίων και σχολείων των κρατών-μελών υποστηρίζοντας την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων μελέτης και εργασίας και την κινητικότητα και ανταλλαγή επισκέψεων εργασίας φοιτητών, σπουδαστών, μαθητών και καθηγητών. Προσδοκώμενο αποτέλεσμα όλης αυτής της δραστηριότητας είναι να αναπτυχθεί η ευρωπαϊκή διάσταση σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, να διαδοθούν οι γλώσσες των κρατών-μελών, να υπάρξει ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις μεθόδους διδασκαλίας, το εκπαιδευτικό υλικό και τις τεχνολογίες, με τελικό στόχο την προετοιμασία των νέων να ζήσουν σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται όλο και περισσότερο από πολιτισμική και γλωσσική ιδιομορφία.

Το πρόγραμμα SOCRATES θεσπίστηκε με την Απόφαση 819 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 14 Μαρτίου 1995, με ισχύ από την πρώτη Ιανουαρίου 1995 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 και προϋπολογισμού 850 εκατομμύρια ECU. Αφορά τα 15 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και την Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν. (6)

Κεντρικός στόχος του προγράμματος SOCRATES είναι να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα της παιδείας, υποστηρίζοντας τη δράση τους, χωρίς όμως να επεμβαίνει στο περιεχόμενο της διδασκαλίας στην οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος και γενικότερα στην πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία κάθε κράτους-μέλους.

Ειδικότερα το πρόγραμμα SOCRATES έχει στόχο:

- να αναπτύξει την ευρωπαϊκή διάσταση στις σπουδές όλων των επιπέδων
- να βελτιώσει ποιοτικά και ποσοτικά την εκμάθηση και διάδοση των γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως των λιγότερο διαδεδομένων
- να υποστηρίξει την κινητικότητα διδασκόντων, σπουδαστών και μαθητών και τις μεταξύ τους επαφές
- να ενθαρρύνει την ακαδημαϊκή αναγνώριση των διπλωμάτων, των περιόδων σπουδών, που έχουν πραγματοποιηθεί σε διαφορετικά πανεπιστήμια κρατών-μελών, και της απόκτησης άλλων προσόντων με σκοπό να διευκολύνει την ανά-πτυξη ενός ευρωπαϊκού χώρου συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης.
- να προωθήσει την ευρεία και εντατική συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων όλων των επιπέδων και την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών ώστε να αξιοποιεί-ται στο μέγιστο δυνατό βαθμό το πνευματικό και παιδαγωγικό δυναμικό των κρατών-μελών, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (4)

Στο πλαίσιο του προγράμματος SOCRATES έχουν τη δυνατότητα να χρημα-τοδοτηθούν δραστηριότητες που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Erasmus), τη σχολική εκπαίδευση (Comenius), τη εκπαίδευση γλωσσών (Lingua), την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και τις ανταλλαγές πληροφοριών (Ευρυδίκη, Arion).

1. Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στο επίπεδο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης χρηματοδοτούνται δραστηριότητες, που αφορούν τη διαπανεπιστημιακή συνεργασία και την κινητικότητα των σπουδαστών. Με άλλα λόγια όλες οι δραστηριότητες για τις οποίες υπάρχει προηγούμενη εμπειρία από το πρόγραμμα ERASMUS όπως:

- κινητικότητα σπουδαστών ώστε να τους δοθεί η ευκαιρία να πραγματοποιούν μέρος των σπουδών τους σε ίδρυμα τριτοβάθμιας

- εκπαίδευσης άλλου κράτους-μέλους κάνοντας μάλιστα χρήση του συστήματος ECTS (μονάδες κατοχύρωσης μαθημάτων), μέσω του οποίου εξασφαλίζεται η αναγνώριση των σπουδών στο πανεπιστήμιο προέλευσης του σπουδαστή, μετά την επιστροφή του
- κινητικότητα διδασκόντων, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να διδάξουν για ένα χρονικό διάστημα σε ίδρυμα άλλου κράτους-μέλους, στο πλαίσιο κοινών προ-γραμμάτων αρχικού ή προχωρημένου επιπέδου σπουδών με σκοπό τη διευκό-λυνση της ακαδημαϊκής αναγνώρισης και τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαί-δευσης στα κράτη-μέλη
  - κατάρτιση και υλοποίηση εντατικών προγραμμάτων διδασκαλίας μικρής διάρ-κειας κυρίως σε τομείς σπουδών, για τους οποίους δεν ενδείκνυται μακροχρόνια διαμονή στο εξωτερικό, που θα απευθύνονται σε σπουδαστές από διάφορα κράτη-μέλη
  - Επισκέψεις μελέτης από διδάσκοντες, διοικητικούς υπαλλήλους και ενδεχο-μένως από σπουδαστές με σκοπό την καλύτερη δυνατή προετοιμασία ενός σχεδίου διαπανεπιστημιακής συνεργασίας.

Εκτενέστερα για το πρόγραμμα ERASMUS θα αναφερθούμε παρακάτω.

(6)

2. Σχολική εκπαίδευση (*Comenius*)

Στο πλαίσιο του προγράμματος SOCRATES, υλοποιείται και το πρόγραμμα COMENIUS, μέσω του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση «εισέρχεται» για πρώτη φορά στα σχολεία και χρηματοδοτεί δραστηριότητες, όπως:

- Η σύμπραξη μεταξύ τριών τουλάχιστον σχολείων από διαφορετικά κράτη-μέλη ή δύο σχολείων, εφόσον πρόκειται για πρόγραμμα συνεργασίας, που αφορά την εκμάθηση της γλώσσας.

Στο πλαίσιο των συμπράξεων αυτών μπορούν να αναπτυχθούν δραστηριό-τητες, που αφορούν:

- την κινητικότητα των μαθητών με σκοπό την εκμάθηση ή τη βελτίωση της γνώσης γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- την ανταλλαγή διδακτικού υλικού, πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με την εξέλιξη των παιδαγωγικών μεθόδων
- την χρησιμοποίηση της τεχνολογίας και των επικοινωνιών και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με σκοπό τη διάδοση των αποτελεσμάτων των σχεδίων, που έχουν πραγματοποιήσει σχολικές συμπράξεις, ώστε να ωφεληθούν και άλλα σχολεία, που δεν συμμετέχουν στο πρόγραμμα
- η εκπαίδευση των παιδιών των εργαζομένων που μετακινούνται, των ταξιδιωτών και των τσιγγάνων, με σκοπό να καλυφθούν οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητικού αυτού πληθυσμού και να προωθηθεί η διαπολιτισμική εκπαίδευση. Σ' αυτό το πλαίσιο μπορούν να χρηματοδοτηθούν δραστηριότητες που αφορούν:
  - την εκπόνηση κατάλληλων μαθημάτων και παιδαγωγικού υλικού
  - την εισαγωγή παιδαγωγικών πρακτικών, που προωθούν την έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση των γνώσεων του εκπαιδευτικού προσωπικού πάνω σε θέματα που αφορούν την προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση, τις ειδικές ανάγκες των μετακινούμενων μαθητών, τη δημιουργία συμπράξεων σχολείων. Σ' αυτό το πλαίσιο μπορούν να χρηματοδοτηθούν δραστηριότητες, που αφορούν διεθνικά σχέδια τα οποία εκπονούν οι οργανισμοί των κρατών-μελών, που είναι υπεύθυνοι για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς και ανταλλαγές επισκέψεων μικρής διάρκειας των εκπαιδευτικών σε άλλο κράτος-μέλος για συμμετοχή σε ειδικά σεμινάρια. (6)

3. Εγκάρσιες δραστηριότητες

Πρόκειται για δραστηριότητες, που διασταυρώνονται με όλα σχεδόν τα προηγούμενα εκπαιδευτικά προγράμματα, καθώς εφαρμόζονται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και αφορούν:

- Την εκμάθηση των γλωσσών των κρατών-μελών της Ένωσης (Lingua). Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού μπορούν να χρηματοδοτηθούν δραστηριότητες που σχετίζονται με την προετοιμασία, την εκπαίδευση και την μετεκπαίδευση των καθηγητών ξένων γλωσσών, με την κατάρτιση και ανταλλαγή προγραμμάτων διδακτέας ύλης, με την παραγωγή νέων διδακτικών μέσων, με την κινητικότητα των μαθητών.
- Την ανάπτυξη της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η οποία δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης σε όλους εκείνους τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που λόγω γεωγραφικής θέσης ή ειδικών προσωπικών προβλημάτων, δεν μπορούν να συμμετέχουν σ' αυτά με άλλους τρόπους.
- Την προώθηση των ανταλλαγών πληροφοριών και εμπειριών, πάνω σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος για την εκπαιδευτική πολιτική, όπως είναι για παράδειγμα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά, που εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο, ή οι μέθοδοι αξιολόγησης της ποιότητας της διδασκαλίας. Συγκριτικές μελέτες, οργάνωση συνεδρίων και ανταλλαγή εμπειρογνομώνων πάνω στα θέματα αυτά είναι μερικές από τις δραστηριότητες, που μπορούν να υποστηριχθούν οικονομικά απ' τη Ένωση.

Το πρόγραμμα SOCRATES αφορά φοιτητές, σπουδαστές, μαθητές, εκπαιδευτικούς, πανεπιστημιακούς, οργανισμούς και φορείς, (που έχουν την ευθύνη ή εμπλέκονται καθ' οιονδήποτε τρόπο) με την εκπαίδευση των εκπαιδευτών και με την εκμάθηση ξένων γλωσσών) και ιδιαίτερα αφορά τον μετακινούμενο μαθητικό πληθυσμό, τους νέους και τις νέες, που εξ' αιτίας αντικειμενικών ή υποκειμενικών δυσχερειών έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. (4)

3.2.1. Άλλα σχέδια της Ε.Ε στο πλαίσιο του προγράμματος SOCRATES

α) Το Ανώτερο Ευρωπαϊκό πτυχίο Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων (Higher European Diploma in Administration and Management)

είναι πτυχίο προϊόν ακαδημαϊκής συνεργασίας. Ο κύκλος σπουδών είναι τριετής, το 20% του προγράμματος σπουδών είναι αφιερωμένο στην εκμάθηση δυο γλωσσών. Τριακόσιοι σπουδαστές συμμετέχουν σήμερα στο H.A.D.A.M.

β) Το Σχέδιο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση προτεινόμενο από την ευρωπαϊκή ομοσπονδία ενώσεων για την εκπαίδευση παιδιών μεταναστών εργαζομένων (Efecot) συγκεντρώνει σαράντα εθνικές ενώσεις και ομίλους υπεύθυνους για την εκπαίδευση παιδιών των οποίων οι γονείς ασκούν περιοδεύοντα επαγγέλματα. Το σχέδιο απευθύνεται εξίσου στους γονείς.

γ) Το Euroling (μηχανογραφημένο υλικό εκμάθησης ξένων γλωσσών, που αφορά την ιταλική, την ισπανική και την ολλανδική γλώσσα σε κατώτερο και μέσο επίπεδο). Το υλικό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ατομικά ή ομαδικά. Συμμετέχουν οχτώ ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

δ) Πολυφωνία (Ευρωπαϊκό μουσικό δίκτυο - Erasmus): 12 ευρωπαϊκές σχολές μουσικολογίας και ωδεία έχουν δικτυωθεί για να συνεργαστούν υπέρ της κινητικότητας των σπουδαστών και του εκπαιδευτικού προσωπικού τους. (κοινή ύλη και εντατικά προγράμματα, κοινές εξεταστικές επιτροπές).

ε) Tradutech (Ευρωπαϊκό δίκτυο σχολών μετάφρασης/ διερμηνείας - Erasmus): Από το 1986, πάνω από 40 ευρωπαϊκές μετάφρασης/ διερμηνείας συνεργάζονται στον τομέα της κινητικότητας των σπουδαστών και του εκπαιδευτικού προσωπικού. Το Tradutech, τεχνικό εργαλείο υποστήριξης της μετάφρασης, είναι ένα από τα αποτελέσματα της συνεργασίας αυτής. Όλοι οι εταίροι χρησιμοποιούν το σύστημα ECTS (Ευρωπαϊκό σύστημα ακαδημαϊκών μονάδων μεταφερόμενων σε όλη την Κοινότητα). Η εκμάθηση των λιγότερο διαδεδομένων ευρωπαϊκών γλωσσών έχει ενισχυθεί και είναι σε εξέλιξη ένα σχέδιο, μοναδικό στην Ευρώπη, στον τομέα κατάρτισης διερμηνέων.

στ) Dioces (Ευρωπαϊκό δίκτυο συνεργασίας μεταξύ πόλεων στον τομέα της διαπολιτιστικής μόρφωσης - Comenius): για να καταπολεμήσουν την απώλεια ειδίκευσης και την ανεργία, 5 μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις (Μασσαλία, Αμβέρσα, Μπράντφορντ, Μπολόνια και Τορίνο) εφάρμοσαν μια εκπαιδευτική συνεργασία, προκειμένου να υποστηρίξουν την κοινωνική ένταξη των παιδιών από οικογένειες μεταναστών, μέσω της βελτίωσης της σχολικής τους επίδοσης.

ι) Adele (Εκμάθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στις ξένες γλώσσες - Lingua): μέσα από τη δημιουργία διακρατικών ομάδων εργασίας στις οποίες εκπροσωπούνται 4 χώρες (Γαλλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ελλάδα) συστάθηκαν από κοινού μονάδες κατάρτισης στα πολυμέσα, προκειμένου να εισάγουν την ευρωπαϊκή διάσταση στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης, οι οποίες συνοδεύονται από παιδαγωγικά εγχειρίδια για τους καθηγητές ξένων γλωσσών.

ια) Meithal (Αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών και ευρωπαϊκή διάσταση - Comenius): από το 1990, το δίκτυο αυτό, συγκεντρώνει επί ένα μήνα και για συγκεκριμένο θέμα (« Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ» το 1994) εν ενεργεία και μελλοντικούς εκπαιδευτικούς από 12 εκπαιδευτικά ιδρύματα 8 χωρών της Ένωσης. Στόχος του, η τόνωση των ανταλλαγών και ο προβληματισμός σχετικά με την ευρωπαϊκή διάσταση στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών. (4)

3.3. Το πρόγραμμα ERASMUS

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, το ERASMUS είναι ένα κομμάτι (ίσως το πιο σημαντικό) του προγράμματος SOCRATES. Το ERASMUS συνεχίζει

την επέκτασή του για την κινητικότητα των φοιτητών και ιδρύθηκε το 1987 και συσχετίζεται με το πρόγραμμα LINGUA (1990-1994). Το όνομά του το πήρε από τον φιλόσοφο, θεολόγο και ανθρωπιστή του Ρότερνταμ Έρασμο (1465-1536), ο οποίος ήταν αντίπαλος της δογματικής σκέψης. Ο Έρασμος έζησε και εργάστηκε σε πολλά σημεία της Ευρώπης και αναζητούσε τη γνώση και την εμπειρία στις χώρες τις οποίες επισκέπτονταν. (6)

3.3.1. Αντικείμενα του ERASMUS

Η ανώτερη εκπαίδευση παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην παραγωγή ανώτερης ποιότητας εφοδίων, διαδίδοντας επιστημονικές ανακαλύψεις και αναπτυγμένη γνώση μέσω της διδασκαλίας, υιοθετώντας συνεχή αναγκαιότητα για νέες ικανότητες και προσόντα για τις μελλοντικές γενιές των Ευρωπαίων πολιτών. Όλες αυτές οι λειτουργίες είναι ζωτικής σημασίας για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Ευρώπης.

Η αυξανόμενη ταχύτητα με την οποία η υπαρκτή γνώση γίνεται άχρηστη και οι δραματικές αλλαγές στα μέσα με την οποία παραδίδεται θα απαιτήσουν από την ανώτερη εκπαίδευση να υιοθετήσει νέες μεθόδους και να πραγματοποιήσει τον ανεφοδιασμό της μακροχρόνιας μάθησης.

Απέναντι σ' αυτά το ERASMUS περιέχει ένα ευρύ φάσμα από μέτρα σχεδιασμένα έτσι ώστε να υποστηρίζουν τις ευρωπαϊκές δραστηριότητες των ανωτέρων ιδρυμάτων και να προάγουν την κινητικότητα και την ανταλλαγή φοιτητών, εκπαιδευτικού προσωπικού και διοικητικών υπαλλήλων.

3.3.2. Το πρόγραμμα ERASMUS στα πλαίσια του SOCRATES

Από το παρελθόν το ERASMUS είναι ανοικτό για όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης αυτής μέχρι και αυτό που λέμε doctorate.

Παράλληλα, η υποστήριξη της φυσικής κινητικότητας κυριότερα για τους φοιτητές απαρτίζεται απ' το ERASMUS, που αναζητά να ολοκληρώσει αυτή τη κινητικότητα μέσα σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο συνεργαζόμενων δραστηριοτήτων που έχουν σαν σκοπό την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής διάστασης μέσα σε ολόκληρο το πεδίο των ακαδημαϊκών προγραμμάτων. Το σύνθημα του ERASMUS είναι «φέρ-νουμε τους φοιτητές στην Ευρώπη, και φέρνουμε την Ευρώπη στους φοιτητές». Παράλληλα, η κινητικότητα κατέχει μια σημαντική θέση στην κυριότερη ανάγκη μέσα στο πρόγραμμα, και αποτελεί το ισχυρό κίνητρο που θα ενθαρρύνει τα ιδρύματα να προσθέσουν την ευρωπαϊκή προοπτική στα μαθήματά τους που θα ακολουθηθούν απ' τους σπουδαστές που δεν συμμετέχουν απ' ευθείας στην κινητικότητα. (2)

Για να μπορέσουν να πάρουν μέρος στο ERASMUS οι σπουδαστές που επιθυμούν να συμμετέχουν σε μια περίοδο σπουδών (από 3 μήνες μέχρι ενός ολόκληρου ακαδημαϊκού έτους) σε μία απ' τις 27 χώρες, πρέπει να έρθουν σε επαφή με το Διεθνές γραφείο δημοσίων σχέσεων του προγράμματος SOCRATES/ ERASMUS, του ιδρύματος στο οποίο φοιτούν. Αυτά τα γραφεία είναι σε θέση να προσφέρουν σε κάποιο ενδιαφερόμενο, όλες τις πληροφορίες που αφορούν τις ανταλλαγές μέσα στα ιδρύματα (δηλ. σε ποιες χώρες, ποια πανεπιστήμια, ποιες ειδικότητες κτλ.). Δεν υπάρχει προθεσμία για τους φοιτητές γιατί κάθε πανεπιστήμιο οργανώνεται ανεξάρτητα.

3.3.3. Χορηγίες για την κινητικότητα των φοιτητών

Αυτή η δραστηριότητα δίδεται με απ' ευθείας οικονομική βοήθεια προς τους σπουδαστές για την περίοδο σπουδών στο εξωτερικό μέσα στο πλαίσιο της συμφωνίας μεταξύ των πανεπιστημίων. Οι χορηγίες αυτές σχεδιάστηκαν για να αντι-σταθμίσουν το κόστος της κινητικότητας αυτής για σπουδές σε άλλη χώρα, (έξοδα ταξιδιού, γλωσσικής προετοιμασίας και διαφορές στο κόστος ζωής από χώρα σε χώρα).

Η επιβράβευσή τους εξαρτάται από το αν είχαν τις διαβεβαιώσεις από το γηγενές πανεπιστήμιο για την αναγνώριση των σπουδών τους και από τα έξοδα διδασκαλίας του φιλοξενούντος ιδρύματος. Οι χορηγίες αυτές δίδονται από ένα εθνικό δίκτυο υπηρεσιών. Για να διευκολύνουν την αναγνώριση των σπουδών του εξωτερικού υπάρχει ένα σύστημα, λέγεται ECTS (European Credit Transfer System), το οποίο έχει σχεδιαστεί και έχει υιοθετηθεί σε πάνω από 1000 ιδρύματα. Επίσης υπάρχει ένα πρόγραμμα για εντατικά μαθήματα εκμάθησης της ξένης γλώσσας (Intensive Language Preparation Courses - ILPC). Αυτό το πρόγραμμα είναι μία πρωτοβουλία της Ένωσης να κάνει τους φοιτητές να λειτουργούν κοινω-νικά και ακαδημαϊκά στη χώρα που φιλοξενούνται. Αυτό το πρόγραμμα ξεκίνησε σαν πρόγραμμα «πιλότος» το 1996 και συνεχίζεται ακόμη και σήμερα. Όλα αυτά τα παραπάνω συμμετέχουν σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα παροχών, συγκεκριμένα υπάρχουν ακόμη παροχές όπως, παροχή για πανεπιστημιακές δραστηριότητες εντός ενός συμβολαίου πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (ERASMUS Action 1). Το Action 2 είναι οι παροχές για τους φοιτητές που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Επίσης υπάρχει παροχή για πανεπιστημιακές δραστηριότητες εκτός αυτού του συμβολαίου καθώς κι άλλες βοήθειες. (6)

Αναλυτικά, όσον αφορά το Action 1 μπορούμε να πούμε ότι για να δοθούν αυτές οι παροχές χρειάζεται η αίτηση κάθε πανεπιστημίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αποτελεί την πολιτική για ευρωπαϊκή συνεργασία, για καλυτέρευση της ποιότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Το Action 1 περιλαμβάνει:

1. Οργανισμό για την κινητικότητα των φοιτητών (OMS) έτσι ώστε να γίνουν πιο ευνοϊκές οι συνθήκες αναγνώρισης σπουδών στο εξωτερικό.
2. Το ECTS, το οποίο αναφέρθηκε πριν, και είναι ένα σύστημα διανομής πιστωτικών μονάδων και αναπτύχθηκε πειραματικά σε 145 πανεπιστήμια στην Ευρω-παϊκή Ένωση.

3. Κινητικότητα εκπαιδευτικού προσωπικού.
4. Εντατικά προγράμματα που βάζουν σε συνεργασία σπουδαστές και προσωπικό σε διάφορες χώρες.
5. Εκπαιδευτικές επισκέψεις που βάζουν θεμέλια για μελλοντική συνεργασία μετα-ξύ των ιδρυμάτων.
6. Σύνολο μαθημάτων που αναπτύσσουν δραστηριότητες σχεδιασμένες έτσι ώστε να εξασφαλίζουν την ειδικότητα του κάθε σπουδαστή.

Όσον αφορά τις παροχές για πανεπιστημιακές δραστηριότητες εκτός συμβο-λαίου, αυτές δημιουργήθηκαν εξαιτίας της φύσης των δραστηριοτήτων των πανε-πιστημίων. Αυτές περιλαμβάνονται στις ευρύτερες συνεργασίες των πανεπιστη-μίων σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος (τα γνωστά για το Socrates / Thematic Network Projects). Οι άλλες βοήθειες προσφέρονται για να δώσουν ανέσεις στις δραστηριότητες των σπουδαστών και του εκπαιδευτικού προσωπικού.

3.3.5. Κάποια άλλα στατιστικά στοιχεία για το ERASMUS

1.620 πανεπιστήμια από 24 ώρες συμμετέχουν στο πρόγραμμα SOCRATES/ ERASMUS. Αυτές είναι οι 15 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης, 3 χώρες από την οικονομική συνεργασία (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν) και για πρώτη φορά η Ουγγαρία, η Ρουμανία, η Πολωνία, η Σλοβακία, η Τσεχία και η Κύπρος. Οι δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνουν την ανταλλαγή περίπου 200.000 σπουδαστών και 35.000 καθηγητών το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 1998-99. (Τα αντίστοιχα νούμερα το ακαδημαϊκό έτος 1996/97 ήταν 80.000 και 35.000 αντί-στοιχα), την υιοθέτηση περίπου 1000 εγγεγραμμένων στο ECTS, την συμμετοχή σε 250 εντατικά προγράμματα ειδικού ενδιαφέροντος διάρκειας από 10 μέρες

έως 3 μήνες. Επιπρόσθετα το ERASMUS υποστηρίζει τις δραστηριότητες πάνω από 50 θεματικών δικτύων (Thematic Networks) μεταξύ των διαφόρων πανεπιστημιακών σχολών οι οποίες ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης σε συγκεκριμένους κλάδους.

Η οικονομική βοήθεια ενισχύθηκε χάρη στην αύξηση του προϋπολογισμού του προγράμματος SOCRATES για τα έτη 1998 και 1999 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το συμβούλιο των υπουργών. Ο ολικός προϋπολογισμός για υπο-τροφίες φοιτητών ανέρχεται σε 82,7 εκατομμύρια ECU.

Σε απόλυτους αριθμούς οι πέντε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μεγαλύτερο πληθυσμό συμμετέχουν περισσότερο στην κινητικότητα των φοιτητών, αλλά σε σχετικούς αριθμούς οι χώρες που το ποσοστό των φοιτητών οφείλονται στην κινητικότητα είναι μικρότερες χώρες όπως η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Σουηδία και η Φιλανδία.

Τα θέματα στα οποία απασχολούνται οι φοιτητές είναι επιχειρησιακά (19%), φιλολογικά και γλωσσικά (15%), μηχανικών και τεχνολογικών επιστημών (12%) και κοινωνικές επιστήμες (10%).

Ενθαρρυντικά στοιχεία έχουμε και από το πρώτο χρόνο συμμετοχής των 6 νέων κρατών στο πρόγραμμα. Στα οποία βλέπουμε ότι είχαμε: 149 εγγεγραμμένα ιδρύματα, 5.500 σπουδαστές, 2.900 καθηγητές, 205 συμμετοχές σε εντατικά προ-γράμματα αλλά και 63 εγγεγραμμένους στο ECTS. (6)

Από το 1987 που υιοθετήθηκε το ERASMUS σε μερικά μόνο πανεπιστήμια, κατόρθωσε να κάνει να συμμετάσχουν από τότε περισσότεροι από 500.000 σπουδαστές σε σπουδές στο εξωτερικό. (2) Έτσι κατορθώνει με αυτόν τον τρόπο να δημιουργεί μια αληθινή ευρωπαϊκή κοινωνία. Και αφότου το ERASMUS ενσωματώθηκε το 1995 στο πρόγραμμα SOCRATES, το οποίο αφορά ολόκληρο τον τομέα της εκπαίδευσης, αποτέλεσε τον τρόπο με τον οποίο η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έγινε εφικτή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το SOCRATES θα τελειώσει αυτή τη φάση

στις 31 Δεκεμβρίου του 1999. Από εκεί και πέρα η επιτροπή (Commission) θα αρχίσει τις διαδικασίες για να ξεκινήσει η δεύτερή του φάση.

Εδώ αξίζει να παρουσιάσουμε ένα πίνακα, ο οποίος έχει σχέση με την κινητικότητα των σπουδαστών (εξερχόμενοι-εισερχόμενοι) ανά χώρα που συμμετέχει στο πρόγραμμα. (6)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 98/99					
Χώρες	Εξερχ. Σπουδαστές	Ποσοστό	Εισερχ. Σπουδαστές	Ποσοστό	Μερίδιο για το σύν. των σπουδών
Βέλγιο	8.477	4,33%	9.175	4,6%	2,6%
Δανία	4.593	2,3%	4.687	2,4%	1,2%
Γερμανία	32.686	16,4%	29.193	14,7%	15,5%
Ελλάδα	3.855	1,9%	4.533	2,3%	2,4%
Ισπανία	25.778	12,9%	23.501	11,8%	11,6%
Γαλλία	31.707	15,9%	32.368	16,3%	15,2%
Ιρλανδία	3.536	1,8%	4.432	2,2%	0,9%
Ιταλία	18.134	9,1%	16.864	8,5%	12,9%
Λουξεμβούργο	36	0,0%	45	0,0%	0,0%
Ολλανδία	11.069	5,6%	11.912	5,7%	3,5%
Αυστρία	4.405	2,2%	4.545	2,3%	1,8%
Πορτογαλία	5.449	2,7%	5.116	2,6%	2,2%
Φιλανδία	7.457	3,7%	6.698	3,4%	1,6%
Σουηδία	26.199	13,2%	7.299	3,7%	1,9%
Ην. Βασίλειο	262	0,1%	32.101	16,19%	13,2%
Ισλανδία	262	0,1%	319	0,2%	0,1%
Κύπρος	117	0,1%	2.717	1,4%	1,3%
Τσεχία	1.131	0,6%	64	0,0%	0,0%
Ουγγαρία	1.107	0,6%	877	0,4%	1,3%
Πολωνία	1.614	0,8%	1.010	0,5%	0,6%
Ρουμανία	1.551	0,8%	1.138	0,6%	6,7%
Σλοβακία	75	0,8%	889	0,4%	7,7%
		0,0%	114	0,1%	0,7%
Σύνολο : 24	199.102	100%	199.102	100%	100%

3.4. LEONARDO DA VINCI

Ταυτότητα του προγράμματος

Λαμβάνοντας ως παράδειγμα την ιδιοφυΐα, που υπήρξε κατά την αναγέννηση, ο Leonardo da Vinci, ο οποίος συνδύαζε ευρηματικότητα, φαντασία, καλλιτεχνική ευαισθησία και επιστημονική αντίληψη, το πρόγραμμα LEONARDO φιλοδοξεί να δώσει μια νέα πνοή στην επαγγελματική κατάρτιση στην Ευρώπη, χωρίς βεβαίως να υποκαταστήσει τις ευθύνες των κρατών-μελών στον τομέα αυτό. Η ονομασία LEONARDO DA VINCI θυμίζει μια εποχή, κατά την οποία η μάθηση δεν γνώριζε σύνορα.

Το πνεύμα του προγράμματος LEONARDO είναι να συνδέσει όσο το δυνατόν περισσότερο την κοινοτική πολιτική για την επαγγελματική κατάρτιση με τις άλλες πολιτικές, που στοχεύουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Κατά συνέπεια το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται τόσο στους σπουδαστές και γενι-κότερα στους νέους που λαμβάνουν αρχική κατάρτιση, όσο και στους εργαζόμε-νους που επιθυμούν να λαμβάνουν συνεχή κατάρτιση. Μια από τις κεντρικές του ιδέες είναι «η δια βίου εκπαίδευση», πράγμα που σημαίνει ότι η αρχική και η συνε-χής κατάρτιση δεν πρέπει ν' αποτελούν μεμονωμένες φάσεις στην ανάπτυξη του ατόμου, αλλά πρέπει ν' αντιμετωπίζονται ως μία διαρκής διαδικασία, που αποσκο-πεί στην εξασφάλιση της προσωπικής ανάπτυξης του ατόμου και ταυτόχρονα στην επαγγελματική του ένταξη και εξέλιξη. Κι όλα αυτά χωρίς να προβλέπεται εναρμό-νιση πτυχίων ή μηχανισμών κατάρτισης, καθώς το LEONARDO είναι ένα πρό-γραμμα που σέβεται τις ιδιαιτερότητες των συστημάτων κατάρτισης των κρατών-μελών.

Το πρόγραμμα LEONARDO, που βασίζεται στο άρθρο 127 της συνθήκης του Μάαστριχτ, υιοθέτησε από το Συμβούλιο των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 6 Δεκεμβρίου 1994. Καλύπτει τη περίοδο από 1/1/1995 έως 31/12/1999, με προϋπολογισμό τουλάχιστον 620 εκατ. ECU. Το

πλήρες κείμενο της απόφασης του Συμβουλίου δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1/340 της 29^η Δεκεμβρίου 1994. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει παλαιότερα προγράμματα κατάρτισης (PETRA, FORCE, COMETI, EUROTECNET, και εν μέρει το INGUA κ.α.) και εξασφαλίζει ότι όχι μόνο θα συνεχιστούν χωρίς διακοπή, αλλά ότι θα αποκτήσουν ταυτόχρονα και νέες διαστάσεις, έτσι ώστε η κατάρτιση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Ως τον Δεκέμβριο του 1995 είχαν υποβληθεί 4.542 προτάσεις σχεδίων για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του LEONARDO, από τα 15 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και την Ισλανδία, τη Νορβηγία και το Λιχτενστάιν που συμμετέχουν επίσης στο πρόγραμ-μα. Επελέγησαν 749 σχέδια στα οποία χορηγούνται συνολικά 89,7 εκ. ECU. (7)

3.4.1. Στόχοι του LEONARDO

Κύριος στόχος του LEONARDO είναι να επιτρέψει στις επιχειρήσεις και στους εργαζόμενους να επιβληθούν και όχι να υποταχθούν στις γρήγορες τεχνο-λογικές εξελίξεις. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, δίνει ιδιαίτερη σημασία στην δια βίου κατάρτιση. Η κατάρτιση θα ωφελήσει τις επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν καλύτερα τη νέα τεχνολογία και παράλληλα θα προσφέρει μια ευκαιρία σε όλους εκεί-νους που δεν κατόρθωσαν να αποκτήσουν μια θέση στην κοινωνία, να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να ολοκληρωθούν ως άτομα, μέσα απ' τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα.

Οι προκλήσεις στον τομέα της κατάρτισης έχουν εξετασθεί σε πολλά επίπεδα από την Ένωση και έχει επισημανθεί κατ' επανάληψη ότι παράγοντα-κλειδί για την οικονομική ανάπτυξη αποτελεί το επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης του εργατι-κού δυναμικού, ενώ παράλληλα έχει διαπιστωθεί στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης και ανεργίας.

Στόχος του LEONARDO είναι να συμπληρώσει άλλες κοινοτικές πολιτικές, να στηρίξει και να συμπληρώσει τις προσπάθειες των κρατών-μελών και άλλων φορέων, έτσι ώστε η κατάρτιση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής και στις απαιτήσεις που επιβάλλουν οι βαθιές κοινωνικές, τεχνολογικές και οικονομικές μεταβολές. Βασιζόμενο στην εμπειρία προηγούμενων προγραμμάτων, αλλά εμπεριέχοντας κι άλλα στοιχεία, το LEONARDO σκοπεύει να καλύψει όλους τους τομείς και τις πλευρές της πολιτικής για την επαγγελματική κατάρτιση και να προωθήσει στενότερες σχέσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών Συστημάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και των σχετικών φορέων (επιχειρήσεις, επαγγελματικές σχολές, πανεπιστήμια, κ.α.) ενισχύοντας τη μεταξύ τους συνεργασία και κινητικότητα καθώς και βελτιώνοντας την ποιότητα της κατάρτισης. (7)

3.4.2. Δραστηριότητες

Το πρόγραμμα LEONARDO περιλαμβάνει δραστηριότητες, που έχουν στόχο να αντιμετωπίσουν θέματα πολύ σημαντικά για την ανάπτυξη του ατόμου κατά την επαγγελματική του ζωή, όπως για παράδειγμα, η ισότητα των ευκαιριών, ο επαγγελματικός προσανατολισμός, η εκμάθηση ξένων γλωσσών, η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες. Οι δραστηριότητες αυτές αποβλέπουν στο:

1. να προωθήσουν τη δια βίου κατάρτιση, έτσι ώστε επιχειρήσεις και εργαζόμενοι να προσαρμόζονται διαρκώς στα νέα δεδομένα.
2. να ενθαρρύνουν για να λάβουν μέρος σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης:
  - νέοι, που ολοκληρώνουν την υποχρεωτική πλήρη σχολική φοίτηση, προκειμένου να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα, αλλά και νέοι, που εγκαταλείπουν το σχολείο για διάφορους λόγους.

- ενήλικες, άνδρες και γυναίκες, με ανεπαρκή εκπαίδευση και χωρίς ιδιαίτερα επαγγελματικά προσόντα.
- γυναίκες που έχουν διακόψει την εργασία τους και επιθυμούν να επανέλθουν στην παραγωγική διαδικασία.
- άτομα, που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση εξ αιτίας κοινωνικών, οικονομι-κών, γεωγραφικών ή εθνοτικών παραγόντων ή εξ αιτίας σωματικών ή πνευ-ματικών αναπηριών.
- διακινούμενοι εργαζόμενοι στα κράτη-μέλη και κυρίως τα παιδιά τους.

3. να υποστηρίξουν όλους εκείνους τους πολίτες των κρατών-μελών, που επιθυμούν να μάθουν εξ αρχής μια γλώσσα άλλου κράτους-μέλους ή να βελτιώσουν τις γνώσεις που έχουν ήδη, με έμφαση στις λιγότερο διαδεδομένες και ομιλούμε-νες γλώσσες και να βελτιώσουν τις μεθόδους διδασκαλίας.

4. να προωθήσουν την ανάπτυξη τόσο μεθόδων αυτοδιδασκαλίας, όσο και μεθόδων εξ αποστάσεως εκμάθησης, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ενδιαφε-ρομένων στην συνεχή επαγγελματική κατάρτιση και να δίνεται η δυνατότητα για επαγγελματικό προσανατολισμό ποιότητας στον καθένα σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, όπου και αν βρίσκεται. (7)

3.4.3. Ποίους αφορά

Το πρόγραμμα LEONARDO αφορά νέους, εργαζόμενους, άνδρες, γυναίκες, άτομα με ειδικές ανάγκες και γενικότερα όλους εκείνους τους πολίτες των κρατών-μελών, που επιθυμούν να αντισταθούν στην ανεργία, να μην παραιτηθούν από τη ζωή αλλά αντιθέτως να έχουν πάντοτε μια θέση στο

τραίνο των νέων τεχνολογιών και των εξελίξεων του ευρωπαϊκού χώρου, μέσα από τη προσωπική τους συνεχή μετεξέλιξη και τη βελτίωση των προσόντων. Αφορά ακόμη δημόσιους οργανισμούς επιχειρήσεις, πανεπιστήμια, εταιρείες, κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης από χώρες της Ένωσης, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

Ειδικότερα μεταξύ αυτών που μπορούν να λάβουν μέρος στις δραστηριότητες του LEONARDO περιλαμβάνονται:

- νέοι στο στάδιο της αρχικής κατάρτισης
- νέοι στα στάδια της μετάβασης προς την επαγγελματική ζωή (φοιτητές, πτυ-χιούχοι).
- υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων
- υπεύθυνοι κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού σε επιχειρήσεις
- κοινωνικοί εταίροι
- εμπειρογνώμονες σε θέματα επαγγελματικής κατάρτισης. (7)

3.4.4. Χρηματοδότηση

Όσοι ενδιαφέρονται να λάβουν χρηματοοικονομική ενίσχυση στο πλαίσιο του LEONARDO πρέπει να πληρούν δύο κύριες προϋποθέσεις:

- τα σχέδια των δραστηριοτήτων που υποβάλλονται πρέπει να ανταποκρίνονται σε όσο το δυνατόν περισσότερους στόχους του προγράμματος ταυτοχρόνως.
- σε κάθε σχέδιο δραστηριότητας πρέπει να μετέχουν φορείς από δύο τουλάχιστον κράτη-μέλη.

Περισσότερες πιθανότητες έγκρισης συγκεντρώνουν ακόμη σχέδια στα οποία συμμετέχουν διαφορετικές κατηγορίες εταίρων (επιχειρήσεις, δημόσιες αρχές, πανεπιστήμια κ.α.), ενέργειες που καλύπτουν διαφορετικούς τομείς κατάρτισης, πράγμα που εξυπηρετεί το στόχο της

μεταφοράς καινοτομιών και ενέργειες που επιτρέπουν την ακριβέστερη πρόβλεψη των αναγκών και την ευρύτερη δυνατή διάδοση των καινοτομιών.

Οι ενδιαφερόμενοι για χρηματοδότηση, αφού είναι βέβαιοι ότι έχουν καταρτίσει ένα σχέδιο που ανταποκρίνεται στις παραπάνω προϋποθέσεις, υποβάλλουν τη σχετική αίτηση στον αρμόδιο εθνικό φορέα, ο οποίος προβαίνει σε μια προκαταρκτική επιλογή σχεδίων, που συνοδεύονται από μια έκθεση σχετικά με τη συμβολή τους, στο εθνικό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ύστερα από γνωμοδότηση της επιτροπής του προ-γράμματος LEONARDO, καταρτίζει κατάλογο των σχεδίων που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση.

Το ποσό της χρηματοδότησης διαφέρει από σχέδιο σε σχέδιο. Δεν μπορεί όμως να υπερβαίνει τα 100.000 ECU το χρόνο ανά σχέδιο και τα 5.000 ECU ανά άτομο για κάθε πρόγραμμα τοποθετήσεων. (7)

3.4.5. Χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα

1. Οι 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Ισλανδία, Λίχτενστάιν, Νορβηγία (χώρες οικονομικής συνεργασίας).
3. Κύπρος, Μάλτα, Βουλγαρία, Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβενία.

Προς το παρόν το πρόγραμμα LEONARDO αφορά τη συνεργασία μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών. Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση σχεδιάζει και προγράμματα συν-εργασίας και με μη ευρωπαϊκά κράτη όπως τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ιαπωνία, Αφρικανικές χώρες και χώρες της Λατινικής Αμερικής. (7)

3.4.6. Σχέδια της Ε.Ε. στο πλαίσιο του προγράμματος LEONARDO

α) Σύστημα Ποιότητα (Force): ένα κονσόρτσιουμ ισπανικών, ιρλανδικών και πορτογαλικών επιχειρήσεων έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα κατάρτισης, εστιασμένο στις ανάγκες των ευρωπαϊκών ΜΜΕ στον τομέα της εφαρμογής των προγραμμάτων Ποιότητα που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση της Ποιότητας στην επιχείρηση, τόσο στο επίπεδο στρατηγικής οργάνωσης της όσο και ως μέσο διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού. Το διαθέσιμο σε 4 γλώσσες προϊόν είναι ένα CD ROM.

β) Διεθνές πρόγραμμα τοποθετήσεων νέων σε αρχική κατάρτιση στον τομέα του μετάλλου (Petra): εφαρμογή, στη Δανία, στα πλαίσια μιας ενέργειας τη διαχείριση της οποίας είχε η Κλαδική Επιτροπή Μεταλλουργών ενός προγράμματος αρχικής κατάρτισης, το οποίο συνεπάγεται υποχρεωτικά ένα σεμινάριο στο εξωτερικό για όλες τις καταρτίσεις. Ανάλογα σχέδια επακολούθησαν, μέσα από διοικητικές οδούς, και εφαρμόστηκαν στις Κάτω Χώρες, την Ιταλία, την Ισπανία.

γ) Euskal-Herria (Comett): Η Ένωση αυτή Πανεπιστήμιου Επιχείρησης για την Κατάρτιση (ΕΠΠΚ/ AUEF), συγκεντρώνει 10 επιχειρήσεις, 7 πανεπιστήμια και 18 επαγγελματικές οργανώσεις, προερχόμενες από τη Χώρα των Βάσκων και άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες και επιχείρησε να αναπτύξει μαθήματα κατάρτισης και ανακύκλωσης με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της αγοράς, της απασχόλησης για τους εργαζομένους που χρειάζονται επανακατάρτιση και/ ή είναι άνεργοι.

δ) Δημιουργία και επικύρωση μιας νέας επαγγελματικής σταδιοδρομίας εργαστηρίου-ο «ειδικός τεχνικός» (Force): το σχέδιο αυτό, εστιασμένο στους εκπαιδευτές, το υψηλής ειδίκευσης προσωπικό και

συμμετέχουν ευρωπαϊοί κατασκευαστές αυτοκινήτων, ανάδοχοι και οργανισμοί κατάρτισης από πολλές χώρες.

ε) Biomerit (Ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης στον τομέα των βιοτεχνολογικών- Comett): το Biomerit περιλαμβάνει 33 εταίρους προερχόμενους από 7 χώρες της Ένωσης και έχει διοργανώσει σε τρία χρόνια 15 περίπου σεμινάρια κατάρτισης με συμμετοχή 900 περίπου καταρτιζόμενων. Ένα από τα μεγάλα πλεονεκτήματα του σχεδίου αυτού είναι ότι μπόρεσε και ενσωμάτωσε στις διαδικασίες του τόσο σπουδαστές και ερευνητές για να τους εξοικειώσει με την εργασία στα ευρωπαϊκά δίκτυα όσο και επιχειρήσεις που στοχεύουν στην εισαγωγή βιοτεχνολογικών καινοτομιών στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

στ) Δημιουργώ την επιχείρησή μου στο εξωτερικό (Petra): εμπορικές σχολές στη Δανία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες και την Πορτογαλία συνεργάζονται για την προσομοίωση δημιουργίας διακρατικών επιχειρήσεων στα πλαίσια ενός δικτύου αρχικής κατάρτισης. Σε κάθε οργανισμό κατάρτισης, αναπτύσσονται σχέδια επιχειρήσεων στο εξωτερικό. Όταν ολοκληρώνονται, τα σχέδια αυτά παρουσιάζονται προς κρίση ενώπιον τοπικών επιτρόπων (Εμπορικά Επιμελητήρια, επιχειρήσεις) επί τη ευκαιρία μιας «εμπορικής έκθεσης».

ι) Ecata (Comett): πρόκειται για ένα διακρατικό σχέδιο κατάρτισης στις προηγμένες τεχνολογίες στον τομέα της αεροναυτικής. 7 πανεπιστήμια από πολλές χώρες 11 ευρωπαϊοί κατασκευαστές συνεργάζονται στα πλαίσια της συνεργασίας αυτής που στοχεύει στους νέους μηχανικούς. (4)

3.5. Η σχέση του προγράμματος LEONARDO με το πρόγραμμα SOCRATES

Οι σκοποί των προγραμμάτων SOCRATES και LEONARDO είναι σχεδόν ίδιοι, καθώς και τα δύο προγράμματα προωθούν τη μακροχρόνια εκπαίδευση και συνεργασία μεταξύ ιδρυμάτων και επιχειρήσεων.

Και τα δύο προγράμματα αφορούν εκπαιδευτικά ιδρύματα και καλύπτουν διαφορετικούς σκοπούς και αντικείμενα. Έτσι, πιο ειδικά, το πρόγραμμα SOCRATES ασχολείται με θέματα εκπαίδευσης, ενώ το LEONARDO ασχολείται με επαγγελματικά αντικείμενα.

EPEYNA

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Πρόλογος της έρευνας

Μετά το πέρας της βιβλιογραφικής ενημέρωσης στα θέματα του Ευρωπαϊκού προγράμματος αρχίσαμε την έρευνα που έχει να κάνει με σπουδαστές του ΤΕΙ Πάτρας που συμμετείχαν στα ευρωπαϊκά προγράμματα. Με το ερωτηματολόγιο που συντάξαμε προσπαθήσαμε να δούμε ποια ήταν η εμπειρία τους από τη συμμετοχή τους στα ευρωπαϊκά προγράμματα. (Βλ. παράρτημα 2) Αυτό είναι το πρώτο μέρος της έρευνας. Το δεύτερο έχει να κάνει με σπουδαστές που δεν έχουν συμμετάσχει στα προγράμματα. Μ' αυτό το τρόπο θέλουμε να δούμε τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των δύο κατηγοριών φοιτητών.

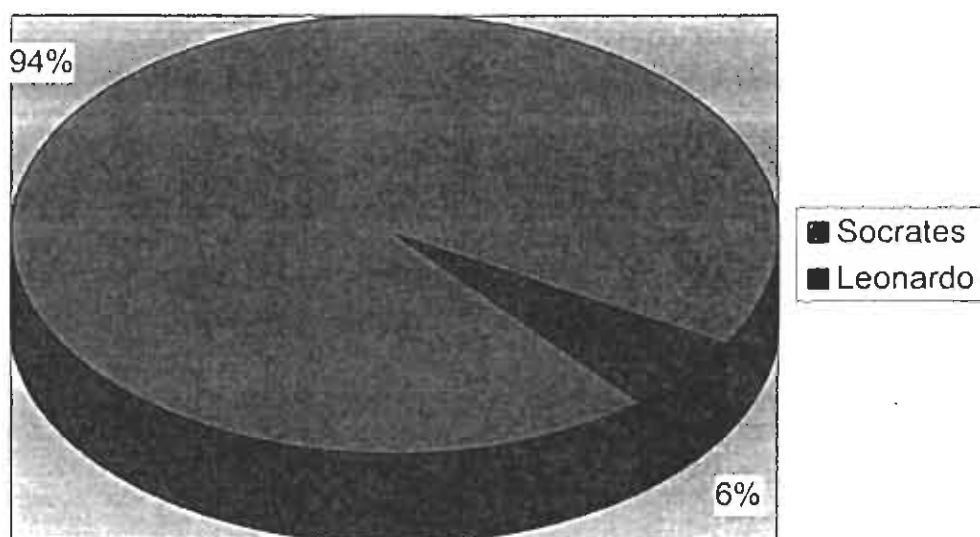
Τα ερωτηματολόγια (που ήταν δύο) εστάλησαν στους σπουδαστές με γράμμα το οποίο συντάξαμε και το οποίο εξηγεί τι ακριβώς θέλουμε απ' τους σπουδαστές, τους διευκρινίζουμε δε πως η βοήθειά τους θα είναι σημαντική στην εκπόνηση της έρευνας. (Βλ. παράρτημα 1) Τους διαβεβαιώσαμε επίσης πως τα γράμματά τους θα δημοσιευθούν ανώνυμα προς αποφυγή παρεξηγήσεων. Ίσως αυτή η διαβεβαίωση να ώθησε κάποιους σπουδαστές να μας απαντήσουν. (Βλ. παράρτημα 3) Εμείς δεν έχουμε παρά να κρατήσουμε το λόγο μας και σε κάθε γράμμα να μη δημοσιεύουμε το όνομα αυτού που το έγραψε. Επίσης κρίνουμε σκόπιμο, στη διάταξη των γραμμάτων να γράψουμε σχεδόν επιγραμματικά τις απαντήσεις στις ερωτήσεις μας για διευκόλυνση, καθώς στα περισσότερα γράμματα οι σπουδαστές δεν απαντούσαν επι-γραμματικά. Πρώτα θα ξεκινήσουμε να εκθέτουμε τα γράμματα που αναφέρονται σ' αυτούς που πήγαν σε κάποιο πανεπιστήμιο της Ευρώπης, προκειμένου να παρακολουθήσουν τα προγράμματα, βγάζοντας κάποια συμπεράσματα. Κατόπιν θα ακολουθήσουμε την ίδια διαδικασία με αυτούς τους σπουδαστές που δεν παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα.

4.2. Ανάλυση των απαντήσεων

Οι απαντήσεις που λάβαμε σ' αυτό το ερωτηματολόγιο ήταν 18. Τώρα θα δούμε αναλυτικά τις απαντήσεις σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά.

Στην πρώτη ερώτηση οι 17 απάντησαν ότι συμμετείχαν στο SOCRATES / ERASMUS, ενώ ένας συμμετείχε στο LEONARDO.

Διάγραμμα 1
Συμμετέχοντες στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα

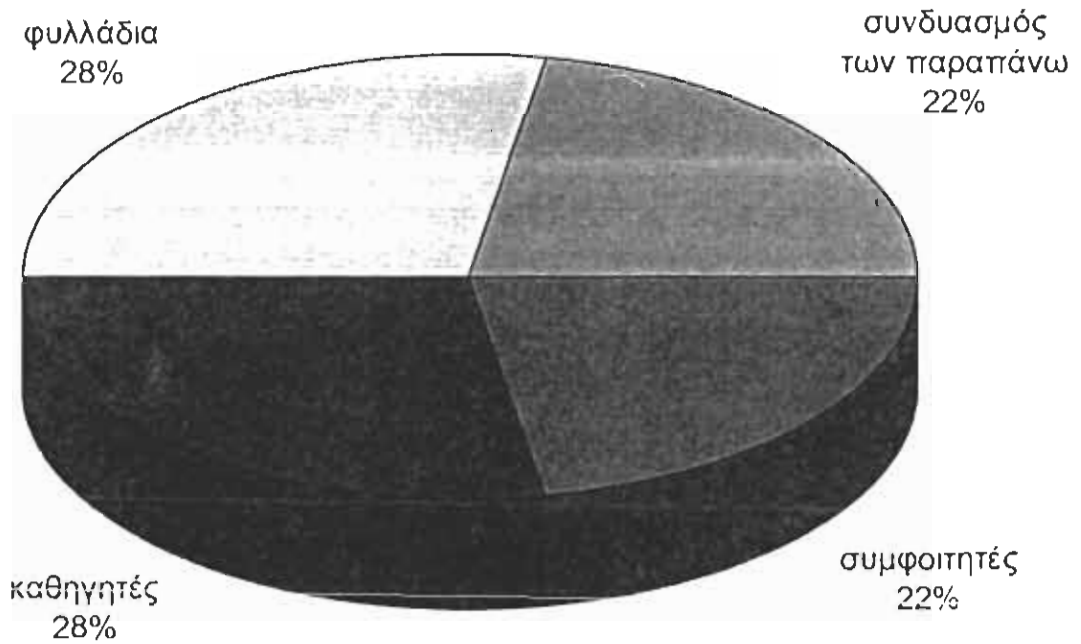

Στην δεύτερη ερώτηση, στο πρώτο σκέλος οι απαντήσεις ήταν

- i) από συμφοιτητές: 4
- ii) από καθηγητές: 5
- iii) από ανακοινώσεις και φυλλάδια: 5
- iv) απ' όλα τα παραπάνω: 4

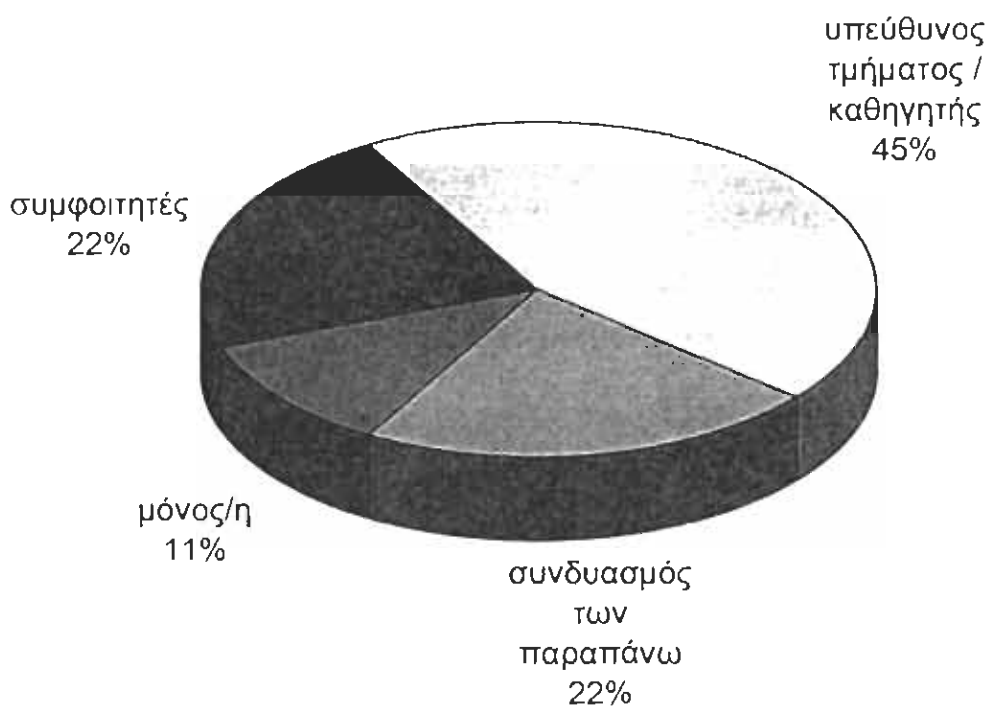
Διάγραμμα 2
Πηγές πληροφόρησης για τα Ε.Π.

Στην τέταρτη ερώτηση, οι απαντήσεις ήταν:

- i) από μόνος του: 2
- ii) από συμφοιτητές: 4
- iii) από υπεύθυνο τμήματος ή καθηγητή: 8
- iv) όλα τα παραπάνω: 4

Διάγραμμα 3
Συμβολή στην επιλογή μαθημάτων

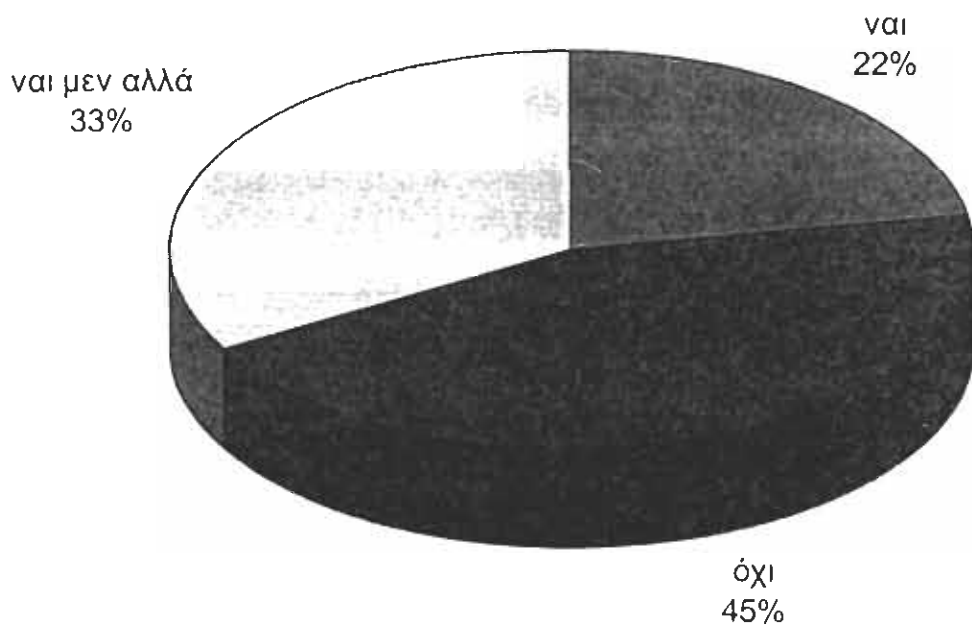
Στην πέμπτη ερώτηση, είχαμε τις εξής απαντήσεις:

i) ναι: 4

ii) όχι: 8

iii) ναι μεν αλλά: 6

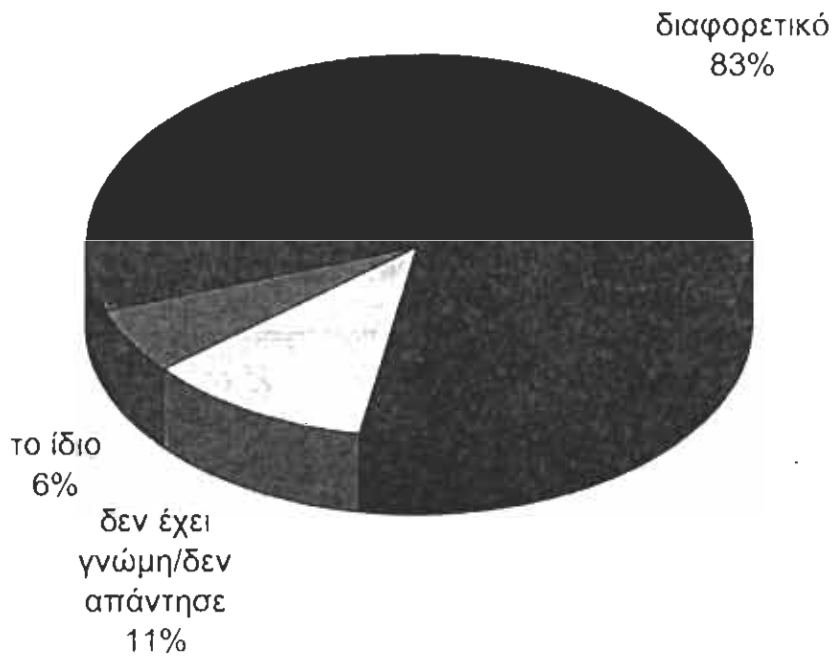
Διάγραμμα 4
Πόσοι βρήκαν Ικανοποιητική την πληροφόρηση

Στην όγδοη ερώτηση, είχαμε τις εξής απαντήσεις:

- i) το ίδιο: 1
- ii) διαφορετικό: 15
- iii) Δεν έχει γνώμη / Δεν απάντησε: 2.

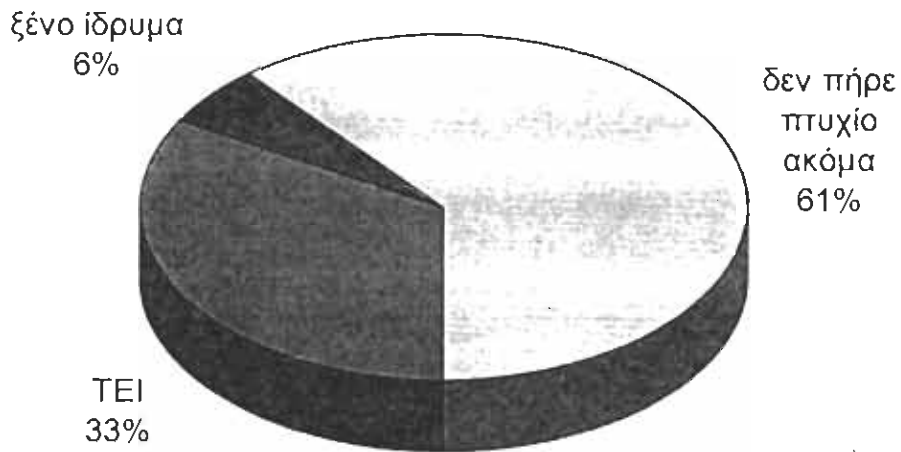
Διάγραμμα 5
Σύστημα Αξιολόγησης

Στην δέκατη ερώτηση, οι απαντήσεις είναι:

- i) ΤΕΙ: 6
- ii) ξένο ίδρυμα: 1
- iii) δεν πήρα ακόμα πτυχίο: 11.

Διάγραμμα 6
Πτυχίο από ...

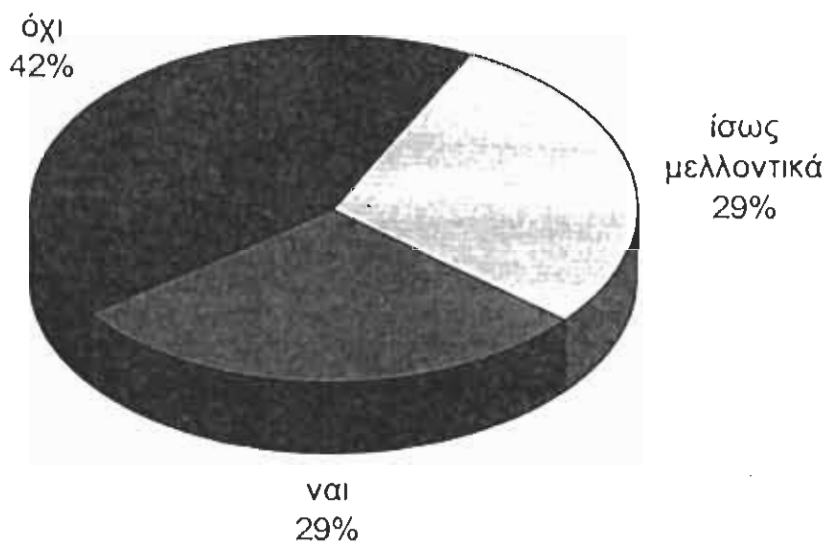
Στην ενδέκατη ερώτηση, απ' τους επτά που πήραν πτυχίο είχαμε τις εξής απαντήσεις:

i) ναι: 2

ii) όχι: 3

iii) ίσως μελλοντικά: 2.

Διάγραμμα 7
Μεταπτυχιακές σπουδές

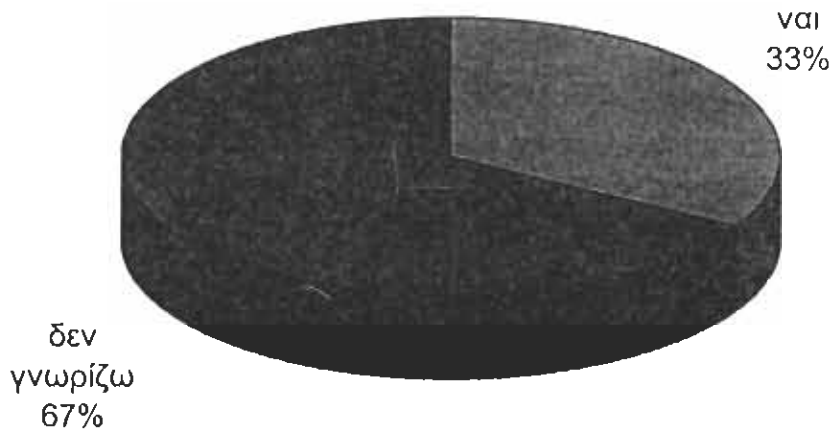

Στην δωδέκατη ερώτηση, οι απαντήσεις ήταν οι εξής:

i) ναι: 6

ii) δεν γνωρίζω: 12.

Διάγραμμα 8
Συνέβαλαν τα Ε.Π. στην εύρεση εργασίας;

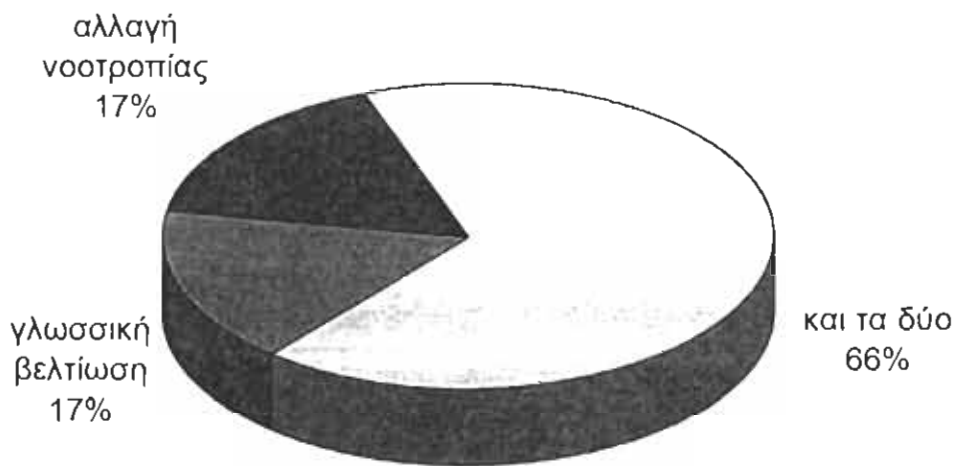

Στην δέκατη τρίτη ερώτηση, οι απαντήσεις ήταν:

i) γλωσσική βελτίωση: 3

ii) αλλαγή νοοτροπίας: 3, iii) και τα δύο μαζί: 12.

Διάγραμμα 9
Οφέλη από τη συμμετοχή στα Ε.Π

4.3. Συμπέρασμα έρευνας

Α. Σπουδαστών που συμμετείχαν στα προγράμματα

Μετά την εκπόνηση του πρώτου μέρους της έρευνας και την επεξεργασία των στοιχείων είμαστε σε θέση να εκφέρουμε τα εξής συμπεράσματα.

Στην πρώτη ερώτηση βλέπουμε από τις απαντήσεις τους πως όλοι σχεδόν οι σπουδαστές συμμετείχαν στο πρόγραμμα SOCRATES / ERASMUS, εκτός ενός που συμμετείχε στο LEONARDO. Από αυτό ίσως να συμπεράνουμε ότι το SOCRATES είναι πιο προσβάσιμο για τους σπουδαστές του Τ.Ε.Ι , ίσως γιατί η ενημέρωση που παρέχεται για το SOCRATES να είναι πληρέστερη.

Στην δεύτερη ερώτηση, οι απαντήσεις ήταν μοιρασμένες, δηλαδή η πληροφόρηση προήλθε εξ' ίσου από συμφοιτητές, καθηγητές, ανακοινώσεις και φυλλάδια και απ' όλα τα παραπάνω. Αυτό δείχνει ότι υπάρχει πλουραλισμός ως προς τις πηγές από τις οποίες μπορεί να πληροφορηθεί κάποιος για τα προγράμματα. Όσο για τις απαιτήσεις, αυτές είναι ελάχιστες και κυρίως έχουν να κάνουν με την καλύτερη δυνατή γνώση της γλώσσας του φιλοξενούντος ιδρύματος.

Η τρίτη ερώτηση αναφέρεται στις ενέργειες που γίναν ώστε οι φοιτητές να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα. Οι απαντήσεις είναι λίγο-πολύ οι ίδιες, καθώς οι φοιτητές μέσω του γραφείου δημοσίων σχέσεων κατάφεραν να επικοινωνήσουν με το ίδρυμα που τους ενδιέφερε και να ρυθμίσουν τις τελικές λεπτομέρειες. Όμως κάποιοι από τους φοιτητές που απάντησαν συνάντησαν μία αδιαφορία και προχώρησαν μόνοι τους στις σχετικές ενέργειες. Γεγονός που ίσως να δείχνει μια έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού από το Τ.Ε.Ι όσον αφορά τις ενέργειες που πρέπει να κάνει ώστε να βοηθήσει τους σπουδαστές ώστε να ενταχθούν στο ίδρυμα που τους ενδιαφέρει.

Στην τέταρτη ερώτηση βλέπουμε πως ο υπεύθυνος τμήματος είτε του ΤΕΙ είτε του ξένου πανεπιστημίου είναι ο κύριος φορέας βοήθειας στην επιλογή του προ-γράμματος μαθημάτων στο ξένο ίδρυμα , αποτέλεσμα της

εμπιστοσύνης των σπουδαστών σε άτομα που έχουν πείρα γύρω από αυτή τη διαδικασία.

Στην πέμπτη ερώτηση, οι απαντήσεις δείχνουν πως η ενημέρωση είναι από ελλιπής μέχρι ανεπαρκή. Δηλαδή οι περισσότεροι φοιτητές δεν είχαν λεπτομερή ενημέρωση για το τι θα συναντήσουν στο ξένο ίδρυμα. Από το παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι είναι επιτακτική ανάγκη η προσπάθεια πιο έγκυρης πληροφόρησης γιατί η έλλειψη της ίσως να είναι και ανασταλτικός παράγοντας συμμετοχής κάποιων στα προγράμματα. Γι' αυτό θα πρέπει να γίνει μια ουσιαστική καμπάνια του Τ.Ε.Ι πάνω στα προγράμματα, να υπάρχει εύκολη πρόσβαση στην ενημέρωση των φοιτητών και τέλος να υπάρξει εκσυγχρονισμός, ανασυγκρότηση και καλύτερη οργάνωση κυρίως του γραφείου δημοσίων σχέσεων, που ασχολείται με τα προγράμματα αυτά.

Οι απαντήσεις στην έκτη ερώτηση έδειξαν ότι το βασικό πρόβλημα προσαρμογής ήταν η γλώσσα, βέβαια αρκετοί δυσκολεύτηκαν στον τρόπο ζωής, στο τρόπο διδασκαλίας κλπ.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στην έβδομη ερώτηση μας έκαναν να βγάλουμε το εξής συμπέρασμα. Οτι ο τρόπος διδασκαλίας στα ξένα ιδρύματα ήταν πιο πολύ-πλοκος και πιο επιστημονικός και βασίζονταν στη σύγχρονη τεχνολογία. Με άλλα λόγια ήταν πιο ολοκληρωμένος απ' αυτόν που αντιμετωπίζουμε στην Ελλάδα. Δηλαδή τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην τεχνολογική εξέλιξη τους έτσι ώστε να γίνουν και αυτά ανταγωνιστικά στον ευρωπαϊκό χώρο, καθώς σ' αυτόν τον τομέα έχουμε μείνει πίσω σε σχέση με τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

Στην όγδοη ερώτηση οι απαντήσεις ήταν συντριπτικά περισσότερες στο ότι ο τρόπος αξιολόγησης ήταν διαφορετικός. Αρκετοί τόνισαν ότι το όλο σύστημα είναι πιο αυστηρό. Ένας φοιτητής απάντησε πως δεν έχει γνώμη, γιατί δεν έδωσε εξετάσεις στο εξωτερικό. Ίσως το παραπάνω συμπέρασμα να καλύπτει και αυτό το θέμα.

Και στην ένατη ερώτηση οι απαντήσεις ήταν κοινές. Οτι δηλαδή στα ξένα πανεπιστήμια υπήρχε μεγαλύτερη οργάνωση απ' ότι στο ΤΕΙ Πάτρας καθώς και περισσότερη πειθαρχία. Εφόσον είπαμε παραπάνω για τα

ιδρύματα της χώρας, το Τ.Ε.Ι της Πάτρας δεν θα πρέπει να εξαιρεθεί , το οποίο θα πρέπει να οργανωθεί σύμφωνα με τα ξένα πρότυπα. Δηλαδή σωστότερη διοίκηση, μεγαλύτερη πειθαρχία σε θέματα οργάνωσης και καταλληλότερος τεχνολογικός εξοπλισμός. Αυτό θα έχει και αποτέλεσμα στην καλύτερη συνύπαρξη διοικητικών στελεχών, υπαλλήλων, καθηγητών και σπουδαστών.

Στην δέκατη ερώτηση βλέπουμε πως οι περισσότεροι δεν έχουν πάρει ακόμα το πτυχίο τους. Βέβαια υπάρχει και ένας ο οποίος πήρε το πτυχίο του στο ξένο ίδρυμα και όπως λέει, το ΤΕΙ δεν αναγνώρισε τον τίτλο του, γεγονός που θα πρέπει να μας προβληματίσει, κυρίως τα διοικητικά στελέχη.

Από αυτούς που πήραν το πτυχίο οι δύο απ' αυτούς ακολούθησαν μεταπτυχιακά και ένας μας λέει ότι το σχεδιάζει για το μέλλον. Βέβαια τα νούμερα είναι πολύ μικρά για να βγάλουμε ένα σαφές συμπέρασμα.

Στην δωδέκατη ερώτηση οι περισσότεροι ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν αν τελικά θα τους βοηθήσει η συμμετοχή τους στα προγράμματα, στην επαγγελματική τους εξέλιξη καθώς δεν έχουν μπει ακόμα στη διαδικασία ευρέσεως εργασίας, για διαφορετικούς λόγους. Το βασικό όμως είναι ότι δεν υπάρχει μία αρνητική απάντηση γι' αυτό το θέμα. Σημείο που δείχνει το πόση αξία δίνουν στα προγράμματα αυτά, για τη βοήθεια που δίνουν στην επαγγελματική αποκατάσταση.

Και τέλος, για τη δέκατη τρίτη ερώτηση, είναι σαφές ότι η συμμετοχή στα ευρωπαϊκά προγράμματα βοήθησε στη διαχείριση της γλώσσας καθώς και στην αλλαγή του τρόπου σκέψης, γνωρίζοντας νέους ανθρώπους, διαφορετικά ήθη και συνθήκες που ωριμάζουν τον άνθρωπο και διευρύνουν τους ορίζοντες του. Άρα μπορούμε να πούμε ότι εκτός από τα μακροπρόθεσμα οφέλη (επαγγελματική αποκατάσταση) αποκτούν και οφέλη στο παρόν.

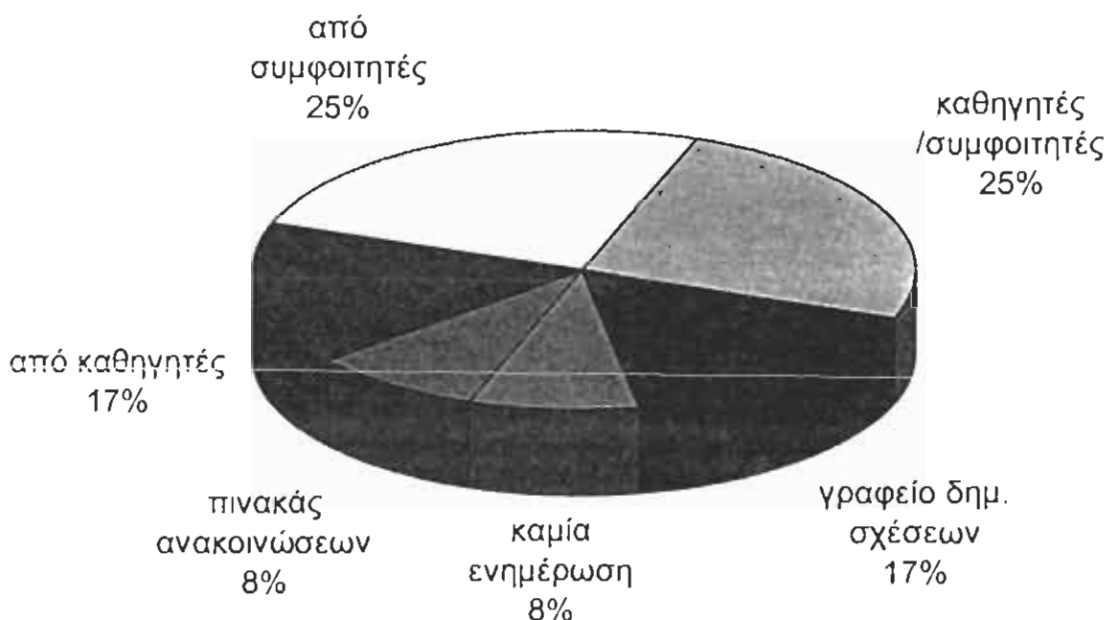
4.4. Ανάλυση των απαντήσεων

Οι απαντήσεις που λάβαμε σ' αυτό το ερωτηματολόγιο ήταν 12. Τώρα θα δούμε αναλυτικά τις απαντήσεις σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά.

Στην πρώτη ερώτηση, κατά το πρώτο σκέλος απάντησαν όλοι ότι ήξεραν λίγο-πολύ την ύπαρξη των προγραμμάτων εκτός από έναν. Στο δεύτερο σκέλος, οι απαντήσεις που είχαμε ήταν:

- i) πίνακας ανακοινώσεων: 1
- ii) συζήτηση με καθηγητές: 2
- iii) συζήτηση με συμφοιτητές: 3
- iv) συζήτηση με καθηγητές και συμφοιτητές: 3
- v) απ' το γραφείο δημοσίων σχέσεων - ενημερωτικά φυλλάδια: 2
- vi) δεν πληροφορήθηκαν καθόλου: 1

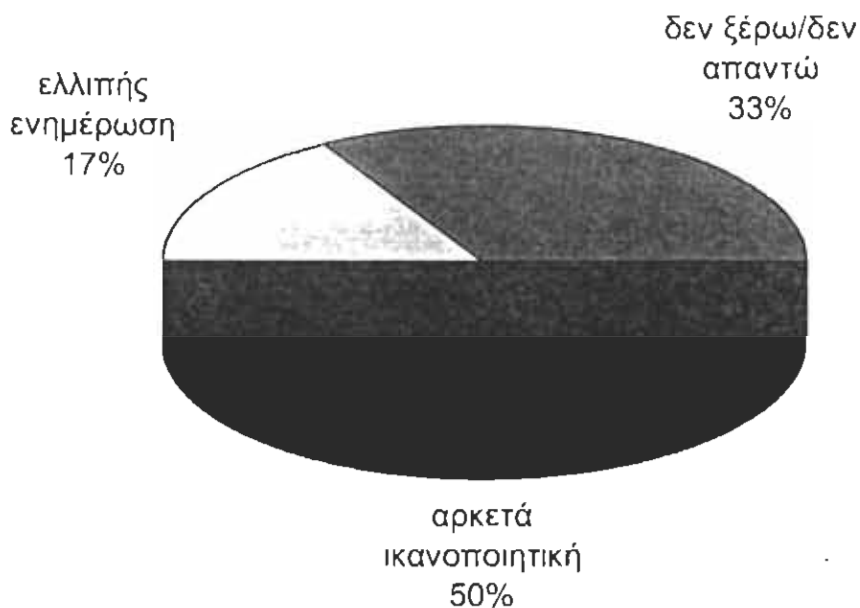
Διάγραμμα 1β
Πηγές ενημέρωσης

Στο τρίτο σκέλος οι απαντήσεις ήταν:

- i) δεν ξέρω - δεν απαντώ: 4
- ii) αρκετά ικανοποιητική: 6
- iii) ελλιπής ενημέρωση: 2.

Διάγραμμα 2β
Ποιότητα - επάρκεια ενημέρωσης

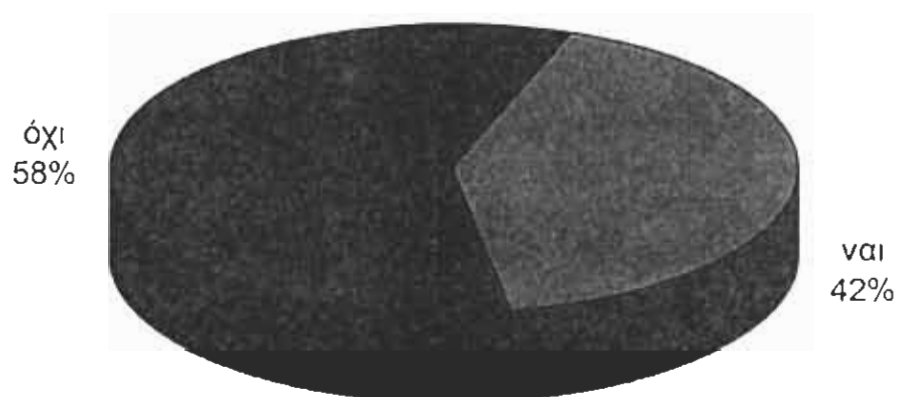

Οι απαντήσεις στην δεύτερη ερώτηση είναι:

i) ναι: 5

ii) όχι: 7

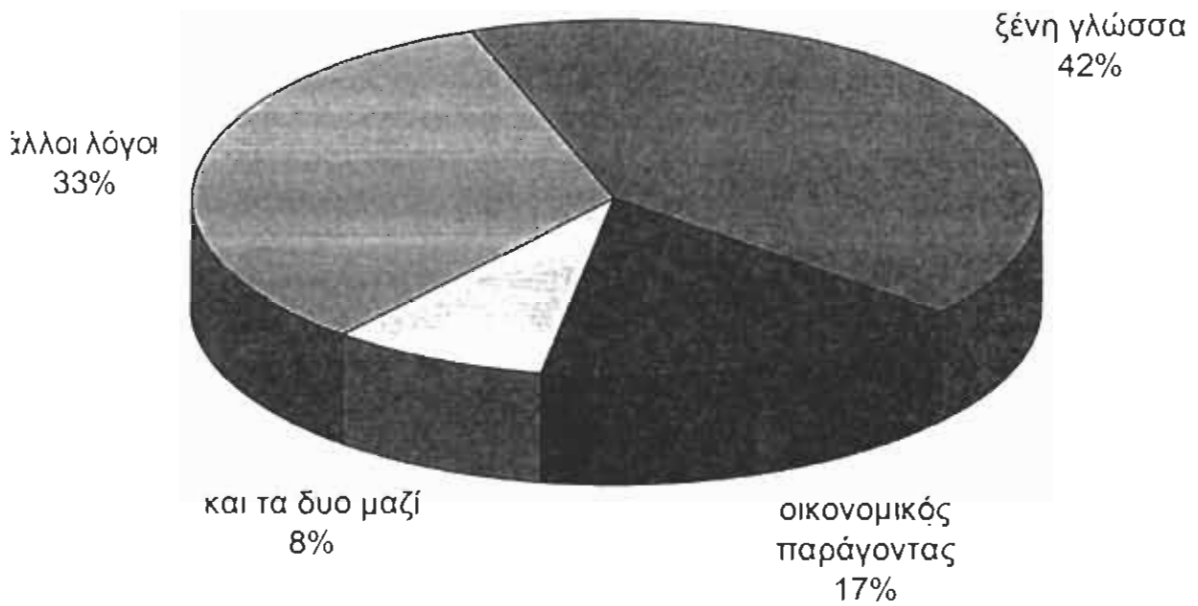
Διάγραμμα 3β
Σκέψη για συμμετοχή στα Ε.Π.

Οι λόγοι αποθάρρυνσης ήταν:

- i) ξένη γλώσσα: 5
- ii) οικονομικός παράγοντας: 2
- iii) και τα δύο μαζί: 1
- iv) άλλοι λόγοι: 4.

Διάγραμμα 4β
Αιτίες μη συμμετοχής στα Ε.Π.

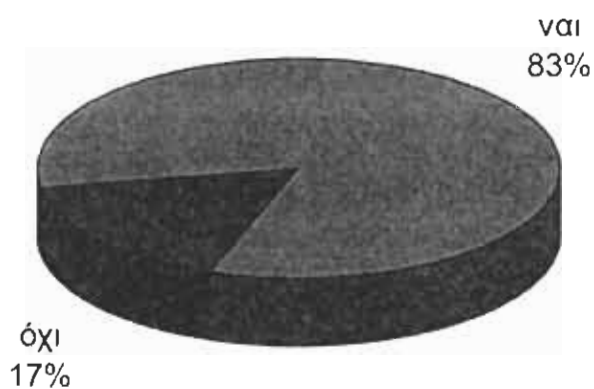

Στην ερώτηση 3, κατά το πρώτο σκέλος, υπάρχουν οι εξής απαντήσεις:

i) ναι: 10

ii) όχι: 2

Διάγραμμα 5β
Ύπαρξη απασχόλησης

Στο δεύτερο σκέλος οι απαντήσεις ήταν:

- i) βοήθησαν: 6
- ii) δεν γνωρίζω: 2
- iii) δεν βοήθησαν: 2.

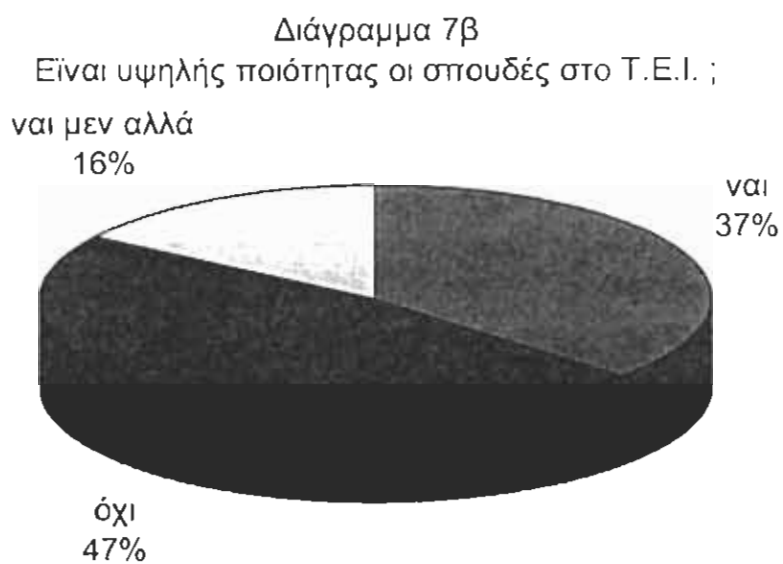

Στην τέταρτη ερώτηση, έχουμε τις απαντήσεις:

i)ναι: 7

ii)όχι: 9

iii) ναι μεν αλλά: 3.

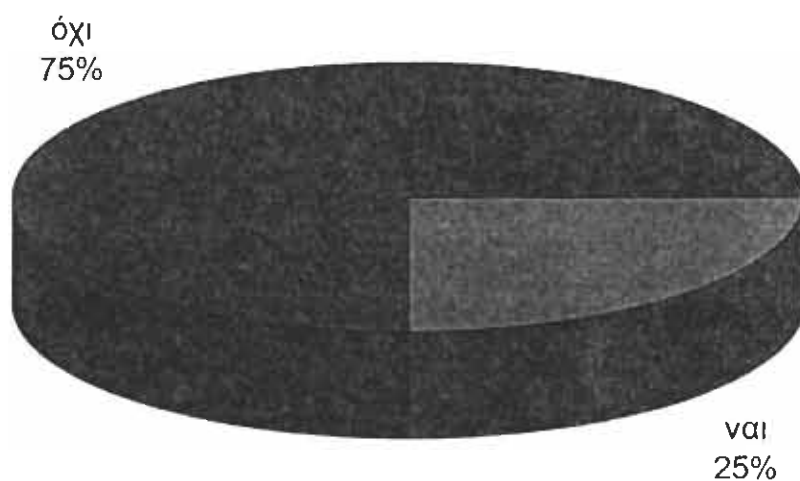

Στην πέμπτη ερώτηση, στο πρώτο σκέλος, έχουμε τις απαντήσεις:

i)ναι: 3

ii)όχι: 9

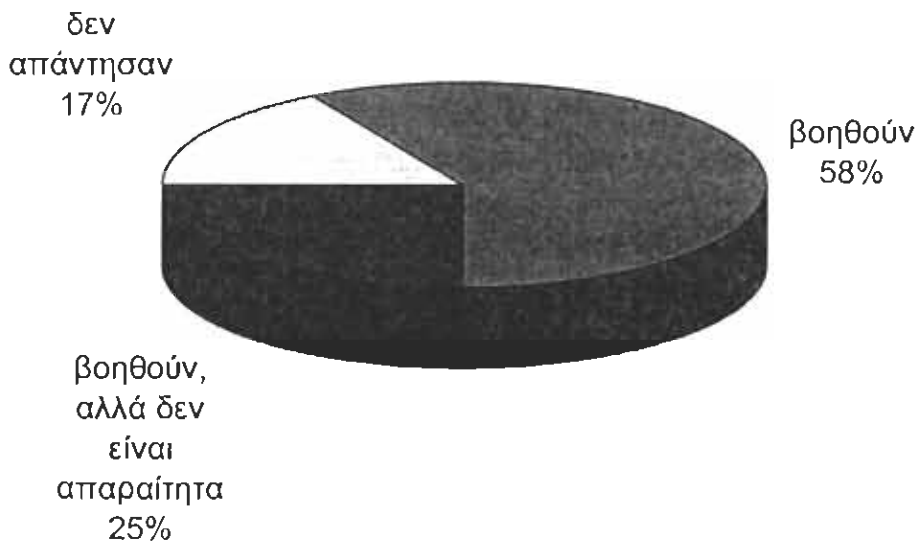
Διάγραμμα 7β
Μεταπτυχιακά

Στο δεύτερο σκέλος έχουμε τις απαντήσεις:

- i) βοηθούν: 7
- ii) βοηθούν αλλά δεν είναι απαραίτητα: 3
- iii) δεν απάντησαν: 2.

Διάγραμμα 8β
Συμβολή των μεταπτυχιακών σπουδών στην
επαγγελματική αποκατάσταση

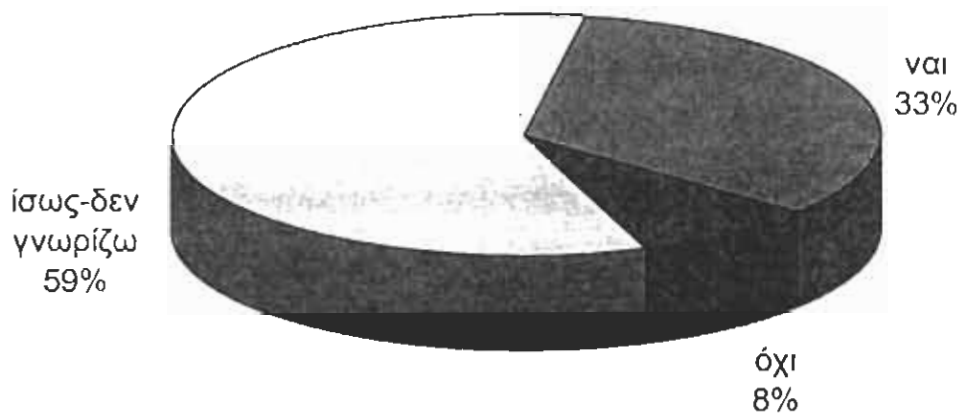
Στην έκτη ερώτηση είχαμε τις εξής απαντήσεις:

i) ναι: 4

ii) όχι: 1

iii) ίσως - δεν γνωρίζω: 7.

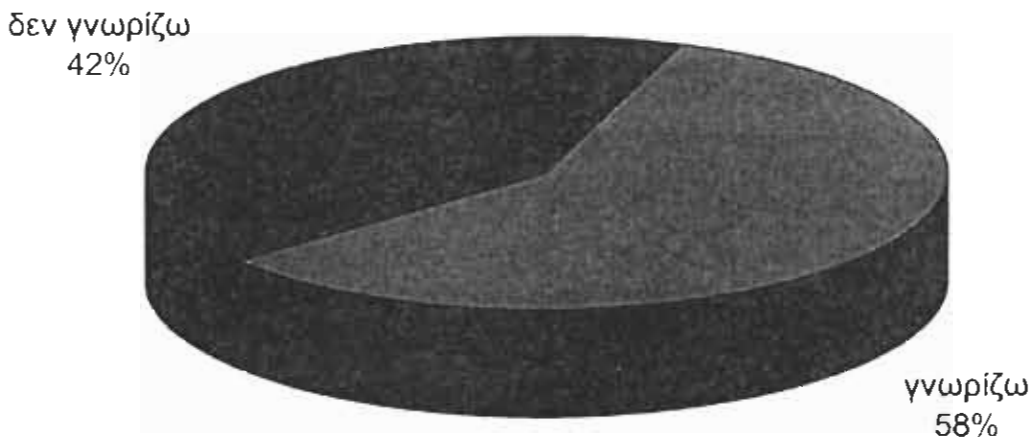
Διάγραμμα 9β
Συμβολή των Ε.Π. στην επαγγελματική αποκατάσταση

Στην έβδομη ερώτηση, στο πρώτο σκέλος, υπάρχουν οι απαντήσεις:

- i) γνωρίζω: 7
- ii) δεν γνωρίζω: 5

Διάγραμμα 10β
Φίλοι - γνωστοί που συμμετείχαν στα Ε.Π.

Στο δεύτερο σκέλος οι 2 απάντησαν με σαφήνεια ενώ οι 5 τοποθετήθηκαν ασαφώς, στους 2 αυτούς ο ένας θετικά και ο άλλος αρνητικά.

4.5. Συμπέρασμα έρευνας

Β. Σπουδαστών που δεν συμμετείχαν σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Μετά την εκπόνηση του δεύτερου μέρους της έρευνας και την επεξεργασία των στοιχείων είμαστε σε θέση να εκφέρουμε τα εξής συμπεράσματα.

Στην πρώτη ερώτηση μπορούμε να πούμε ότι οι περισσότεροι ήταν ενημερω-μένοι γι' αυτά τα προγράμματα, η ενημέρωση δε αυτή προήλθε κυρίως από συζήτηση με τους συμφοιτητές και καθηγητές τους και θεωρούν την ενημέρωσή τους αρκετά ικανοποιητική, ίσως επειδή ήταν γενική και δεν ενδιαφέρθηκαν για πιο λεπτομερή ενημέρωση.

Στη δεύτερη ερώτηση η απάντηση που επικράτησε με οριακή διαφορά ήταν το όχι. Όσο για τους λόγους τους οποίους στάθηκαν τροχοπέδη για μετακίνηση των φοιτητών στο εξωτερικό ήταν κυρίως η έλλειψη καλού χειρισμού μιας ξένης γλώσσας. Βέβαια και ο οικονομικός παράγοντας είναι εξ' ίσου σημαντικός.

Στην τρίτη ερώτηση βλέπουμε πως η πλειοψηφία των απαντήσεων λέει ότι ασχολείται με κάτι συγκεκριμένο και πως οι γνώσεις που πήραν απ' το ΤΕΙ τους βοήθησαν. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε πως οι θετικές απαντήσεις προέρχονται κυρίως από το τμήμα λογιστικής και από τις σχολές της Σ.Ε.Υ.Π.

Στην τέταρτη ερώτηση οι περισσότερες απαντήσεις ήταν θετικές ότι δηλαδή το ΤΕΙ προσφέρει ικανοποιητικού επιπέδου γνώσεις. Όμως υπάρχει ένα σεβαστό ποσοστό που πιστεύει πως είναι μεν ικανοποιητικές, όμως θα έπρεπε ν' αλλάξουν κάποια πράγματα. Και εδώ οι απαντήσεις διαφέρουν από σχολή σε σχολή, πράγμα που σημαίνει ότι το Τ.Ε.Ι θα πρέπει να κάνει μια μεγάλη προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό των γνώσεων που προσφέρει.

Στην πέμπτη ερώτηση το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι οι περισσότεροι δεν ασχολήθηκαν με μεταπτυχιακές σπουδές παρ' ότι πιστεύουν ότι βοηθούν στην καλύτερη επαγγελματική εξέλιξή τους.

Στην έκτη ερώτηση το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων ήταν αυτών που δεν ξέρουν ή δεν είναι σίγουροι αν τα ευρωπαϊκά προγράμματα θα τους

βοηθούσαν περισσότερο. Όμως το δεύτερο ποσοστό είναι οι θετικές απαντήσεις. Δηλαδή από όσο βλέπουμε υπάρχει γενική άποψη ότι τα ευρωπαϊκά προγράμματα αποτελούν βασικό παράγοντα για την επαγγελματική εξέλιξη κάποιου.

Στην έβδομη ερώτηση αυτοί που γνωρίζουν άτομα που συμμετείχαν στα ευρωπαϊκά προγράμματα είναι περισσότεροι με μικρή διαφορά, απ' τους οποίους όμως πολύ λίγοι ήξεραν για την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

4.6. Γενικό συμπέρασμα έρευνας από τις απαντήσεις των δύο ομάδων

(Συμμετέχοντες - Μη συμμετέχοντες)

Από τις δύο έρευνες μπορούμε να διαπιστώσουμε μια σημαντική διαφορά στις απόψεις των δύο ομάδων σχετικά με τον βαθμό ενημέρωσης του ΤΕΙ στα ευρωπαϊκά προγράμματα. Αυτοί δεν συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα, απάντησαν(το μεγαλύτερο ποσοστό) ότι το ΤΕΙ παρέχει ικανοποιητική ενημέρωση. Αντιθέτως, αυτοί που συμμετείχαν σε προγράμματα απάντησαν ότι η ενημέρωση δεν είναι ικανοποιητική. Αυτό εξηγείται ως εξής: αυτοί που συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα διαπίστωσαν διαφορές σε αυτά που πληροφορήθηκαν από αυτά που στην πραγματικότητα συνέβαιναν ή που το πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχαν απαιτούσε. Δηλαδή η ενημέρωση στερούνταν λεπτομερειών ή απείχε της πραγματικότητας. Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι οφείλει το ΤΕΙ να δώσει περισσότερο βαρύτητα στη λεπτομερή και ορθή ενημέρωση των σπουδαστών και να οργανώσει το σχετικό τμήμα κατάλληλα ώστε να ανταποκρίνεται στις ανακοινώσεις των Ευρωπαϊκών Θεμάτων.

Άλλο συμπέρασμα που προέκυψε είναι ότι ο χειρισμός της γλώσσας της χώρας υποδοχής αποτελεί βασικό παράγοντα για τη επιτυχή συμμετοχή σπουδαστή σε πρόγραμμα της Ε.Ε. Και οι δύο ομάδες συγκλίνουν στο συμπέρασμα αυτό.

Τέλος και οι δύο ομάδες πιστεύουν στην χρησιμότητα των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και την θεωρούν βασικό παράγοντα Επαγγελματικής Εξέλιξης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η γνώση και η εμπειρία που απεκτήθη μέσα από την εκπόνηση της πτυχιακής αυτής εργασίας μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχή μας στην Ενωμένη Ευρώπη και η πρόκληση των ίσων ευκαιριών μεταξύ των πολιτών της σε όλους τους τομείς (εκπαίδευση, επάγγελμα κ.λ.π.) απαιτεί προετοιμασία.

Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα διευκολύνουν την προετοιμασία αυτή και δίνουν την ευκαιρία στους σημερινούς φοιτητές - σπουδαστές και πτυχιούχους να προετοιμάσουν την μελλοντική τους ακαδημαϊκή και επαγγελματική πορεία στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Μέσω των προγραμμάτων αυτών του διευκολύνουν την κινητικότητα των σπουδαστών μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε., επιτυγχάνεται η απόκτηση γνώσεων και εμπειριών σε διαφορετικά εκπαιδευτικά και επαγγελματικά περιβάλλοντα, εξοικείωση με εκπολιτιστικά και πολιτικοοικονομικά δεδομένα των άλλων χωρών και ανάπτυξη μιας κοινής Ευρωπαϊκής αντίληψης.

Τα Ελληνικά Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, με κατάλληλη οργάνωση στον τομέα των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων μπορούν να συμβάλλουν τα μέγιστα στην προαγωγή της Ευρωπαϊκής Ιδέας και στην προετοιμασία των σπουδαστών τους σε όλους τους τομείς, ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν επαγγελματικά και ακαδημαϊκά στην Ε.Ε., ισότιμα με τους λοιπούς Ευρωπαϊκούς μας εταίρους. Αυτό σαν σπουδαστές εμείς ζητάμε από τα Ιδρύματα μας και ελπίζουμε ότι αυτά έγκαιρα και σωστά θα ανταποκριθούν, βελτιώνοντας συνεχώς τις διαδικασίες τους ώστε να προλαμβάνουν τις εξελίξεις και να μας καθοδηγούν σωστά και έγκαιρα στην πορεία μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιωάννη Β. Παναγόπουλου «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ»
Εκδόσεις Τ.Ε.Ι Πάτρας, ΠΑΤΡΑ 1993
2. Δ.Γ Τσαούση «Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ & ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ" ΣΕΙΡΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- GUTENBERG
3. ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ 2000
ΓΙΑ ΜΙΑ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΕΝΩΣΗ» Ευρωπαϊκή
Επιτροπή, Μάιος 1997
4. ΛΕΥΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ
«ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ
ΓΝΩΣΗΣ» 25/11/95
5. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ανθρώπινο Δυναμικό-
Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Νεότητα «ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ».
Βρυξέλλες 1991
6. European Commission «EDUCATION, TRAINING AND YOUTH» 1997-98
7. European Commission «BASIC INFORMATION ABOUT LEONARDO DA
VINCI PROGRAMME». Brussels 1998

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Επιστολή προς τους σπουδαστές

Αγαπητέ συνάδελφε/ισσα

Στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα «Τα Ευρωπαϊκά προγράμματα στην επαγγελματική εξέλιξη πτυχιούχων Τ.Ε.Ι.» προσπαθούμε να ερευνήσουμε τη χρησιμότητα αυτών των προγραμμάτων στην επαγγελματική εξέλιξη σας.

Σημαντικό στοιχείο για την εργασία μας είναι να γνωρίσουμε τις προσωπικές εμπειρίες που είχαν ή δεν είχαν οι πτυχιούχοι σπουδαστές πάνω σε αυτά τα προγράμματα. Στέλνοντας το παρακάτω ερωτηματολόγιο ζητάμε τη δική σας συμβολή σε αυτήν την προσπάθεια, καθώς οι δικές σας απαντήσεις θα αποτελέσουν σημαντική βοήθεια για την διεκπεραίωση της ερευνάς μας.

Σας ευχαριστούμε για τη βοήθεια σας και περιμένουμε τις απαντήσεις σας στις παρακάτω διευθύνσεις:

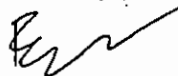
Δημήτρης Τσακίρογλου, Κουμανιώτη 34 Ψηλά Αλώνια, Πάτρα.

Κώστας Γεωργιάδης, Σαμουήλ 24 Ιωάννινα Τ.Κ. 45333.

Email: lgeorg@ceid.upatras.gr

Με εκτίμηση

Κ. Γεωργιάδης

Δ. Τσακίρογλου

Υ.Γ.1: Οι απαντήσεις σας, στην πτυχιακή θα γραφούν ανώνυμα.

Υ.Γ.2: Μέσα στο φάκελο υπάρχουν δυο ερωτηματολόγια, το ένα αναφέρεται σε αυτούς που συμμετείχαν σε Ευρωπαϊκά προγράμματα, και το άλλο σε αυτούς που δεν συμμετείχαν. Εσείς απαντήστε στο ερωτηματολόγιο που σας καλύπτει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄
Ερωτήσεις συμμετεχόντων

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Σε ποιο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα συμμετείχατε;
- 2) Που και πως πληροφορηθήκατε την ύπαρξη Ευρωπαϊκών προγραμμάτων (ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES κ.τ.λ.); Το Τ.Ε.Ι Πάτρας συμμετείχε σε αυτά τα προγράμματα; Ποιες είναι οι δυνατότητες και οι απαιτήσεις για συμμετοχή σε αυτά.
- 3) Ποιες διαδικασίες (ακαδημαϊκές-διοικητικές) ακολουθήσατε για να συμμετάσχετε στα προγράμματα;
- 4) Πως κάνατε την επιλογή του προγράμματος (μαθημάτων κ.λ.π) που θα παρακολουθούσατε στο εξωτερικό; Συμβουλευτήκατε σπουδαστές που είχαν αυτή την εμπειρία; Συμβουλευτήκατε τον υπεύθυνο των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων του τμήματος σας;
- 5) Οι πληροφορίες που είχατε από το Τ.Ε.Ι ήταν ικανοποιητική;
- 6) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην παρακολούθηση των μαθημάτων στο φιλοξενών ίδρυμα;
- 7) Ποια ήταν η εμπειρία σας από τον τρόπο διδασκαλίας;
- 8) Ποια ήταν η εμπειρία σας από το σύστημα αξιολόγησης της προόδου σας (εξετάσεις, εργασίες κ.λ.π) στο φιλοξενών ίδρυμα.
- 9) Παρατηρήσατε διαφορά νοοτροπίας από το Τ.Ε.Ι Πάτρας; Αν ναι περιγράψτε αυτές με λίγα λόγια.
- 10) Πήρατε πτυχίο από το Τ.Ε.Ι Πάτρας και από το Πανεπιστήμιο του εξωτερικού;
- 11) Ακολουθήσατε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών; Αν ναι τι σας ώθησε σε αυτό; Διευκολυνθήκατε σε αυτό από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και αν ναι με ποιο τρόπο;
- 12) Η συμμετοχή σας στα Ευρωπαϊκά προγράμματα σας βοήθησε στην εύρεση εργασίας;
- 13) Η συμμετοχή σας αυτή στα προγράμματα αυτά επηρέασε την νοοτροπία σας, την διαχείριση μιας ξένης γλώσσας, την εκπαιδευτική σας προσέγγιση;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄
Ερωτήσεις μη συμμετεχόντων

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Είχατε ενημερωθεί για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι από ποια υπηρεσία του Τ.Ε.Ι. Θεωρείται ότι υπάρχει σωστή και επαρκής πληροφόρηση για αυτά τα προγράμματα από το Τ.Ε.Ι.
- 2) Σκεφτήκατε να ακολουθήσετε κάποιο από αυτά τα προγράμματα; Αν ναι, τι σας αποθάρρυνε; Περιγράψτε με λίγα λόγια τους λόγους για τους οποίους δεν ακολουθήσατε κάποιο από τα προγράμματα.
- 3) Ασχολείσθε με κάτι συγκεκριμένο; Αν ναι, οι γνώσεις που αποκτήσατε από το Τ.Ε.Ι σας χρησιμεύουν;
- 4) Πιστεύετε ότι το Τ.Ε.Ι προσφέρει υψηλής ποιότητας σπουδές;
- 5) Ασχοληθήκατε με μεταπτυχιακά; Τι γνώμη έχετε για αυτά; Βοηθούν στην επαγγελματική αποκατάσταση;
- 6) Πιστεύετε ότι αν ακολουθούσατε ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα θα είχατε καλύτερη εξέλιξη;
- 7) Γνωρίζετε άτομα που είχαν προσωπικές εμπειρίες από Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι, σας έδωσαν τις δικές τους γνώμες στο ζήτημα αυτό; Γνωρίζετε κάτι για την επαγγελματική τους εξέλιξη;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'
Απαντήσεις συμμετεχόντων

η ηχορονοθεί για το Erasmus από ενδιαφέροντα, αυτοί που είναι
ήταν ο ενδιαφέροντας μαθητής, τον έβλεπα και πήγα περισσότερο
από το σπίτι.

ΤΗ Παίρνω ενδιαφέρει στο Erasmus.

να ενδιαφέροντας είναι κάποιο πρόγραμμα πρέπει να είναι πολύ καλό
και ως πρόβλημα που οδηγεί στο ιδρύμα υποδοχής. Είναι έτσι θα
να είναι πολύ απλά βασίλεια στο ΤΗ δηλ. να είναι
από εφέλιμο π.χ. ε', εγ' προτιμώ να είναι για εφέλιμο
από του ενδιαφέροντος που ενδιαφέρει ώστε στο ιδρύμα υποδοχής
από ανεπιθύμητες προβλήματα κατανοήσεως των βασικών

από αίσθημα ενδιαφέροντος στο πρόβλημα ενδιαφέροντος του ΤΗ
π.χ. Α. Γερμανία, και το πρόβλημα αναζητείται την διαδικασία
έρθει το ενδιαφέρον με το ιδρύμα να σε ενδιαφέρει και να σε
από ενδιαφέρει να γίνει δακτύλιος.

· βασίλεια να ενδιαφέρει σε ενδιαφέρει με τον ενδιαφέροντα ^{επιθυμώ} προγράμματα
από ενδιαφέρει και ενδιαφέρει από τα οποία ενδιαφέροντα ενδιαφέροντα
από ενδιαφέρει του ΤΗ. Ο ενδιαφέροντα όλες τα ενδιαφέροντα δεν ήταν
από από ενδιαφέρει και τον ενδιαφέροντα το οποίο θα ενδιαφέροντα
από από το ενδιαφέροντα ενδιαφέρον του ενδιαφέροντος υποδοχής είχε
από από και ο ενδιαφέροντος του ΤΗ δεν ήταν ενδιαφέροντος π'απλά σε
από από. Οπότε από Αφρική σε ενδιαφέρει με τον ενδιαφέροντα
από από βασίλεια που ενδιαφέρει ενδιαφέροντα.

· ενδιαφέροντος που είναι με ενδιαφέρει που είναι ήδη ενδιαφέροντα σε
από από, από από ενδιαφέρει ενδιαφέροντα και από από όχι. Οι
από από ενδιαφέρει είναι, όπως με από, ανεπιθύμητες προβλήματα στο
είναι από ενδιαφέροντα γιατί δεν τους ενδιαφέροντα βασίλεια και δεν
από από ενδιαφέρει να ενδιαφέρει ενδιαφέροντα χωρίς ενδιαφέροντα (από από
από από ενδιαφέρει)

· στο ΤΗ δεν υπάρχει ενδιαφέροντα και από από ηχορονοθεί
από από είναι από από στο ενδιαφέρει.

πρωτο βίνα υπήρχαν τρεις δυσκολίες βέβαια να βρωθεί η βίνα
το ens διήγησε και να κατανοήσω το εννοιολογικό των βασικών
υποθέσεων δηλ. τι θα διδάσκονταν και πως λειτουργούσε το σύστημα
πως θα ήταν οι διδασκαλίες, πως ~~και~~ να θα μπορούσε
αναφέρεται για πληροφορίες για τα βασικά.

από τις διδασκαλίες ήταν το θέμα διαφορετικές από τον ελληνικό
πολύ πιο αναλυτικές. Κάθε βιβλίο είχε μια σειρά και
παιχνίδια, άρχιζε από τα βιβλία ήταν όπως θεωρούσε. Στην
σειρά ήταν η παράδοση, πάντα βέβαια slides ή ηχηροφωνία
όχι, και στο εργαστήριο ήταν συζητήσεις πάνω σε ερωτήσεις
και Case Studies που είχαν ήδη προετοιμάσει. Επίσης υπήρχε
βιβλίο είχε μια βία εργασία η οποία συμπληρωνόταν με 40 ασκήσεις
και ταξινομούσε βαθμούς των βιβλίων. Η εργασία ήταν ένα πολύ καλό
βέβαια να καταλάβει ο μαθητής ότι έχει κατανοήσει τη θεωρία
και μπορούσε να την εφαρμόσει στην πράξη.

το σύνολο αφοσίωσης και βαθμολογίας ήταν αρκετά αυστηρό
και ως εκ τούτου, οι εξετάσεις και οι εργασίες πολύ απαιτητικές

πάρχει μεγάλη διαφορά στην νοοτροπία μεταξύ των δύο ιδρυμάτων και
από αφέριστε όχι μόνο στις διαφορές του τρόπου λειτουργίας τους αλλά
και στη διαφορά τους ως λαοί.

το σύνολο διδασκαλίας δε που εφαρμόστη το ΓΗ Πάτρως είναι
σε μεγάλο βαθμό πολύ καλύτερο του συστήματος που εφαρμόζονταν στο
γένιο ιδρυμα.

Πήρα κενό από το ΓΗ Πάτρως και βελτιώθη από το γένιο
κατασκευάσαμε για τα βιβλία να πάρει εκεί. Δέβαια και τα δύο
ιδρυματα είναι αυστηρά, και αυτό γιατί η βελτίωση από το
πρόγραμμα ήρθε 8 βίντεο αφορώσε είχε επιφέρει στην Ελλάδα και
κεία από πολλές επισημοποιήσεις. Το ΓΗ βέβαια έδωσε αναλυτική
βαθμολογία κυρίως να φαίνονται τα βιβλία να πάρει στο γένιο
κατασκευάσει. Επίσης έχω επιφέρει 1 1/2 χρόνο από την Αγγλία
και το ΓΗ βέβαια ακόμα δεν βω έχω δώσει βελτιώσεων ότι
αλληλεπίδραση στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα και παρακολουθώντας βιβλία
στο εξωτερικό.

αποφύγετε βετανοχικό πρόγραμμα για ομογενείς και
ονομαστές γόγος.

απόλυτα δεν με έχω βγάλει να βρω εργασία διότι δεν έχω στα χέρια
ένα πιστοποιητικό ή βεβαίωση από το ΤΗ ότι σπουδάζω.
Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα. Αξίζει να ενδεικτώ ότι έχω βγάλει
από αριστερά δεν βγαίνει να αποδείξω ότι έχω κάνει έργο στο
παιδί μου.

παράδοση των στο γέρο ιδρύμα επηρεάζει ~~και~~ την ισορροπία
του, εξουσιοδότηση με την γένη γένοια και αβγάς έβαλα να
επιμορφώ τρόπον διδασκαλίας και να διεξαγωγή έρευνα
για συμπλήρωση, σε βιβλιοθήκες αγγλικά και ηχητρονικούς, στο Internet,

επιπλέον που πρέπει να εν γένει των με τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα
και οι πληροφορίες των να ως βοηθήσω στην διεξαγωγή της
επίσης ως και να βοηθήσω τους υπαλλήλους των ΤΗ στην
απόλυτη απόδοση των προγραμμάτων των.
και ως διαδοχή ως για οποιαδήποτε άλλη πληροφορία χρειάζεστε

1) Συμφετείχα στο πρόγραμμα ERASMUS

2) Από σχετικές ανακοινώσεις στο ΤΕΙ και από καθημερινές.

3) Το ΤΕΙ συμφέριζε.

Ευτυχώς μπορούσα να έχω όλους σε σπουδαστές.

4) Ευημεύω των σχετικών αιτήσεων στο γραφείο δημοσίων σχέσεων του ΤΕΙ

5) Η επιλογή του κλάδου σπουδών έγινε από το ΤΕΙ

(γραφείο διασύνδεσης) και δημοσίων σχέσεων και η επιλογή των μαθημάτων έγινε στο κέντρο υποδοχής.

Από εμένα συμφωνώ με τις προτιμήσεις τους.

6) Ο κλάδος ήταν ο κλάδος σπουδών του ΤΕΙ

7) Η πληροφορία από το ΤΕΙ ήταν ερμητική.

8) Η οργάνωση του επίσης ερμητική.

Μικρο γλωσσικός πρόβλημα.

9) Πρώτος και αποτελεσματικός τρόπος διδασκαλίας.

10) Αντικειμενική αξιολόγηση και εξέταση.

11) Η διαφορά με το ΤΕΙ ήταν ότι υπήρχε ποιότητα

12) Συνχρονισμός και σωστή αξιολόγηση.

13) Υπήρχε αξιολόγηση και των καθηγητών.

14) ΟΧΙ ΣΕΝ ΕΧΩ ΠΑΡΕ ΑΚΟΦΑ ΠΤΥΧΙΟ

15) ΟΧΙ

16) Δεν εργαζόμουν ακόμη, μέσω προγράμματος θα κάνω πρακτική (LEONARDO)

17) Όλα αυτά τα επιτεύγματα θετικά.

Συμφέρεται στο πρόγραμμα ERASMUS

Την αίτηση του προγράμματος αυτού την πληροφορήθηκε στο Τ.Ε.Ι., στην αρχή από φίλον μου που διηγήθηκε γ' αυτού και από τον πίνακα ανακοινώσεων του πρώτου Νοτίου Εισαγωγών και οι διάφορα ένταξη που προκηρύσσονται στο Γραφείο Διοικήσεως Έρευνας του Τ.Ε.Ι. Το Τ.Ε.Ι. Πατρών έχει ενεργή συμμετοχή και τα προγράμματα στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Ορισμένα προγράμματα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και ελκυστικά, ενώ τα βζοκεία αν αναλογιστείτε δεν είναι τόσο γρήγορα αυξημένα και αρχικά συμφέρει από ένα ένδομο και τις δέσεις που υπάρχουν διδασκαλία από υψηλής ποιότητας και εσέτα της χώρα και το πείσμα βζοκεία να μην τους βάζει να παίξουν στον ομόλογο γίνασι προπτυχιακού επιπέδου, ο οποίος έρευνα ή βζοκεία συμμετοχής παλαιότερα, για να μην αργεί δέχονται. Τέτοιον πείσμα βζοκεία Διοικήσεως Έρευνας για να ρυθιστούν τα παραπάνω που αφορούν το Πανεπιστήμιο, να γίνει ποια δέλει ο εθνικός καθήκον (μου και) ο εθνικός μου προπτυχιακός έχει με βζοκεία προβλήματα που εισδημα. Αν οι προπτυχιακοί επί ύψους φετακι βζοκεία βζοκεία και βζοκεία που είναι ανεξάρτητο

είναι κωδικός και τον υπεύθυνο κωδικών
αποφορτιστών που μου περιείχε τα
1. φάρμακα που έδειχνα οφείλει να είναι
2004.

Βασική δυσκολία που αντιμετωπίσαμε ήταν
η αποστολή των φαρμάκων είχε να
έχει με την χημεία. Παρ' όλο που περιείχε
και καί την χημεία με συγκεκριμένα
και, εννοείται αντιμετωπίσαμε προβλήματα
εξαιτίας με την ορολογία των φαρμάκων.
Άρα έφτασε γρήγορα που όλοι είχαν ακούσει

τρόπος διδασκαλίας βιολογίας με συγκεκριμένα
είδους. Ειδικά βιολογία με τον κώδικό των
1. του (Διακρίση Εισαγωγή) τα φαρμάκα βιολογία
και με παραδείγματα από βιολογία εισαγωγή.
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΙΧΕ ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ
2. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΡΙΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕ
3. ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΙΧΕ ΚΑΙ
4. ΠΩΣ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕ
ΑΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΓΙΑ ΤΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΕΙΧΕ ΚΑΙ
5. ΑΝΟΙΞΕΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΜΕ ΤΟ ΕΙΧΕ ΚΑΙ
6. Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΝ ΕΙΧΕ ΚΑΙ ΟΛΟΝ
7. ΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΕΝ ΑΝΟΙΞΕΙ ΑΝ
8. Τ ΦΑΡΜΑΚΑ, ΜΕ ΑΝΟΙΞΕΙ ΜΕ ΤΑ Τ.Ε.Ι
9. ΑΙ ΔΕΝ ΑΝΟΙΞΕΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΚΑΝΟΝΙΣ
10. ΑΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΟΛΟΓΙΑ
11. ΑΙ ΑΝΟΙΞΕΙ ΦΑΡΜΑΚΑ - ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ ΕΙΧΕ
12. ΑΙ ΑΝΟΙΞΕΙ, ΒΑΘΥΖΟΝΤΕΣ ΑΝΟΙΞΕΙ ΚΑΙ

ει μόνο σε δείγμα που έχει να είναι
εξ ουθενής.

β) Αν το T.F.I. πάρει δε έχω πάρει
ακόμα τα νευρία μου, ενώ αν το πάρει
ω του εξωτερικού πήρε αντί για βιβλίο
... ότι έχω παραπάνω μέγιστο του
υπερφόρου Πανεπιστημίου με ένα έδαφος.
Αν τον επιπλέον έχω πάρει το νευ-
ριο μου δε έχω (κεφτί για / έτα νευροκί-
... βάση

... που προσέλα δε έχω πάρει ακόμα
νευρία, που βιβλίο υπάρχει και
... ..

... .. και η φασερία που και είχα
... .. βιβλίο βιβλίο βιβλίο βιβλίο βιβλίο βιβλίο
... .. και ... ..
... .. και ... ..
... .. και ... ..
... .. και ... ..
... .. και ... ..
... .. και ... ..

Εξάφω να βολύνα κάνει.

Καλή Εργασία

Παναγιώτης Λυπητός

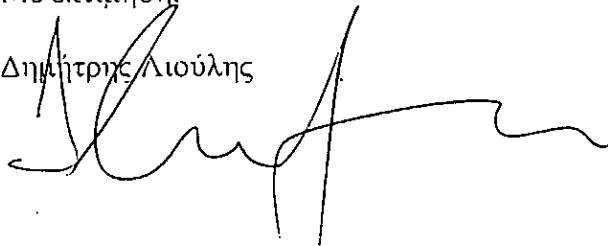

1. Socrates
2. Ενημερώθηκα μέσω φυλλαδίων που κυκλοφορούσαν στο ΤΕΙ , και από προτροπές των καθηγητών . Και φυσικά το ΤΕΙ συμμετύχε σε αυτά τα προγράμματα . Ο καθένας μπορούσε να συμμετάσχει σε αυτά τα προγράμματα γιατί οι απαιτήσεις ήταν ελάχιστες.
3. Ακολούθησα την εξής διαδικασία : Να έρθω σε επαφή με τον υπεύθυνο της αντίστοιχης σχολής στην Φινλανδία και να τους στείλω ένα γράμμα και φυσικά με δέχτηκαν .
4. Οι επιλογές των μαθημάτων έγινε με βάση τις γνώσεις που είχα και τις οδηγίες του υπεύθυνου της σχολής.
5. Δεν ήταν ικανοποιητική.
6. Αρχικά είχα λίγα προβλήματα με τα Αγγλικά αλλά στην συνέχεια είχα ελάχιστα προβλήματα.
7. Ο τρόπος διδασκαλίας και η νοοτροπία που επικρατούσε στην Φινλανδία ήταν τελείως διαφορετική. Για π.χ. μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθηγητών , διαλέξεις με βίντεο προβολές κ.α.
8. Ο τελικός βαθμός έβγαινε κάτω από μια σειρά διαδικασιών : υποχρεωτικές εργασίες , τελικές εξετάσεις και παρουσίες.
9. Όλες οι διαδικασίες κυλούσαν κάτω απο συγκεκριμένο προκαθορισμένο πρόγραμμα που είχε γίνει και δεν υπήρχε προχειρότητα . Δεν συνάντησα αδιαφορία από τους καθηγητές όπως στο ΤΕΙ .Καθώς επίσης τα μαθήματα δεν τα πέρναγες για να τα περάσεις αλλά μόνο όταν είχες ικανοποιητική γνώση αυτού.
10. Από το ΤΕΙ Πάτρας πέρνω πτυχίο στις 20 Ιανουαρίου. Στο εξωτερικό έμεινα μόνο 1 εξάμηνο.
11. Θα το ακολουθήσω στο προσεχές μέλλον
12. Μάλλον ναι.
13. Μετά την συμμετοχή μου σ' αυτό το πρόγραμμα η νοοτροπία σκέψης μου έχει αλλάξει αρκετά , έχω βελτιώσει αρκετά τα Αγγλικά μου και έχω δει την εκπαίδευση από άλλη άποψη , έχω πλέον συνδέση εκπαίδευση – εξέλιξη – εξιδίκευση και εργασία που δεν μπόρεσα να το κάνω στο ΤΕΙ.

Ζητώ συγγνώμη που δεν μπορώ να γράψω περισσότερα πράγματα διότι δεν έχω άλλο χρόνο λόγο εργασίας. Σας εύχομαι καλή επιτυχία στην πτυχιακή σας .

Με εκτίμηση,

Δημήτρης Λιούλης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Σε ποιο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα συμμετείχατε;
- 2) Που και πως πληροφορηθήκατε την ύπαρξη Ευρωπαϊκών προγραμμάτων (ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES κ.τ.λ.); Το Τ.Ε.Ι Πάτρας συμμετείχε σε αυτά τα προγράμματα; Ποιες είναι οι δυνατότητες και οι απαιτήσεις για συμμετοχή σε αυτά.
- 3) Ποιες διαδικασίες (ακαδημαϊκές-διοικητικές) ακολουθήσατε για να συμμετάσχετε στα προγράμματα;
- 4) Πως κάνατε την επιλογή του προγράμματος (μαθημάτων κ.λ.π) που θα παρακολουθούσατε στο εξωτερικό; Συμβουλευτήκατε σπουδαστές που είχαν αυτή την εμπειρία; Συμβουλευτήκατε τον υπεύθυνο των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων του τμήματος σας;
- 5) Οι πληροφορίες που είχατε από το Τ.Ε.Ι ήταν ικανοποιητική;
- 6) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην παρακολούθηση των μαθημάτων στο φιλοξενών ίδρυμα;
- 7) Ποια ήταν η εμπειρία σας από τον τρόπο διδασκαλίας;
- 8) Ποια ήταν η εμπειρία σας από το σύστημα αξιολόγησης της προόδου σας (εξετάσεις, εργασίες κ.λ.π) στο φιλοξενών ίδρυμα.
- 9) Παρατηρήσατε διαφορά νοοτροπίας από το Τ.Ε.Ι Πάτρας; Αν ναι περιγράψτε αυτές με λίγα λόγια.
- 10) Πήρατε πτυχίο από το Τ.Ε.Ι Πάτρας και από το Πανεπιστήμιο του εξωτερικού;
- 11) Ακολουθήσατε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών; Αν ναι τι σας ώθησε σε αυτό; Διευκολυνθήκατε σε αυτό από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και αν ναι με ποιο τρόπο;
- 12) Η συμμετοχή σας στα Ευρωπαϊκά προγράμματα σας βοήθησε στην εύρεση εργασίας;
- 13) Η συμμετοχή σας αυτή στα προγράμματα αυτά επηρέασε την νοοτροπία σας, την διαχείριση μιας ξένης γλώσσας, την εκπαιδευτική σας προσέγγιση;

Απαντήσεις

1) ERASMUS

- 2) Για την ύπαρξη αυτών των προγραμμάτων ενημερώθηκα από τον ίδιο Κ^ε Σωκράτη Καπιδάκη σε μια ημερίδα. Οι απαιτήσεις για συμμετοχή σε αυτά είναι η γνώση μιας ξένης γλώσσας και όρεξη για δουλειά.
- 4) Συμβουλευτήκα τον υπεύθυνο του τμήματός μου.

Νασι ήταν Ικανοποιητικά.

Δεν παρακδοίθησα μαθήματα (Πρακτική, Πτυχιακή).

Από το Τ.Ε.Ι πήρα πτυχίο όχι όμως από το
"Συντεκνικό".

Θα ακολουθήσω ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα
γιατί θέλω να ανεβάσω το επίπεδο γνώσεών μου.
Το πρόγραμμα αυτό μου το πρότεινε το Τ.Ε.Ι
πορώ να πω ότι ήταν ο βασικός παράγοντας
τι βέβαια επηρέαστηκαν θετικά.

τωι σουδελφου.

Utrecht Holland.

αγαπητο γράμμα σου και το ερευνητολογιο
και προσοδου και το προσλαδου να τον
οσο κωρυ με τις αναρσεις που το αναρτη
οσες ερωσεις κωρυ και το προσλαδου
προσδοκαται φημι να απαντησω στην
α.

αγαπητο σου Socrates, και μεσω αφοι σου
και ταδικοις της σπουδης που στην
αυτο. Η δικωτητα του προγραμματος, ηταν,
το ιδρυμα σπουδης αναγνωρισε τις
αυτου σου πατρα και που εδωκε την
αυτου να εφετεχου στο εδωκενο σου
αυτου. Τελικως αυτο το ετος και εχου σου

αυτου με επιτυχια τα κωρυματα πηρα κωρυ.
αυτου. Οπως αναγρον του γραφιο εφροσιν
αυτου και τα αναδοξα κωρυ. Να εχου περασε
αυτου αυτου κωρυματα στην ελλαδα και τα
αυτου κωρυματα σου κωρυ.

Δωρικτικη διαδραματιση εις προηματα
αυτου ο σουδελφος που τον προημενημε
αυτου "αυτου". Αναγκαστικη το ετωμα
αυτου το χαρτι που τον γιοι ο ευε
αυτου του κωρυματος, δεν αυτου εις
αυτου εις σου εις επικοινωνια και τα φα

κα ο κ. Γεωργίουδης είχε το θράσος να
με σε ψυχία της που ανακρίβει στη
Σία είναι νταρσα.

εάν αποκτσει τον τίτλο που στη
νία έγινε ~~δύο~~ δύο, σε μεταπτυχιακό
α. Αυτή του χρόνια προγραμματίζω το
ανπτυχιακό που, Master.

πορά επαφών από δε διατάζα τις
ως της. Το που νοι με στενεύει
και οι η φάρμα μαζι δε θα με κλέσει
χρονος και θα ~~λέγει~~ ένα σκοπο εφροδε
μαρτυριών που είδισα.

σοτηρία που αλάτε ανόυσα. Δεν
γυί. Γιατί νικά στην ηί. Σέρρα σε τεί.
θα το σκεπτόμαι και να φέρω παρ σαν
εφημερία, σαν ψυχιατρικός. Ανεκτίσα
το τη ανεκπληρωμένη που και τον
λαφο που. Εφαδα τι θα με εκπαιδευ-
τι.

ιδιο να σαν λήθη, αλλά να γράφει
ία, και να που σαν πενδερα νότι ο γραφικός,
χαρτακιράς. Το ήπει είναι χαλα, Sorry.
φιλική ~~της~~ Ιωάννης Ρούλιος.

ΕΡΑΣΜΟΣ

από ανομοιότητες στο Τ.Ε.Ι. Οι απαιτήσεις για συμμετοχή
α ήταν σχετικά μικρές. Έπρεπε να έχει καλούς βαθμούς
στη μαθηματικά και να φέρει Αγγλικά (lower proficiency)
όλοι οι φοιτητές δυνατότητα να συμμετέχουν σ' αυτά
να πληρωθούν τα δύο παραπάνω στοιχεία.

Έπρεπε να συμπληρωθούν με μια εγγραφο με τα στοιχεία
και με τις γνώσεις μιας ιδιωτικής γλωσσικής
επιχείρησης που είχαμε σε ξένη γλώσσα.
Εμβουλευμένα κάποιους εθελοντές που είχαν αυτή
εμπειρία και επίσης του υπεύθυνου της σχολής μας για
εργασιακά προγράμματα.

ήταν ικανοποιητική αλλά κάποια πράγματα που είδα
στην στο εξωτερικό ήταν διαφορετικό απ' αυτά που είχα
πεί.

Κάποιες ευκολίες στη γλώσσα και επίσης κάποια
αλλά που ήθελα να παρακολουθήσω δεν δίδονται στο
αλλά στη γλώσσα της χώρας που πήγα.

μαθητικό παρακολούθησαν όλοι οι φοιτητές και στον
επέρασε αβίαστα. Σε κάθε μάθημα έπρεπε να κάνεις
α να το περάσεις και ακόμα γραβατέ κάποιες τεχνικές
πρόβλημα. Ήταν γενικά πιο δύσκολο και απαιτούσε πιο
βαθμό όποτε εδώ στην Ελλάδα.

Για να περάσεις ένα μάθημα δεν έπρεπε αλλά να γράψω
από βαθμό σου εξετάσεις αλλά έπρεπε να συμμετέχεις εσύ
να κάνεις εργασίες κάθε κομμάτι επαίρει κάποιο
ένο βαθμό. Έπρεπε να τα κάνεις όλα καλό για να περάσεις
ο.

πανε στο πτυχίο του Τ.Ε.Ι. που γραφούσαν ότι παρακολούθησαν
κάποιες μαθημάτων στο εξωτερικό. Είναι κάτι σαν
πρόση του πτυχίου.

ήρχε λίγο καλύτερη οργάνωση με ο πρώτος διδάσκων και δεν υπήρχε
ήταν.

ήταν στο Πανεπ Πτυχίο αίσθη.
ήταν αίσθη.
ήταν στη γλώσσα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Σε ποιο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα συμμετείχατε;
- 2) Που και πως πληροφορηθήκατε την ύπαρξη Ευρωπαϊκών προγραμμάτων (ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES κ.τ.λ.); Το Τ.Ε.Ι Πάτρας συμμετείχε σε αυτά τα προγράμματα; Ποιες είναι οι δυνατότητες και οι απαιτήσεις για συμμετοχή σε αυτά.
- 3) Ποιες διαδικασίες (ακαδημαϊκές-διοικητικές) ακολουθήσατε για να συμμετάσχετε στα προγράμματα;
- 4) Πως κάνατε την επιλογή του προγράμματος (μαθημάτων κ.λ.π) που θα παρακολουθούσατε στο εξωτερικό; Συμβουλευτήκατε σπουδαστές που είχαν αυτή την εμπειρία; Συμβουλευτήκατε τον υπεύθυνο των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων του τμήματος σας;
- 5) Οι πληροφορίες που είχατε από το Τ.Ε.Ι ήταν ικανοποιητική;
- 6) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην παρακολούθηση των μαθημάτων στο φιλοξενών ίδρυμα;
- 7) Ποια ήταν η εμπειρία σας από τον τρόπο διδασκαλίας;
- 8) Ποια ήταν η εμπειρία σας από το σύστημα αξιολόγησης της προόδου σας (εξετάσεις, εργασίες κ.λ.π) στο φιλοξενών ίδρυμα.
- 9) Παρατηρήσατε διαφορά νοοτροπίας από το Τ.Ε.Ι Πάτρας; Αν ναι περιγράψτε αυτές με λίγα λόγια.
- 10) Πήρατε πτυχίο από το Τ.Ε.Ι Πάτρας και από το Πανεπιστήμιο του εξωτερικού;
- 11) Ακολουθήσατε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών; Αν ναι τι σας ώθησε σε αυτό; Διευκολυνθήκατε σε αυτό από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και αν ναι με ποιο τρόπο;
- 12) Η συμμετοχή σας στα Ευρωπαϊκά προγράμματα σας βοήθησε στην εύρεση εργασίας;
- 13) Η συμμετοχή σας αυτή στα προγράμματα αυτά επηρέασε την νοοτροπία σας, την διαχείριση μιας ξένης γλώσσας, την εκπαιδευτική σας προσέγγιση;

ERASMUS, University of Derby, Αγγλία, 6 lines

την προοπτική που το Erasmus από ευφορικές, αυτοί τον είχαν
ο ήρωας ο οποίος καθήκει, τον βρήκα και πήρα περίεργες
απόψεις.

ΤΗ Πάτρως εκκελεύει στο Erasmus.

να εκκελεύεις δ' ένα τέτοιο πρόγραμμα πρέπει να έχεις το ζυγάρι
στης της πρώτης που σβήθηκε στο ιδρύμα υποδοχής. Εισηγήσει θα
ήδη να έχεις παράλληλα αρκετά βασήματα στο ΤΗ δηλ. να είναι
άλλο εγχείρημα π.χ. ε' στ' προσιδίων να έχεις για εγχείρημα
στη του ακιμωμένου που θαυμάζει ώστε στο ιδρύμα υποδοχής
αυτήν ανεπιτημένης προβήματα παρανοήσεως των βασήματων

αδέρως αίσθη εκκελεύεις στο γραφείο δημοσίου εκθέσει τον ΤΗ
μα. Α. Γερμανία, και το γραφείο αναλαμβάνει την διαδικασία
έρθει το ενήκουσεν, με το ιδρύμα να σε ενδιαφέρει και να σε
αδέρως να γίνει δαίμων.

βασήματα τα ενήκουσεν με ευεργασία με τον υπεύθυνο ^{Ευρωπαϊκών} προγραμμάτων
στης και ενήκουσεν αρα τα οποία θεωρητικά ανεπιτημένης
α βασήματα του ΤΗ. Ουσιαστικά όμως τα βασήματα δεν ήταν
πια αλλα του ήρωα και τον εγχείρημα το οποίο θα πραγματοποιούσε
ώ δια το πρόγραμμα θαυμάτων του ιδρύματος υποδοχής είχε
πάρει και ο υπεύθυνος του ΤΗ δεν ήθελε ανεπιτημένης πρώτες τις
πάρει. Οπότε στην Αγγλία με ευεργασία με τον ευει υπεύθυνο
εγχείρημα τα βασήματα που τελικά πραγματοποιήθηκαν.

επιτημένης που είχα με παιδιά που είχαν ήδη πραγματοποιήσει το
πρόγραμμα, αλλα είχαν βίβει ευχαριστήματα και αλλα όχι. Οι
πρώτοι πρώτες είχαν, όπως με επί, ανεπιτημένης προβήματα στο
ΤΗ όταν επέμεναν γιατί δεν τους ανεπιτημένης βασήματα και δεν
πάρει επέμεναν να δώσαν εγχείρημα χωρίς προόδους (για τα
πρώτα βασήματα)

ο το ΤΗ δεν υπήρχε οριστικότητα και κυρίως οριστικότητα

τον πρώτο βήμα υπήρχαν τρεις δυσκολίες βέβαια να εισηγηθεί την πρόταση της αλλαγής και να παρακινήσω το συνέδριο των βασικών να υποστηρίξω δηλ. να διαδεχθούν και πως λειτουργούσε το βήμα εκεί, πως θα ήσαν οι διαδικασίες, πως και να θα μπορούσε να αναρριχθεί η ηχογράφιση η βασίλισσα.

Ο πρώτος διδάσκων ήταν επίσης διαφορετικός από τον ελληνικό και πολύ πιο ανοιχτόχρηστος. Κάθε βασίλισσα είχε μια θεωρία ή εφαρμογή, άρχισε αν το βασίλισσα ήταν κυρίως θεωρητικό. Στην θεωρία προσέταξε η παρουσίαση, πάντα βέβαια slides ή ηχητικό υπόβαθρο, και στο εφαρμογικό προσέταξε συζητήσεις πάνω σε ερωτήσεις και Case Studies που είχαν ήδη προετοιμαστεί. Επίσης κάθε βασίλισσα είχε μια βία εφαρμογή η οποία συμπληρωνόταν το 40% του περιεχόμενου βασικού του βασίλισσας. Η εφαρμογή ήταν ένα πολύ καλό βέβαια να παραταθεί ο μαθητής ότι είχε παρακινήσει τη θεωρία και μπορούσε να την εφαρμόσει στην πράξη.

Το σύνολο αφορολόγητο και βασισμένο ήταν αρκετά αυστηρό και ως εκ τούτου οι εφαρμογές και οι εφαρμογές πολύ απαιτητικές.

Υπάρχει μεγάλη διαφορά στην παρουσία βασίλισσας των δύο ιδρυμάτων με αυτό οφείλεται όχι μόνο στις διαφορές του τρόπου λειτουργίας τους, αλλά και στη διαφορά τους ως προς.

Το σύνολο διδασκαλίας δε που εφαρμόστηκε το ΤΗ Πάρις είναι σε μεγάλο βαθμό πολύ καλύτερο του συνόλου που εφαρμόζονται στο ίδιο ίδρυμα.

Πήρα νεκρίο από το ΤΗ Πάρις και βελτίωση από το γένο πανεπιστήμιο για τα βασίλισσα που πέφτουν εκεί. Βέβαια και τα δύο ιδρύματα είναι ανοιχτά, και αυτό γιατί η βελτίωση από το εφαρμογικό ήρθε β βίνους αφορολόγητο είχε επισημάνει στην Ελλάδα και βία από πολλές επισημοποιήσεις. Το ΤΗ βέβαια έδωσε αναλυτική βασισμένη κυρίως να φαίνονται τα βασίλισσα που πέφτουν στο γένο πανεπιστήμιο. Επίσης έχω επισημάνει 1/2 χρόνο από την Αγγλία και το ΤΗ βέβαια ακόμα δεν βέβαια έχω δώσει βελτίωση ότι αλληλεπίδραση στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα και παρακινήθηκε βασίλισσα στο εφαρμογικό.

αποποίησης βεβαιωτικού προγράμματος για ομογενειακούς και
ενοπιμας φόρους.

απόλυτη δεν με έχει βοηθήσει να βρω εργαζόμενους διότι δεν έχω στα χέρια
ένα πιστοποιητικό ή βεβαίωση από το ΤΗ ότι συνδέεται
με Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα. Αξίζει να ενδεικτώ ότι έχω βουδισά
αυτή περιπτώσεις δεν βρεσάνα να αποδείξω ότι έχω κάνει βουδισά στο
Γιατρίκι.

Η παρακλιση των στο γένο ιδρύματα επηρεάζει ~~και~~ την ισοστονία
των, εξοικονομηση με την γένο γηώβια και αβραγίμ είβαλα να
αποδοτικό τρόπον διδασκαλίας και να διεξαγω έρευνα
για ~~εργαζόμενα~~, σε βιβλιοθήκες αγγλίας και ηλεκτρονικούς, στο Internet

Ευχαριστώ που ξεκίνησατε εν γένει τον με τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα
έχουμε οι πληροφορίες των να σας βοηθήσω στην διεξαγωγή της
εργασίας σας και να βοηθήσω τους υπαλλήλους των ΤΗ στην
κατάλληλη οργάνωση του προγράμματος του.
Είμαι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε άλλη πληροφορία χρειάζεστε

1) Συμμετείχα στο πρόγραμμα ERASMUS

2) Από σχετικές ανακοινώσεις στο ΤΕΙ και από καθηγητές.

Το ΤΕΙ συμμετείχε.

Ευτυχώς μπορού να έχουν όλα σε σπουδαστές.

3) Ευημεύωση σχετικής αίτησης στο γραφείο δημοσίων σχέσεων του ΤΕΙ

4) Η επιλογή του κλάδου σπουδών έγινε από το ΤΕΙ

(γραφείο διασύνδεσης και δημοσίων σχέσεων και

η επιλογή των μαθημάτων έγινε στο κέντρο υποδοχής).

Από εμένα σύμφωνα με τις προτιμήσεις μου.

Ο κλάδος ήταν ο κλάδος σπουδών στο ΤΕΙ

~~5) Η καλύτερη λύση από το ΤΕΙ ήταν ελεύθερη
και οργάνωση των επιστημ. ειδίξεων.~~

6) Μικρο γλωσσικά προβλήματα.

7) Σωστός και αποδοτικός τρόπος διδασκαλίας.

8) Αντικειμενική αξιολόγηση και εξέταση.

9) Η διαφορά με το ΤΕΙ ήταν ότι υπάρχει ποιότητα

εξωνυχρησμός και σωστή αξιολόγηση.

Υπάρχει αξιολόγηση και των καθηγητών.

10) ΟΧΙ δεν έχω παρά αρκετά πτυχία

ΟΧΙ

Δεν εργαζόμαι ακόμη, μέσω προγράμματος θα κάνω πρακτική (LEONARDO)

ολα αυτά τα επιπλέον διπλά.

1) ΣΥΜΦΕΥΕΙΤΑ ΘΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS

2) Την αίτηση του προγράμματος αυτού την πληροφόρησε στο Τ.Ε.Ι στην αρχή από φίλο μου που βοηθούσε σε όλα αλλά κι από τον πίνακα παρακολούθησης του προγράμματος Erasmus καθώς κι από διάφορα έντυπα που προμηθεύονται από το Γραφείο Διασύνδεσης Σχολών του Τ.Ε.Ι. Το Τ.Ε.Ι Πατρών έχει ενεργό σύμβαση βάρδιας με προγράμματα Erasmus και αυτό μπορεί να βοηθήσει σε όλα διότι φαίνεται το ενδιαφέρον του Γραφείου να αναζητήσει για εμάς τις καλύτερες προοπτικές.

3) Την αρχή βοηθήσει στο έργο αυτό για να δώσει τον χώρο που υπάρχει διαθέσιμος από την Παιδεία και να βοηθήσει να αναζητήσει και το καλύτερο αποτέλεσμα. Στο βιβλίο της Λίζας Κουρτίδου για τα προγράμματα Erasmus (ΕΤΕΚ) είναι FAX στο Γραφείο Διασύνδεσης, για να μάθω περισσότερα στοιχεία, για να μάθω αν είστε δεκτοί. Τέλος Λίζα στο Γραφείο Διασύνδεσης έχουμε για να βοηθήσει όσον αφορά σε όλα σχετικά να ετοιμάσουμε, να μάθω ποια είναι η διαδικασία και γιατί (και κ.λπ.).

4) Η εισήγηση του προγράμματος έγινε με βάση τα προβλήματα που είχαμε και με τη βοήθεια των εμπειρογνομωμάτων βέβαια βοηθήσει να μάθω και βελτιώσει τον χώρο.

επηρεάζει τον καρδιακό και τον αγγειακό καθήκον.
(5) Η αθηροσκληρότητα που προέρχεται από το
Τ.Ε.Ι. μπορεί να συνοδεύεται από υπερτασική
πυκνότητα.

(6) Η βαρύνουσα δυσκολία που αναφέρεται στην
παρακολούθηση των παλμών είναι να
κάνει με τον χρόνο περίοδο που φαίνεται
αρκούν καλά τον χρόνο να βελτιωθούν
χρόνος, επαναφέρει αναφορικά προβλήματα
ακρόαση με τον αθροιστικό των παλμών
χρόνος επαναφέρει περίοδο που δεν είναι ακριβώς
εξέλιξη.

(7) Η ερωτήματα διδάσκονται να είναι να βελτιωθούν
μετά από τη διάρκεια που είναι η ίδια των
δυνατότητων (από την εξέλιξη) το χρόνο να
αυξάνεται να παραμένει από βελτιωθούν σε σχέση
μετά με την εξέλιξη και να είναι με τον
επηρεάζει ανάμεσα και επηρεάζει στην εξέλιξη
δυσκολίες παραμένει από την εξέλιξη.

(8) Εάν δεν είναι εξαιρετικά και δεν φαίνεται
να είναι ποσοτικό για να βελτιωθούν ο αριθμός των
πάλμων ανάμεσα μεταξύ παραμένει με το δικό τους

(9) Η διάφορα των καρδιακών ξεκινάει όταν
αφαιρούν τον παλμό που αναφέρεται από
το ίδιο φαίνεται, να αναφέρεται με το Τ.Ε.Ι.
Πάλμων που υπάρχουν στο χρόνο και
έτσι υπάρχει νόμος αλληλεπίδρασης
Τόπος με εξέλιξη φαίνεται - καθήκον είναι
αλλάζει τον χρόνο, να αναφέρεται από Κ.Ε.Ε.Ε.Κ. (E)

και μόνο σε δευτερο αποκλειστικα
με τα ερωτηματα

10) Αν το T.F.I. Πέρσε δε σου αρεσει
αυτο το αζυγιο σου, ενω αν το παρθενα
του εξυπηρετικου σου σου αρεσει
βι οτι εχω παρανομησει με την
βουλευση του Πανταξου για να σου
ελαξω

11) Αν το T.F.I. Πέρσε δε σου αρεσει το αζυγιο σου δε σου αρεσει οτι εχω
αυτο το αζυγιο σου δε σου αρεσει οτι εχω
αυτο το αζυγιο σου δε σου αρεσει οτι εχω
αυτο το αζυγιο σου δε σου αρεσει οτι εχω

12) Αν το T.F.I. Πέρσε δε σου αρεσει
αυτο το αζυγιο σου, ενω αν το παρθενα
του εξυπηρετικου σου σου αρεσει
βι οτι εχω παρανομησει με την
βουλευση του Πανταξου για να σου
ελαξω

13) Αν το T.F.I. Πέρσε δε σου αρεσει
αυτο το αζυγιο σου, ενω αν το παρθενα
του εξυπηρετικου σου σου αρεσει
βι οτι εχω παρανομησει με την
βουλευση του Πανταξου για να σου
ελαξω

Ερωτηματα με βαρβατα καινοτητα

καινοτητα

Παναγιωτατος Γεωργιος

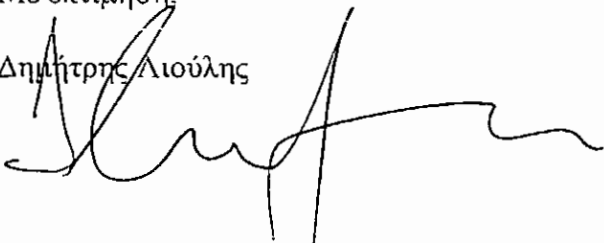

1. Socrates
2. Ενημερώθηκα μέσω φυλλαδίων που κυκλοφορούσαν στο ΤΕΙ , και από προτροπές των καθηγητών . Και φυσικά το ΤΕΙ συμμετείχε σε αυτά τα προγράμματα . Ο καθένας μπορούσε να συμμετάσχει σε αυτά τα προγράμματα γιατί οι απαιτήσεις ήταν ελάχιστες.
3. Ακολούθησα την εξής διαδικασία : Να έρθω σε επαφή με τον υπεύθυνο της αντίστοιχης σχολής στην Φινλανδία και να τους στείλω ένα γράμμα και φυσικά με δέχτηκαν .
4. Οι επιλογές των μαθημάτων έγινε με βάση τις γνώσεις που είχα και τις οδηγίες του υπεύθυνου της σχολής.
5. Δεν ήταν ικανοποιητική.
6. Αρχικά είχα λίγα προβλήματα με τα Αγγλικά αλλά στην συνέχεια είχα ελάχιστα προβλήματα.
7. Ο τρόπος διδασκαλίας και η νοοτροπία που επικρατούσε στην Φινλανδία ήταν τελείως διαφορετική. Για π.χ. μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθηγητών , διαλέξεις με βίντεο προβολές κ.α.
8. Ο τελικός βαθμός έβγαινε κάτω από μια σειρά διαδικασιών : υποχρεωτικές εργασίες , τελικές εξετάσεις και παρουσίες.
9. Όλες οι διαδικασίες κυλούσαν κάτω από συγκεκριμένο προκαθορισμένο πρόγραμμα που είχε γίνει και δεν υπήρχε προχειρότητα . Δεν συνάντησα αδιαφορία από τους καθηγητές όπως στο ΤΕΙ . Καθώς επίσης τα μαθήματα δεν τα περνάγες για να τα περάσεις αλλά μόνο όταν είχες ικανοποιητική γνώση αυτού .
10. Από το ΤΕΙ Πάτρας πέρνω πτυχίο στις 20 Ιανουαρίου. Στο εξωτερικό εμείνα μόνο 1 εξάμηνο.
11. Θα το ακολουθήσω στο προσεχές μέλλον
12. Μάλλον ναι.
13. Μετά την συμμετοχή μου σ' αυτό το πρόγραμμα η νοοτροπία σκέψης μου έχει αλλάξει αρκετά , έχω βελτιώσει αρκετά τα Αγγλικά μου και έχω δει την εκπαίδευση από άλλη άποψη , έχω πλέον συνδέση εκπαίδευση – εξέλιξη – εξιδίκευση και εργασία που δεν μπόρεσα να το κάνω στο ΤΕΙ.

Ζητώ συγγνώμη που δεν μπορώ να γράψω περισσότερα πράγματα διότι δεν έχω άλλο χρόνο λόγο εργασίας. Σας εύχομαι καλή επιτυχία στην πτυχιακή σας .

Με εκτίμηση,

Δημήτρης Λιούλης

1) ΕΡΑΣΜΟΣ

2) από ανουμινώτες στο Τ.Ε.Ι. Οι απαιτήσεις για συμμετοχή
στα ήταν 6 μήνες. Έπρεπε να έχεις καλούς βαθμούς
τα μαθήματα και να φέρεις Αγγλικά (lower proficiency)
έχον όλοι οι φοιτητές δυνατότητα να συμμετέχουν στα
μεί να πληρωθούν τα δυο προγράμματα δωρεάν.

Έπρεπε να συμπληρώσουμε μια εγγραφο με τα στοιχεία
και με τις γνώσεις μας, ιδίως στις ξένες γλώσσες
έλανε φωτοτυπία του πτυχίου που είχαμε σε ξένη γλώσσα.
Συμβουλευτήκαμε κάποιους σταδαστές που είχαν αυτή
την εμπειρία και επίσης του υπεύθυνου της σχολής μας για
τα ελληνικά προγράμματα.

Ήτανε ικανοποιητική αλλά κάποια πράγματα που είδα
στην πηγή στο εξωτερικό ήτανε διαφορετικό απ'αυτά που είχα
αναφέρει.

Κάποιες δυσκολίες στη γλώσσα και επίσης κάποια
πράγματα που ήθελα να παραμορφώσω, δεν διαδίδονται στο
αλλά στη γλώσσα της χώρας που πήγα.

~~Τα μαθήματα παραμορφώθηκαν - ορισμένοι φοιτητές και στο ν~~
παίμε περναμε αλαδία. Σε κάθε μάθημα έπρεπε να κάνεις
για να το περάσεις και ακόμα γράφατε κάποια τεστ ενδια-
στο κείμενο. Ήταν γενικά πιο δύσκολα και απαιτούσαν πιο
διαβατικό οπότε εδώ στην Ελλάδα.

Για να περάσεις ένα μάθημα δεν έπρεπε απλά να γρά-
να καλό βαθμό στις εξετάσεις, αλλά έπρεπε να συμμετέχεις στο
μια, να κάνεις εργασίες. Κάθε κομμάτι επάρνε κάποιο
πριμμένο βαθμό. Έπρεπε να τα κάνεις όλα καλό για να περά-
ριστό.

Πολύ παύω στο πτυχίο του Τ.Ε.Ι. Θα γραφούσαν οι παραμορφώ-
τα κάποια μαθήματα στο εξωτερικό. Είναι καλό εάν
ορθότητα του πτυχίου.

Υπάρχει λίγο καλύτερη οργάνωση και ο τρόπος διδασκαλίας ήταν διαφορετικός
πρόσβαση.

Όχι γιατί δεν πήρα πτυχίο ακόμα.

... ξέρω ακόμα.

Βοηθάει στη γλώσσα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Σε ποιο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα συμμετείχατε;
- 2) Που και πως πληροφορηθήκατε την ύπαρξη Ευρωπαϊκών προγραμμάτων (ERASMUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES κ.τ.λ.); Το Τ.Ε.Ι Πάτρας συμμετείχε σε αυτά τα προγράμματα; Ποιες είναι οι δυνατότητες και οι απαιτήσεις για συμμετοχή σε αυτά.
- 3) Ποιες διαδικασίες (ακαδημαϊκές-διοικητικές) ακολουθήσατε για να συμμετάσχετε στα προγράμματα;
- 4) Πως κάνατε την επιλογή του προγράμματος (μαθημάτων κ.λ.π) που θα παρακολουθούσατε στο εξωτερικό; Συμβουλευτήκατε σπουδαστές που είχαν αυτή την εμπειρία; Συμβουλευτήκατε τον υπεύθυνο των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων του τμήματος σας;
- 5) Οι πληροφορίες που είχατε από το Τ.Ε.Ι ήταν ικανοποιητική;
- 6) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην παρακολούθηση των μαθημάτων στο φιλοξενών ίδρυμα;
- 7) Ποια ήταν η εμπειρία σας από τον τρόπο διδασκαλίας;
- 8) Ποια ήταν η εμπειρία σας από το σύστημα αξιολόγησης της προόδου σας (εξετάσεις, εργασίες κ.λ.π) στο φιλοξενών ίδρυμα;
- 9) Παρατηρήσατε διαφορά νοοτροπίας από το Τ.Ε.Ι Πάτρας; Αν ναι περιγράψτε αυτές με λίγα λόγια.
- 10) Πήρατε πτυχίο από το Τ.Ε.Ι Πάτρας και από το Πανεπιστήμιο του εξωτερικού;
- 11) Ακολουθήσατε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών; Αν ναι τι σας ώθησε σε αυτό; Διευκολυνθήκατε σε αυτό από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και αν ναι με ποιο τρόπο;
- 12) Η συμμετοχή σας στα Ευρωπαϊκά προγράμματα σας βοήθησε στην εύρεση εργασίας;
- 13) Η συμμετοχή σας αυτή στα προγράμματα αυτά επηρέασε την νοοτροπία σας, την διαχείριση μιας ξένης γλώσσας, την εκπαιδευτική σας προσέγγιση;

*Απαντήσεις σπουδαστών σε
Email: Lgeorg@ceid.upatras.gr*

Γράμμα 1^ο

1. Συμμετείχα στο πρόγραμμα ERASMUS
2. Για το ERASMUS πληροφορήθηκα από κάποιους καθηγητές μου καθώς και με συζήτηση που είχα με κάποιος συμφοιτητές μου. Το ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ φυσικά και συμμετέχει σ' αυτά τα προγράμματα. Οι απαιτήσεις που χρειάζονται είναι κυρίως η καλή γνώση της γλώσσας του φιλοξενούντος ιδρύματος.
3. Στην αρχή ενημερώθηκα για τις θέσεις που υπήρχαν, έκανε την επιλογή μου και κατόπιν συνέταξα μια επιστολή στο πανεπιστήμιο στην Αγγλία περιμένοντας την απάντησή τους
4. Ήξερα κάποιο παιδί που είχε πάει στο ίδιο πανεπιστήμιο πριν από μένα και μου είπε περίπου ποια μαθήματα να επιλέξω
5. Η ενημέρωση από το ΤΕΙ είναι ικανοποιητική σε γενικό βαθμό όμως υπήρχαν κάποιες λεπτομέρειες που δεν είχαν διευκρινίσει.
6. Στην αρχή υπήρχε κάποιο πρόβλημα προσαρμογής όσον αφορά τη γλώσσα και τη κατανόηση του προγράμματος των μαθημάτων
7. Ο τρόπος διδασκαλίας ήταν πολύ διαφορετικός από ότι εδώ. Δεν γινόταν απλών με διαλέξεις του καθηγητή αλλά και με τη προβολή κάποιον βίντεο η slides. Επίσης σ' όλα τα μαθήματα έπρεπε να εκπονηθούν κάποιες εργασίες
8. Το σύστημα αξιολόγησης ήταν αυστηρό καθώς ο τελικός βαθμός για ένα μάθημα έβγαινε από τις εξετάσεις, τις εργασίες αλλά και τις παρουσίες
9. Στο ξένο ίδρυμα υπήρχε άρτια οργάνωση κάτι που δεν συμβαίνει στο ΤΕΙ Πάτρα καθώς υπήρχε και σύστημα αξιολόγησης των καθηγητών
10. Ακόμη δεν έχει πάρει το πτυχίο μου
11. Αφού δεν έχω πάρει το πτυχίο δεν μπορεί ν' ασχοληθώ με μεταπτυχιακά. Πάντως σκέφτομαι θετικά αυτή την ίδια στο μέλλον
12. Πιστεύω ότι η συμμετοχή μου αυτή θα βοηθήσει καθώς ο κάθε εργοδότης θέλει απ' τον υπάλληλό του «ευρωπαϊκή» νοοτροπία

13.Σίγουρα επηρέασε πολύ τη νοοτροπία, με έχει κάνει να σκέφτομαι καλύτερα γύρω από το αντικείμενό μου, καθώς βελτίωσα και τ' αγγλικά.

2^ο Γράμμα

1. Συμμετείχα στο SOCRATES
2. Πληροφορήθηκα την ύπαρξη τους από τους καθηγητές μου, ενδιαφέρθηκα και ζήτησα κάποιες πληροφορίες από το γραφείο διασύνδεσης. Το ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ συμμετείχε στο πρόγραμμα και έτσι αποφάσισα να πάω στη Ιρλανδία μας και ξέρω καλά την αγγλική γλώσσα. Οι απαιτήσεις είναι η γλώσσα σίγουρα καθώς και το να είσαι μεγάλο εξάμηνο καθώς αυτό σε βοηθάει να προσαρμοστείς στα μαθήματα που παρακολουθεί, εγώ προσωπικά πήγα στο 6^ο εξ.
3. Συνεννοήθηκα με τον υπεύθυνο καθηγητή και στείλαμε FAX μια αίτηση, μετά από 4 μέρες ήρθε η θετική απάντηση από το εκεί ίδρυμα.
4. Συμβουλευτήκα τον υπεύθυνο του προγράμματος στο τμήμα μου. Βέβαια ήθελα και εγώ να πάρω κάποια συγκεκριμένα μαθήματα που πιστεύω πως θα με βοηθούσε η διδασκαλία τους στο εξωτερικό
5. Η πληροφόρηση από το ΤΕΙ δεν πιστεύω πως ήταν ικανοποιητική γιατί όταν έφθασα εκεί δεν είχα πληροφορηθεί ακριβώς τι θα συναντούσα.
6. Τον πρώτο καιρό δυσκολεύτηκα πάρα πολύ να προσαρμοστώ καθώς οι συνθήκες ήταν πιο δύσκολες, είχε περισσότερο διάβασμα και σχεδόν καθόλου φοιτητική ζωή.
7. Ο τρόπος διδασκαλίας είναι διαφορετικός από ότι στο ΤΕΙ Πάτρας. Εκεί ο καθηγητής έκανε τη παράδοσή του μαθήματος με slides και ενδιαφερόταν πραγματικά για τη πρόοδο των φοιτητών του. Επίσης το αξιοπρόσεκτο ήταν ότι κάθε μάθημα είχε και εργαστήριο κάτι που σήμαινε για μας συχνή χρήση του υπολογιστή
8. Το σύστημα αξιολόγησης ήταν πολύ δύσκολο. Για να περάσει κάποιο μάθημα θα έπρεπε να το ξέρεις πραγματικά, όχι όπως εδώ στην Ελλάδα που κάποιος μπορεί να περάσει με σκονάκι
9. Η διαφορά νοοτροπίας ήταν μεγάλη. Υπήρχε οργάνωση δηλαδή ότι ήθελες ήξερες που να το βρεις και υπήρχε τυπικότητα και

εξυπηρετικότητα μεταξύ του διοικητικού τομέα και των φοιτητών κάτι που εδώ δεν συμβαίνει

10. Πήρα το πτυχίο από το ΤΕΙ. Είμαι πτυχιούχος διοίκησης επιχειρήσεων. Αν και έκανα το έκτο εξάμηνο στο εξωτερικό, γύρισα στην Ελλάδα για να πραγματοποιήσω την πρακτική μου άσκηση.

11. Όχι δεν έχω ακολουθήσει μεταπτυχιακά

12. Αυτή τη στιγμή είμαι φαντάρος και δεν εργάζομαι

13. Κατ' αρχήν είμαι τώρα πιο υπεύθυνο άτομο γιατί είδα πως στο εξωτερικό για να πετύχεις στη ζωή σου πρέπει να έχεις υπευθυνότητα και σοβαρότητα. Η διαχείριση της γλώσσας αυτής ή άλλης ήταν καλή αλλά σίγουρα βελτιώθηκε

3^ο Γράμμα

1. Συμμετείχα στο ERASMUS κατά το 5^ο εξάμηνο σπουδών
2. Το ΤΕΙ συμμετείχε σ' αυτά τα προγράμματα, το έμαθα από σχετικές ανακοινώσεις που υπήρχαν τοιχοκολλημένες. Η καλή γνώση της γλώσσας είναι το απαραίτητο στοιχείο για κάποιον που θέλει να παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα
3. Βασικά, μόνη μου πληροφορήθηκα τις ενέργειες που έπρεπε να κάνω για να πάω σε πανεπιστήμιο στη Γαλλία. Κανένας υπεύθυνος δεν με βοήθησε
4. Και στην επιλογή του προγράμματος δεν με βοήθησε κανένας από το ΤΕΙ. Συμβουλευτήκα τον υπεύθυνο του πανεπιστημίου στη Γαλλία και πήρα κάποια μαθήματα που είχαν σχέση με το Ε' εξάμηνο της σχολής μου στο ΤΕΙ
5. Οχι δεν ήταν ικανοποιητική
6. Κατ' αρχήν τα μαθήματα ήταν πιο δύσκολα, είχαν μεγαλύτερη ύλη και απαιτούσαν πιο πολύ διάβασμα
7. Ο τρόπος διδασκαλίας ήταν πιο επιστημονικός. Χρησιμοποιούσαμε υπολογιστές σχεδόν σε κάθε μάθημα
8. Στο πανεπιστήμιο στη Γαλλία έπρεπε να παρακολουθεί ανελλιπώς τα μαθήματα, να βγάζεις εις πέρας όλες τις εργασίες και φυσικά να γράφεις καλά στις εξετάσεις.
9. Η νοοτροπία ήταν διαφορετική. Υπήρχε μεγαλύτερη πειθαρχία στην παρακολούθηση των μαθημάτων, οι καθηγητές ήταν σοβαροί, τυπικοί και μετρημένοι και η οργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών ήταν άρτια.
10. Το πτυχίο μου το πήρα από το ΤΕΙ Πάτρας
11. Ναι, έκανα μεταπτυχιακά στη Γαλλία, γιατί πιστεύω ότι τα μεταπτυχιακά σου δημιουργούν μεγαλύτερους ορίζοντες για το μέλλον. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα βασικά με ενθάρρυνε καθώς είδα πως οι γνώσεις πάνω στο αντικείμενό μου θα αυξάνονταν λόγω της πολύ καλής δουλειάς που γίνονται εκεί.

12. Δυστυχώς το ΤΕΙ δεν μου έχει δώσει τα απαραίτητα πιστοποιητικά γι' αυτό δεν μπορώ να αποδείξω στην αγορά εργασίας πως είχα συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Όμως με βοήθησε αρκετά το γεγονός ότι έκανα μεταπτυχιακά.

13. Η νοοτροπία μου άλλαξε προς το καλύτερο καθώς απέκτησα περισσότερες γνώσεις πάνω στο αντικείμενό μου και καλύτερη χρήση της γαλλικής γλώσσας.

4^ο Γράμμα

1. Συμμετείχα στο ERASMUS
2. Από κάποιες συζητήσεις που είχα με συμφοιτητές αλλά και καθηγητές μου που με ενθάρρυναν. Το ΤΕΙ συμμετέχει. Οι απαιτήσεις δεν είναι πολλές, έχουν να κάνουν μόνο με τη γλώσσα
3. Μέσω του γραφείου δημοσίων σχέσεων, καθώς κατέθεσα μια σχετική αίτηση σ' αυτή
4. Βασικά το συζήτησα με έναν φίλο μου που κάναμε το ίδιο ταξίδι και αποφασίσαμε από κοινού πια μαθήματα θα ακολουθήσουμε, στο ίδρυμα υποδοχής
5. Πιστεύω πως ήταν αρκετά ικανοποιητική, όχι βέβαια απόλυτα
6. Τα μαθήματα ήταν πιο δύσκολα, έπρεπε να περάσει δηλ. περίπου βδομάδες για να μπω στο κλίμα της διδασκαλίας
7. Ο τρόπος διδασκαλίας ήταν πιο πολύπλοκος απ' αυτόν του ΤΕΙ. Οι καθηγητές είναι πολύ παραστατικοί και κάνουν το παν για να σου μεταδώσουν αυτά που ξέρουν
8. Τα μαθήματα εκτός από τις εξετάσεις, που ήταν αρκετά δύσκολες, είχαν και κάποιες εργασίες, καθώς και κάποια εργαστήρια που θα έπρεπε να παρακολουθήσεις
9. Εδώ στην Ελλάδα είναι πιο χαλαροί οι δεσμοί σ' όλα τα πλαίσια της εκπαίδευσης στο ΤΕΙ. Εκεί υπήρχε πιο μεγάλη οργάνωση, χαρακτηριστικό της διαφοράς των δύο λαών Άγγλων και Ελλήνων.
10. Ναι έχω πάρει πτυχίο από το ΤΕΙ Πάτρας
11. Όχι δεν ακολούθησα
12. Η συμμετοχή μου με βοήθησε αρκετά καθώς η θέση στην οποία εργάζομαι έχει ανάγκη από υπαλλήλους που έχουν πάει κυρίως στην Αγγλία και ξέρουν τη γλώσσα και την νοοτροπία
13. Έχω γίνει πιο υπεύθυνος ως άνθρωπος αλλά και ως επαγγελματίας

5^ο Γράμμα

1. Συμμετείχα στο SOCRATES
2. Ενημερώθηκα κυρίως από κάποιες ανακοινώσεις που τοιχοκολήθηκαν στο ΤΕΙ. Το ΤΕΙ συμμετείχε στο πρόγραμμα. Οι απαιτήσεις έχουν να κάνουν με τη γλώσσα.
3. Ο υπεύθυνος καθηγητής με βοήθησε, Έστειλε γράμμα στο υποδεχών ίδρυμα
4. Ο ίδιος καθηγητής μου πρότεινε το πρόγραμμα που έπρεπε να ακολουθήσω όμως η τελική επιλογή ήταν δικιά μου
5. Η πληροφόρηση από το ΤΕΙ ήταν πολύ γενική και δεν περιείχε κάποιες σημαντικές λεπτομέρειες
6. Το πρόγραμμα των μαθημάτων περιελάμβανε μόνο θεωρητικά εργαστηριακά μαθήματα τα οποία ήταν τόσο δύσκολο που όταν γύρισα στην Ελλάδα, τα εδώ μαθήματα τα θεώρησα γελία
7. Η διδασκαλία γινόταν με κάποιους αποτελεσματικούς τρόπους όπως διαφάνειες κτλ.
8. Η αξιολόγηση γινόταν μέσω εξετάσεων και εργασιών που αφορούσαν τα μαθήματα
9. Η νοοτροπία είναι σίγουρα διαφορετική. Υπάρχει οργάνωση και υπάρχει και πιο σωστή αντιμετώπιση από όλους (καθηγητές, γραμματείας) προς τους φοιτητές
10. Δεν έχω πάρει ακόμη το πτυχίο μου
11. Σκέφτομαι να ακολουθήσω στο μέλλον
12. Αυτή τη στιγμή δεν εργάζομαι αφού περιμένω να πάρω το πτυχίο
13. Πιστεύω πως υπάρχει μια αλλαγή στη νοοτροπία μου καθώς και καλύτερευση της προφορά και κάποιες λεπτομέρειες στη γλώσσα.

1. 1) Συμμετείχα στο πρόγραμμα ERASMUS.
2. Από ενημερωτικά φυλλάδια του ΤΕΙ και από τον υπεύθυνο καθηγητή, ο οποίος με πληροφόρησε για την ύπαρξη τους. Το ΤΕΙ συμμετέχει σε Ευρωπαϊκά προγράμματα. Ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει.
3. Αφού ενημερώθηκα για το ποια πανεπιστήμια υπάρχουν έστειλα γράμμα στο πανεπιστήμιο που ήθελα να πάω και τέλος πληροφορήθηκα για το αν τελικά με δέχτηκαν.
4. Σύμφωνα με τις γνώσεις που είχα. Ναι συμβουλευτήκα όσους ήξερα που συμμετείχαν στα προγράμματα αυτά.
5. Ως ένα βαθμό ήταν ικανοποιητικά αν και πολλά πράγματα τα έμαθα αφότου πήγα στο εξωτερικό.
6. Επειδή δε γνωρίζω και τόσο καλά τη γλώσσα είχα δυσκολίες.
7. Ήταν τελείως διαφορετικός ο τρόπος που γίνονται τα μαθήματα στο εξωτερικό. Καταρχήν γίνονται με βοήθεια βίντεο και ηλεκτρονικών υπολογιστών.
8. Έπρεπε σε όλα τα μαθήματα να κάνουμε εργασίες.
9. Ναι , καταρχήν δεν υπάρχει αυτή η προχειρότητα που υπάρχει στο ΤΕΙ όσο αφορά την οργάνωση.
10. Δεν έχω πάρει το πτυχίο μου ακόμα, ενώ στο πανεπιστήμιο πήρα απλά βεβαίωση παρακολούθησης μαθημάτων.
11. Ίσως στο μέλλον να ακολουθήσω.
12. Δεν γνωρίζω ακόμα, αλλά μπορεί νομίζω να βοηθήσει.
13. Βασικά το πρώτο πράγμα ήταν να βελτιώσω το χειρισμό της ξένης γλώσσας (αγγλικών) αλλά και να καταλάβω ότι όλα είναι θέμα καλής οργάνωσης.

1. ERASMUS/SOCRATES

2. Πληροφορίες πήρα από καθηγητές που μας παρότρυναν να συμμετάσχουμε σε αυτά καθώς και από ενημερωτικά φυλλάδια. Μπορούν να συμμετάσχουν όλοι.
3. Συμπλήρωσα έντυπο το οποίο στάλθηκε στο πανεπιστήμιο που με ενδιέφερε.
4. Συμβουλευτήκα τους καθηγητές μου.
5. Ικανοποιητική ως ένα βαθμό. Όχι τέλεια όμως καθώς για πολλά δεν ενημερώθηκα.
6. Γλωσσικό πρόβλημα ήταν το πρώτο και κύριο πρόβλημα.
7. Ήταν διαφορετική μόνο στο γεγονός ότι έπρεπε να παρακολουθούμε υποχρεωτικά τα μαθήματα.
8. Το σύστημα ήταν περίπου το ίδιο με εδώ με προόδους και εργασίες.
9. Υπήρχε λίγο καλύτερη οργάνωση.
10. Όχι ακόμα.
11. Όχι ακόμα.
12. Δεν το γνωρίζω για τους παραπάνω λόγους.
13. Με επηρέασε στο τρόπο σκέψης μου και με βοήθησε στα Αγγλικά μου.

1. 1)ERASMUS

2. Από τον υπεύθυνο καθηγητή καθώς και από το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων. Το ΤΕΙ συμμετέχει και είναι ανοικτό για όλους τους ενδιαφερόμενους.
3. Ήρθα σε επαφή με το πανεπιστήμιο που ήθελα να με δεχτούν αφού πρώτα ενημερώθηκα από τον υπεύθυνο καθηγητή.
4. Σύμφωνα με τις δυνατότητες μου. Συμβουλευτήκα αυτούς που είχαν ανάλογες εμπειρίες.
5. Όχι δεν νομίζω ότι μπορεί να ικανοποιήσει αυτόν που ενδιαφέρεται για να ακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα. Ειδικά σε εμένα παρουσίασε αρκετή καθυστέρηση η συλλογή πληροφοριών από το ΤΕΙ.
6. Με δυσκόλευσε το γεγονός ότι έπρεπε να προσαρμοστώ γρήγορα σε ένα χώρο που είχε διάφορες από το ΤΕΙ.
7. Ήταν κάτι τελείως διαφορετικό καθώς έπρεπε να παρουσιάζουμε εργασίες και είχαμε και συνέχεια εξετάσεις. Οι δε καθηγητές έδειχναν μεγάλο ενδιαφέρον.
8. Ήταν δύσκολο γιατί όπως είπα παραπάνω έπρεπε να κάνουμε εργασίες και συνεχείς εξετάσεις.
9. Όλα ήταν διαφορετικά. Υπήρχε οργάνωση και όλοι έδειχναν να ενδιαφέρονται. Υπήρχαν συνθήκες που έπρεπε να εργαστείς για να τα καταφέρεις.
10. Έχω πάρει το πτυχίο σχετικά πρόσφατα. Στο εξωτερικό δεν έμεινα αρκετά για να πάρω πτυχίο.
11. Το σχεδιάζω για το μέλλον.
12. Μάλλον θα βοηθήσει.
13. Ναι μου έδωσε έναν νέο τρόπο σκέψης και επηρέασε καλύτερα τη ξένη γλώσσα.

1. Συμμετείχα στο ERASMUS
2. Από συμφοιτητές μου, που πήγαν. Αφού έδειξαν ενδιαφέρον ζήτησα περισσότερες πληροφορίες από υπεύθυνους καθηγητές και από το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων. Εκεί πληροφορήθηκα από ενημερωτικά φυλλάδια. Φυσικά συμμετέχει το ΤΕΙ σε αυτό. Βέβαια απαιτείται καλή χρήση ξένης γλώσσας
3. Συμπλήρωσα ένα έγγραφο με τα στοιχεία μου και αυτό στάλθηκε στο εξωτερικό. Μετά ρυθμιστικών και οι τελευταίες λεπτομέρειες
4. Από τον υπεύθυνο της σχολής και από συμφοιτητές μου
5. Αρκετά ικανοποιητικά
6. Το πρώτο και κύριο πρόβλημα ήταν η γλώσσα και η ορολογία σε μερικά μαθήματα
7. Έπρεπε να παρουσιάζουμε εργασίες, ενώ η διδασκαλία γινόταν με προβολή βίντεο, ενώ υπήρχαν και εργαστήρια σε όλα τα μαθήματα
8. Ήταν δύσκολη καθώς κάνε συνεχή τεστ και φυσική έπρεπε να διαβάσει πολύ κάποιος για να περάσει μάθημα
9. Όλα αυτά τα παραπάνω δείχνουν ότι στο ίδρυμα που ήμουν υπήρχε πειθαρχία, πράγμα που δεν υπάρχει σε μεγάλο βαθμό στο ΤΕΙ. Τέλος υπήρχε λίγο καλύτερη οργάνωση
10. Όχι δεν πήρα πτυχίου ούτε από το ένα ούτε από το άλλο
11. Όχι για τον παραπάνω λόγο
12. Δεν γνωρίζω ακόμα αν θα βοηθήσει
13. Ναι τα επηρέασα όλα

1. ERASMUS

2. Από το γραφείο δημοσίων σχέσεων, μετά από παρότρυνση ενός καθηγητή μου. Σ' αυτό μπορούν να συμμετέχουν όσοι το επιθυμούν
3. Αφού τους είπα ότι ενδιαφέρομαι για αυτό το πρόγραμμα με ενημέρωσαν για ποια πανεπιστήμια υπήρχε δυνατότητα και συμπλήρωσα ένα έντυπο που θα σταλόταν στο ίδρυμα του εξωτερικού
4. Συμβουλευτικά τους καθηγητές μου
5. Θα έλεγα καλή. Κάποιος που ενδιαφέρεται βρίσκει αυτό που θέλει
6. Με δυσκόλευσε το γεγονός ότι πολλά μαθήματα γίνονταν στα Φιλανδικά και όχι στα Αγγλικά
7. Καταρχήν έπρεπε να κάνουμε συνέχεια εργασίες και η παρουσία μας ήταν υποχρεωτικές. Επίσης είχαμε και περισσότερα τεστ
8. Με τις εργασίες έπαιρνες ένα σημαντικό βαθμό για να περάσεις το μάθημα
9. Ήταν περισσότερο αυστηρό όπως προείπα όσον αφορά την αξιολόγηση
10. Από το ΤΕΙ αναμένεται να πάρω το πτυχίο πολύ σύντομα
11. Είναι μέσα στα μελλοντικά σχέδιά μου, και πιστεύω ότι ίσως με βοηθήσει η συμμετοχή που είχα στα ευρωπαϊκά προγράμματα όσον αφορά τη νοοτροπία
12. Ακόμα δεν το γνωρίζω αυτό αλλά ίσως
13. Ήταν καταλυτική η συμμετοχή μου όσον αφορά την διαχείριση της γλώσσας αλλά και στον τρόπο σύννεσης όπου με επηρέασε θετικά

1. ERASMUS

2. Από τα ενημερωμένα φυλλάδια, και τους συμφοιτητές μου, που συμμετείχαν. Όλοι οι φοιτητές έχουν δικαίωμα συμμετοχής σ' αυτά
3. Ηρθα σε επαφή με τον υπεύθυνο καθηγητή και με το γραφείο δημοσίων σχέσεων οι οποίοι με ενημέρωσαν για τα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Κατόπιν τούτου έστειλαν FAX στο πανεπιστήμιο και ρυθμίστηκαν οι λεπτομέρειες
4. Από τις συμβουλές καθηγητών, συμφοιτητών
5. Ικανοποιητική, αλλά δεν τα βρήκε όλα όπως με πληροφόρησαν
6. Δεν καταλάβανα θέματα ορολογιακού και έτσι είχα δυσκολίες
7. Γινόταν μέσω βίντεο και προβολών
8. Δεν έδωσα εξετάσεις γιατί έφυγα πριν από αυτές
9. Είχε καλύτερη οργάνωση και όλοι οι καθηγητές ενδιαφέρονταν για τις γνώσεις των φοιτητών
10. Δεν έχω πάρει ακόμα το πτυχίο μου
11. Όχι
12. Δεν ξέρω για η συμμετοχή μου σ' αυτό ήταν μικρής διάρκειας
13. Με βοήθησε στη γλώσσα μου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄
Απαντήσεις μη συμμετεχόντων

Παράδειγμα

Όχι δεν είχε επιφέρει για κανένα περίοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την περίοδο εκείνη (καλοκαίρι/θινόβριο 1989) δεν υπήρχε η υποστήριξη για αυτά τα προγράμματα από το Τ.Ε.Ι.

Με την μορφή που έχω αυτά τα προγράμματα (δύο αντίστοιχες φασματικές για 6 μήνες) θα μπορούσα να είμαι. Δεν μπορούσα όμως να είμαι γιατί είχα να δουλέψω «επίσημα» με την εταιρεία τους και να εφάρμοζα αυτό που περιέγραφε σαν επίσημο.

Αντι να είναι εργασία ως Διακομιστής - Διαχειριστής (Εξωτερικός συνεργάτης) Οι γνώσεις που απέκτησα από το πρώτο του πρώτου του Τ.Ε.Ι. με βοήθησαν να μπού στην τεχνική εργασία που σου ξέρω ιδέες.

Πιστεύω ότι το ΤΕΙ και συγκεκριμένα η σχολή
προφέρει υψηλής ποιότητας σπουδές

Στην Μ. Βρετανία ανέπτυξα δύο (2) μεταπτυχιακούς
πτυχίους σπουδών σε δύο (2) διαφορετικά πανεπιστήμια.
Πρώτη φορά για αυτά είναι ότι με βοήθησαν να
προσπεράσω ως επιδοτήτρια και να ηγηθώ ομάδας
επιστόλιων των σπουδών. Τα μεταπτυχιακά βοηθούν
στην επαγγελματική ανάπτυξη αλλά εξαρτάται από τον
τόπο των σπουδών που ακολουθεί κάποιος.

Πιστεύω ότι αποφασίζοντας να πάρω μεταπτυχιακό ένω
Ευρωπαϊκό Πτυχίο θα είχε υψηλή αξία αφού
την δίνεσαι με διακρίσεις να σπουδάσει ή να εργαστεί
σε ένα πιο ψηλό επίπεδο

Όχι δεν γιναι

Πολύ καλός αν δε φοβείσαι σκέψες σου
ένα δωδεκάχρονο με προσωπικές αξίες σου
απλά οφειλόμενες. Κάπου έρωτα
Σκέψου με

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Αν και έχει περάσει αρκετός καιρός, (έτσι το γραπτό και με αρκετή καθυστέρηση, λόγω αλλαγής διεύθυνσης) δείχνω καθήκον και να σας αναζητώ, αγενός μιν για να σας βοηθήσω όσο γίνεται στην έρευνα σας και αγενός για να με εξηγήσω πως πρέπει να συμβάλουμε ο καθένας ένας μπορεί, ώστε ο ρόλος του Τ.Ε.Ι να γίνει περισσότερο αξιοποιήσιμος.

Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο, σας αναρωτιέμαι πως ενθαρρυνθεί ελληνικά για τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα κυρίως από παλιά που εξέδειξαν έσοδα. Η εμπειρία από το Τ.Ε.Ι και ιδιαίτερα από τα τμήματα Διπλωμάτων Σχέσεων, τα πλέον αρμόδια τμήματα είναι ανίκανα. Η πανεπιστημιακή κατάσταση είναι ότι παρέχει εμπειρικά φυλλάδια που αναφέρονται ή να παρέχονται πληροφορίες των αρμόδιων υπαλλήλων. Προσωπικά έχω την επιθυμία να αυστηρώσω να γίνει πρόγραμμα αλλά δεν έχω την απαραίτητη παρέμβαση. Η ομάδα που έχω με τους υπαλλήλους του τμήματος Δ.Σ. περισσότερο και να αναρρώσει και επισημάνει μαζί με βοήθεια. Είναι ο συνολικός παράγοντας που βασικός αναγκαίος παράγοντας. Είμαι από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Και γίνονται αντιλαμβανόμενα να βλέπω το Βίβλο και προς το τελεμαχικό των Ελλήνων, που γίνεται πως όπως βοηθούν στην επαγγελματική αναδιοργάνωση και το όραμα να είναι προς όφελος. Μεχρι όσον να βρω πως να αναδιοργανώσω, οι προτάσεις

έχουν ληφεί. Τώρα, όλα θα περιέχουν λεπτομέρειες
χρόνου, αν βέβαια μέχρι τότε έχω την ίδια όρεξη.

Αυτή η βιβλιοθήκη είναι ένα πρόγραμμα για Τ.Ε.Ι.
Είναι ένα πρόγραμμα προσαρμογής και τρέφει.
Επίσης οι γνώσεις που αντλούνται από τα Τ.Ε.Ι.
Εν τω μεταξύ ιδιαίτερα περιεχόμενα ή βοήθεια
ο υγιής "τομέρας".

Πιθανώς οι τα Τ.Ε.Ι. παρέχουν γνώσεις
αποτελεί. Μπορούν όμως να προσφέρουν περιεχόμενα.
Ενίσχυση και πιο οργανωμένη δουλειά για
τελευταία έτη να τα εργαζόμενα είναι περιεχόμενα
και τα καλύτερα. Κατά συνέπεια. Αυτά θα
μπορούσε να γίνει από τη στιγμή έτη να
υπάρχει ο χρόνος να εξελισθούν.

Επίσης να σας βοηθήσει στην εργασία σας
και ενίσχυση στην προχρονική σας.

Γιάννης,

Μ. Μαργαρίτη

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Είχατε ενημερωθεί για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι από ποια υπηρεσία του Τ.Ε.Ι. Θεωρείται ότι υπάρχει σωστή και επαρκής πληροφόρηση για αυτά τα προγράμματα από το Τ.Ε.Ι.
- 2) Σκεφτήκατε να ακολουθήσετε κάποιο από αυτά τα προγράμματα; Αν ναι, τι σας αποθάρρυνε; Περιγράψτε με λίγα λόγια τους λόγους για τους οποίους δεν ακολουθήσατε κάποιο από τα προγράμματα.
- 3) Ασχολείσθε με κάτι συγκεκριμένο; Αν ναι, οι γνώσεις που αποκτήσατε από το Τ.Ε.Ι σας χρησιμεύουν;
- 4) Πιστεύετε ότι το Τ.Ε.Ι προσφέρει υψηλής ποιότητας σπουδές;
- 5) Ασχοληθήκατε με μεταπτυχιακά; Τι γνώμη έχετε για αυτά; Βοηθούν στην επαγγελματική αποκατάσταση;
- 6) Πιστεύετε ότι αν ακολουθούσατε ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα θα είχατε καλύτερη εξέλιξη;
- 7) Γνωρίζετε άτομα που είχαν προσωπικές εμπειρίες από Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι, σας έδωσαν τις δικές τους γνώμες στο ζήτημα αυτό; Γνωρίζετε κάτι για την επαγγελματική τους εξέλιξη;

Ενημερωθεί για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα σε
συζήτηση που είχαμε με μια καθηγήτρια κατά την
ώρα του μαθήματος. Πιστεύω ότι υπάρχει σωστή
πάρει πληροφόρηση για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα
αποστον που θα ήθελα να ελλείξω πληροφόρηση.

σκεφτήκα να ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα με
απόστον το γεγονός της ζήτησης γνώσεων.

είνω σε λογιστικό γραφείο, έχω πετύχει το
λογιστικής. Οι γνώσεις που απέκτησα από το Τ.Ε.Ι
ήταν πολύ θα ήθελα να είνω με κάποια επιγασση
πρακτική μου, που με βοήθησε να έχω μια επαγγελμα-
τική σε συνδιασμό με την σωστή εκμάθηση λογιστι-
κογραφημάτων (Ευροζώνισμα).

πιστεύω ότι το ΤΕΙ προσφέρει υψηλής ποιότητας
έ και θα ήθελα να αναβαθμιστούν και άλλο,
αγορά εργασίας, για παράδειγμα, (κατά την δική μου
απόψη) οι λογιστές των ΤΕΙ δεν έχουν να βελτιωθούν
σε σχέση με τους αντίστοιχους λογιστές των
Πολυτεχνικών (βελτίωση είναι και η δυνατότητα
λαμβάνεται στα πτυχιακά των ΤΕΙ να παρακο-
νισαν μεταπτυχιακά προγράμματα ^{στην Ελλάδα} και να πάρουν
ΕΚ χωρίς να χρειάζεται να σπουδάσουν ^{πρώτα} και στο
τοίχο ΑΕΙ ^{και στη συνέχεια να συνεχίσουν με μεταπτυχιακά} όπως ~~γίνονται~~ γίνονται καλά.

δεν ασχολούμαι με μεταπτυχιακά, παρά αυτά με-
νούν είναι πολύ καλά γιατί ανόητος ^{πιο} φιλαδέλφειος
έως στην υδρότητα. Αυτό στην σύγκριση ενοχ-
λίζει σημαντικά με την αύξηση της ανεργίας ~~το~~
την αύξηση της ανταγωνιστικότητας που επικρατεί στην
εργασία
ως και να είναι καλύτερη βελτίωση.

χωρίς τίποτα άτομα όποτε δεν βίβω
ουδέν ουσιαστικό στην επαγγελματική βελτίωση.

Sorry για τα παλιόχρηστα φημάτα.
Καλή επιτυχία με την πτυχιακή σας και
καλό άτυχο.

ΠΡΟΣ: Κ.ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ - Δ.ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

ΘΑ ΑΝΑΦΕΡΘΩ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΑ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1. Ενημέρωση γινόταν από πίνακες ανακοινώσεων, ο κάθε ενδιαφερόμενος για περαιτέρω πληροφορίες απευθυνόταν στις Γραμματείες Σχολών.

2. Στόχος μου ήταν τελειώνοντας, να ασχοληθώ με την αγορά εργασίας και να δημιουργίσω κάποια καριέρα άμεσα.

3. Ναι, αυτή τη στιγμή εργάζομαι ως ΜΗΧ/ΓΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ Τ.Ε. σε Τεχνική Εμπορική Επιχείρηση και ασχολούμαι με Μελέτες ΘΕΡΜΑΝΙΣΗΣ-ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ-ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΥ-ΠΙΣΙΝΕΣ-ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΕΣ κλπ..

Το ΤΕΙ παρέχει γνώσεις, όχι όμως άκρως εξειδικευμένες.

Στη συνέχεια για εξέλιξη γνώσεων χρειάζεται μελέτη της νομοθεσίας για κάθε αντικείμενο που ενδιαφέρει το Μηχανολόγο, Ηλ/γο, Λογιστή κ.α. για την πιστή εφαρμογή των Κανονισμών. Επίσης χρειάζεται (επιβάλλει) η εμπλούτιση γνώσεων από βιβλιογραφίες εκτός Τ.Ε.Ι. και αναφέρομαι σε ότι αφορά εξειδικευμένα βιβλία. Αναγκαία είναι η συνεργασία με συναδέλφους παλιότερους στο χώρο, οι οποίοι έχουν μεγαλύτερη εμπειρία και οι συμβουλές τους είναι πολύτιμες.

4. Ναι, αλλά γενικότερου χαρακτήρα.

5. Δεν ασχολήθηκα με μεταπτυχιακά, η κατεύθυνσή μου δίνει στους σπουδαστές δυνατότητα να γνωρίσουν (επίπεδο, νοοτροπία, κουλτούρα) τις άλλες χώρες, για να αποκτήσουν επαγγελματικές γνώσεις άλλων χωρών, για την γνώση της

Ναι, αλλά όχι ιδιαίτερα.

6. Δεν πιστεύω καθόλου σε αυτό.

7. Ναι. Είναι αυτό που αναφέρω πιο πάνω. Όσον αφορά για την επαγγελματική εξέλιξη, δεν είχαν καλύτερη από αυτούς που δεν ακολούθησαν κάποιο Πρόγραμμα.

Σημείωση: Η άποψή μου για το συγκεκριμένο θέμα, πηγάζει από γνώμη συγκεκριμένων ατόμων.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΦΙΛΟΙ

ΕΛΠΙΖΩ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΜΟΥ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ

Φ Ι Λ Ι Κ Α

ΣΩΤΗΡΗΣ Ε. ΤΡΙΓΚΑΣ
ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ
ΜΗΧ/ΓΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ (ΤΕ)
ΤΗΛ. 01Κ. 0691 31983
ΓΡ. 0691 26002

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1) Είχατε ενημερωθεί για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι από ποια υπηρεσία του Τ.Ε.Ι. Θεωρείται ότι υπάρχει σωστή και επαρκής πληροφόρηση για αυτά τα προγράμματα από το Τ.Ε.Ι.
- 2) Σκεφτήκατε να ακολουθήσετε κάποιο από αυτά τα προγράμματα; Αν ναι, τι σας αποθάρρυνε; Περιγράψτε με λίγα λόγια τους λόγους για τους οποίους δεν ακολουθήσατε κάποιο από τα προγράμματα.
- 3) Ασχολείσθε με κάτι συγκεκριμένο; Αν ναι, οι γνώσεις που αποκτήσατε από το Τ.Ε.Ι σας χρησιμεύουν;
- 4) Πιστεύετε ότι το Τ.Ε.Ι προσφέρει υψηλής ποιότητας σπουδές;
- 5) Ασχοληθήκατε με μεταπτυχιακά; Τι γνώμη έχετε για αυτά; Βοηθούν στην επαγγελματική αποκατάσταση;
- 6) Πιστεύετε ότι αν ακολουθούσατε ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα θα είχατε καλύτερη εξέλιξη;
- 7) Γνωρίζετε άτομα που είχαν προσωπικές εμπειρίες από Ευρωπαϊκά προγράμματα; Αν ναι, σας έδωσαν τις δικές τους γνώμες στο ζήτημα αυτό; Γνωρίζετε κάτι για την επαγγελματική τους εξέλιξη;

Είχα ενημερωθεί για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα σε
α συνάδελφο που είχε μια καθήκτρια κατά την
πρκα του μαθήματος. Πιστεύω ότι υπάρχει σωστή
επαρκή πληροφόρηση για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα
κάποιον που θα ήθελε να ελλείξει πληροφόρηση.

Δεν σκέφτηκα να ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα. Με
ενοχλεί το γεγονός της ζώνης γλώσσας.

Εργάζομαι σε λογιστικό γραφείο, έχω πετύχει το
παιδί μου. Οι γνώσεις που απέκτησα από το Τ.Ε.Ι
σήμερα είναι πολύ. Θα ήθελα να είμαι μετράς ή γαστ
πρακτική μου, που με βοήθησε να έχω μια επαγγελμα
τική σταδιοδρομία σε συνδυασμό με την σωστή εκμάθηση λογιστικ
προγραμμάτων (Ευροσφαιμα).

αι, πιστεύω ότι το ΤΕΙ προσφέρει υψηλή ποιότητα
δύ και θα ήθελα να αναβαθμιστούν και άλλο,
αγορά εργασίας, για παράδειγμα, (κατά την δική μου
145) οι λογιστές των ΤΕΙ δεν έχουν να θυμίσουν
τα δεσμούς με τους αντίστοιχους λογιστές των
Πολιθτικές (βιβλίο) είναι και η δυνατότητα
παρέχεται στα πτυχιούχους των ΤΕΙ να παρακο-
μικών μεταπτυχιακά προγράμματα ^{στην Ελλάδα} και να πάρουν
ΤΕΡ χωρίς να χρειάζεται να σπουδάσουν ^{πρώτα} και στο
στοιχείο ΑΕΙ ^{και στη συνέχεια να συνεχίσουν με μεταπτυχιακό} όπως ~~γίνονται~~ γίνονται καλά.

έχω ασχοληθεί με μεταπτυχιακά, παρόλα αυτά πι-
στεύω είναι πολύ καλά γιατί αντισταθμίζονται
έως στην ειδικότητα. Αυτό στην σύγκριση ενοχι-
σμού σημαντικός με την αύξηση της αλφειας ~~το~~
την αύξηση της ανταγωνιστικότητας που επιφέρει στην
εργασία
ως και να είχα καλύτερη βιβλιοθήκη.

ν γρηγορώ τίποτα άτομα ένοτε δεν βέρω
βοηθάνε ουσιαστικά στην επαγγελματική βιβλιοθήκη.

-Sorry για τα παλιόχρηστα ήματα.

Καλή επιτυχία με την πτυχιακή σας και
καλό ατυχίο.

Απαντήσεις

Όχι δεν είχα συμφωνήσει για κανένα προγράμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γιατί την περίοδο εκείνη (καλοκαίρι - φθινόπωρο 1989) δεν υπήρχε η υποστήριξη για αυτά τα προγράμματα από το Τ.Ε.Ι.

Με την βοήθεια που έχω από τα προγράμματα (δυσκολία αναγγελίας φοιτητών για 6 μήνες) θα μπορούσα να ποιά. Δεν μπορούσα όμως να ποιά για να είχα να διοικώ «επίσημα» μεταπτυχιακούς τίτλους και να εφάρμοζα αυτόν περίοδο σαν επίσημο τον

Αντι τα αγγλικά εργαζόμην ως Διευθυντής - Διαχειριστής (Εξειδικευμένος επαγγελματίας). Οι γνώσεις που απέκτησα από ο πρώτο τον χρόνο του Τ.Ε.Ι με βοήθησαν πάρα πολύ σαν πρόεδρος νομεία του στα ξένα ιδρύματα.

Πιστεύω ότι το ΤΕΙ και συγκεκριμένα η σχολή
που προσφέρει υψηλές ποιότητες σπουδών

Στην Η. Βρετανία υπάρχει δύο (2) μεταπτυχιακούς
τίτλους σπουδών σε δύο (2) διαφορετικά Πανεπιστήμια.
Ο πρώτος που γ' αρέσει είναι ότι με βοηθούν να
εμπνευστώ ως επιστήμονας και να ηγηθώ στην
παιδαγωγία των σπουδών. Τα μεταπτυχιακά βοηθούν
στην επαγγελματική ανάπτυξη αλλά εξαρτάται από τον
τόπο των σπουδών που ακολουθείς με πρώτος...

Πιστεύω ότι αποφασίζοντας να πάρεις ένα
Ευρωπαϊκό Πτυχίο θα είχε υψηλή αξία αφού
που δίνεται με διακρίσεις να σπουδάσει ή να εργαστεί
σε ένα πιο αξιόλογο περιβάλλον

Όχι δεν γινώσκω

2. Πιστεύω αν δε μπορούσε σίγουρα για
ένα καλύτερο με περισσότερα θέματα στον
αριθμό σπουδών και την ένταξη
Σήμερα όμως

ΠΡΟΣ: Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ - Δ. ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

ΒΑ ΑΝΑΦΕΡΘΩ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΑ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1. Ενημέρωση γίνεται από πίνακες ανακοινώσεων, ο κάθε ενδιαφερόμενος για περαιτέρω πληροφορίες απευθύνεται στις Γραμματείες Σχολών.

2. Στόχος μου ήταν τελειώνοντας, να ασχοληθώ με την αγορά εργασίας και να δημιουργήσω κάποια καριέρα άμεσα.

3. Ναι, αυτή τη στιγμή εργάζομαι ως ΜΗΧ/ΓΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ Τ.Ε. σε Τεχνική Εμπορική Επιχείρηση και ασχολούμαι με Μελέτες ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ-ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ-ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΥ-ΠΙΣΙΝΕΣ-ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΕΣ κλπ..

Το ΤΕΙ παρέχει γνώσεις, όχι όμως άκρως εξειδικευμένες.

Στη συνέχεια για εξειδίκευση γνώσεων χρειάζεται μελέτη της νομοθεσίας για κάθε αντικείμενο που ενδιαφέρει το Μηχανολόγο, ΗΛ/γο, Λογιστή κλπ. για την πιστή εφαρμογή των Κανονισμών. Επίσης, χρειάζεται (επιβάλλεται) η εμπλοκή των γνώσεων από Βιβλιογραφίες έγκυρες Τ.Ε.Ι. και αναφερόμενες σε ότι αφορά εξειδικευμένα βιβλία. Αναγκαία είναι η συνεργασία με συναδέλφους παλιότερους στο χώρο, οι οποίοι έχουν μεγαλύτερη εμπειρία και οι σύμβουλοι τους είναι πολύτιμες.

4. Ναι, άλλο γενικότερα, χαρόκτηνο.

5. Δεν το χαίτηκα, με μετάνοια, αλλά πιστεύω ότι δίνουν στους σπουδαστές τη δυνατότητα να γνωρίσουν επιπέδα, όπου οι σύμβουλοι από άλλους χώρους τους παρέχουν επιπλέον γνώσεις/χίμαιρες, κατά την γνώμη μου.

Ναι, αλλά όχι μόνο στο ΤΕΙ.

6. Δεν πιστεύω κάτι τέτοιο.

7. Ναι, είναι αυτό που αναφέρω πιο πάνω, που αφορά γρήγορη επαγγελματική εξειδίκευση, είχαν καλύτερη από αυτούς που δεν ακολουθήσαν κάποιο Πρόγραμμα.

Σημείωση: Η άποψη μου για το συγκεκριμένο θέμα πηγάζει από γνώμες συγκεκριμένων ατόμων.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΦΙΛΟΙ

ΕΛΠΙΖΩ ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΜΟΥ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ

Φ Ι Λ Ι Κ Α

ΕΩΤΗΡΗΣ Ε. ΤΡΙΓΚΑΣ

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ

ΜΗΧ/ΓΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ (ΤΕ)

ΤΗΛ. ΟΙΚ. 0691 31883

ΓΡ. 0691 26002

*Απαντήσεις σπουδαστών σε
Email: Lgeorg@ceid.upatras.gr*

Γράμμα 1^ο

1. Ναι είχα ενημερωθεί ότι υπάρχουν Ευρωπαϊκά Προγράμματα στο ΤΕΙ Πάτρας. Το πληροφορήθηκα από κάποιους συμφοιτητές μου που ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν. Πιστεύω πως αν κάποιος φοιτητής ενδιαφερθεί και θέλει πολύ να μάθει για αυτά τα προγράμματα, το ΤΕΙ θα του προσφέρει τις επαρκείς πληροφορίες που ζητά.
2. Όχι. Δεν το σκέφτηκα καν, καθώς δεν γνωρίζω ξένες γλώσσες.
3. Αυτή τη στιγμή εργάζομαι ως νοσηλεύτρια σε ιδιωτική κλινική στην Αθήνα. Οι γνώσεις που αποκόμισα απ' το ΤΕΙ ήταν σημαντικές κατά το μέγιστο βαθμό.
4. Ειδικά στη σχολή μας πιστεύω ότι αποκομίσαμε κάποιες γνώσεις οι οποίες σίγουρα μας χρειάζονται στην συνέχεια.
5. Δεν ασχολήθηκα με μεταπτυχιακά. Η γνώμη μου είναι ότι μπορούν να βοηθήσουν τους φοιτητές στην καλύτερη δυνατή επαγγελματική αποκατάσταση. Στην δικιά μου περίπτωση όμως τα μεταπτυχιακά δεν ήταν απαραίτητα ώστε να καταλάβω τη θέση στην οποία είμαι τώρα.
6. Πιστεύω ότι μπορεί να είχα καλύτερες ευκαιρίες και μπορεί να είχα καλύτερη νοοτροπία στην επαγγελματική μου καριέρα.
7. Γνωρίζω άτομα που πήραν μέρος στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα όμως όταν γύρισαν δεν ήρθα σε επαφή με κανέναν από αυτά ώστε να μου πει τις εμπειρίες του.

Γράμμα 2^ο

1. Είχα ενημερωθεί από μερικούς καθηγητές μου οι οποίοι με παρότρυναν να ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα, κατόπιν αυτού επισκέφθηκα το γραφείο δημοσίων σχέσεων του ΤΕΙ, το οποίο μου έδωσε κάποια φυλλάδια τα οποία όμως δεν μου έδωσαν τόσες πολλές πληροφορίες όσες θα ήθελα. Πρέπει να πω όμως πως οι υπάλληλοι του γραφείου δεν μου διευκρίνισαν κάποιες απορίες μου.
2. Ναι σκέφτηκα ν' ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα στην Αγγλία, μια που ξέρω κάπως καλά τη γλώσσα. Με αποθάρρυνε το γεγονός ότι η ενημέρωση απ' το ΤΕΙ δεν ήταν ικανοποιητική και έτσι δεν ρίσκαρα τη συμμετοχή μου σ' ένα πρόγραμμα το οποίο δεν ήξερα καλά.
3. Δουλεύω σε κάποια εταιρεία. Οι γνώσεις του ΤΕΙ με βοήθησαν κάπως.
4. Πιστεύω ότι το ΤΕΙ προσφέρει αρκετά καλής ποιότητας γνώσεις. Δίνει τις βάσεις για μια επιτυχημένη καριέρα.
5. Έκανα δύο χρόνια στην Μεγ. Βρετανία . Ναι, βοήθησαν καθώς ολοκλήρωσαν τις γνώσεις μου πάνω στο αντικείμενο που εργάζομαι.
6. Φαντάζομαι πως ναι. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα σου ανοίγει κάποιους ορίζοντες που εδώ στην Ελλάδα δεν υπάρχουν. Δίνει κίνητρο σε κάποιον να ασχοληθεί πιο πολύ με την επιστήμη του.
7. Δεν γνωρίζω κάποιο άτομο που έχει ακολουθήσει τέτοιο πρόγραμμα.

Γράμμα 3^ο

1. Ναι ήξερα την ύπαρξη τους από συζητήσεις που είχαμε με καθηγητές, καθώς και με συμφοιτητές μου οι οποίοι ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν. Πιστεύω πως υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση από το αρμόδιο γραφείο Δημόσιων Σχέσεων.
2. Οχι δεν σκέφτηκα να ακολουθήσω, ήμουν θετικός σε αυτή την ιδέα στην αρχή, όμως αργότερα αποθαρρύνθηκα απ' τα οικονομικά.
3. Δεν έχω πάρει ακόμα το πτυχίο καθώς αυτή τη στιγμή υπηρετώ την θητεία μου, διακόπτοντας έτσι τις σπουδές μου.
4. Οι γνώσεις που προσφέρουν το ΤΕΙ πιστεύω ότι είναι ικανοποιητικές. Αλλά αυτό θα το διαπιστώσω καλύτερα εφόσον αρχίσω να εργάζομαι πλέον ως πτυχιούχος.
5. Δεν υπάρχει περίπτωση ν' ασχολούμαι με μεταπτυχιακά καθώς ακόμη δεν έχω πάρει το πτυχίο μου. Όμως και μετά θα 'ναι δύσκολο για μένα λόγω του οικονομικού παράγοντα.
6. Αυτό δεν μπορώ να το γνωρίσω καθώς δεν έχω αποκατασταθεί επαγγελματικά, αλλά λογικά πιστεύω πως θα υπήρχε καλύτερη εξέλιξη.
7. Γνωρίζω κάποια άτομα όμως δεν συζήτησα ποτέ αυτό το θέμα.

Γράμμα 4^ο

1. Ναι είχα ενημερωθεί απ' το γραφείο δημοσίων σχέσεων. Πιστεύω πως η πληροφόρηση από το ΤΕΙ είναι επαρκέστατη καθώς σου χορηγούνται όλες οι πληροφορίες που χρειάζεσαι για να υπάρξει αυτή η μετακίνηση στο εξωτερικό.
2. Είχα σκεφτεί να πάω στην Ολλανδία να παρακολουθήσω μαθήματα στην Ουτρέχτη. Όλα ήταν έτοιμα για την μετακίνηση μου στην Ολλανδία όμως τελευταία στιγμή κάποιοι σοβαροί προσωπικοί λόγοι με κράτησαν στην Ελλάδα.
3. Αυτή τη στιγμή εργάζομαι κάπου όμως η θέση αυτή που βρήκα δεν έχει σχέση με το αντικείμενο που σπούδασα στο ΤΕΙ.
4. Οι γνώσεις που προσφέρουν το ΤΕΙ είναι πολύ θεωρητικές. Απ' ότι ξέρω από κάποιους γνωστούς μου, στην πράξη υπάρχουν διαφορές.
5. Όχι δεν ασχολήθηκα με μεταπτυχιακά, αν και πιστεύω ότι βοηθούν στην προαγωγή των γνώσεων και στην καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση.
6. Σίγουρα, γι' αυτό και ήθελα να συμμετάσχω όμως αυτά τα προσωπικά προβλήματα που είχα με εμπόδισαν.
7. Ναι γνωρίζω κάποια άτομα, οι οποίοι μου είχαν πει πάρα πολύ καλά λόγια γι' αυτά τα προγράμματα και βλέπω πως η επαγγελματική τους εξέλιξη είναι καλή.

Γράμμα 5^ο

- 1) Ξέρω για την ύπαρξη των ευρωπαϊκών προγραμμάτων κάποια ενημερωτικά φυλλάδια έχουν πέσει στα χέρια μου. Πιστεύω πως το ΤΕΙ δίνει επαρκή πληροφόρηση για συμμετοχή σ' αυτά.
2. Όχι δεν σκέφτηκα να ακολουθήσω γιατί οι γνώσεις μου πάνω στις ξένες γλώσσες δεν είναι επαρκείς. Αυτός είναι ο κύριος λόγος που δεν σκέφτηκα να ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα.
3. Εργάζομαι ως λογιστής σε μια επιχείρηση. Οι γνώσεις που αποκόμισα απο το ΤΕΙ ήταν ικανοποιητικές, καθώς γνώρισα τη βάση της λογιστικής επιστήμης, ενώ στην δουλειά μου έμαθα κάποιες λεπτομέρειες.
4. Το ΤΕΙ προσφέρει καλής ποιότητας σπουδές καθώς δίνει όλα τα φόντα στον πτυχιούχο να ασχοληθεί με τη δουλειά που θέλει και με τις γνώσεις που έχει πάρει.
5. Όχι δεν ασχολήθηκα. Πιστεύω πως βοηθούν όμως τουλάχιστον εγώ δεν τα χρειάστηκα για να αποκατασταθώ επαγγελματικά.
6. Δεν το ξέρω αυτό
7. Γνωρίζω άτομα που μου έχουν πει πως η διαφορά νοοτροπίας βασικά ήταν αυτή που τους ικανοποίησε στο εξωτερικό.

Γράμμα 6^ο

1. Αν και τα είχα ακουστά αυτά τα προγράμματα δεν ασχολήθηκα περισσότερο. Οτι γνώριζα το γνώριζα από καθηγητές και συμφοιτητές μου. Δεν το γνωρίζω αλλά νομίζω ότι αν κάποιος ασχοληθεί με το θέμα μπορεί να πάρει απαραίτητες πληροφορίες.
2. Όχι δε το είχα αποφασίσει να ακολουθήσω κάποιο πρόγραμμα. Δεν ήταν κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι, αλλά το γλωσσικό νομίζω θα με αποθάρρυνε αν πραγματικά ήθελα να ακολουθήσω.
3. Αυτή τη στιγμή εργάζομαι σε λογιστικό γραφείο. Για τη δουλειά μου οι γνώσεις που πήρα με βοηθούν.
4. Ναι νομίζω ότι οι σπουδές που προσφέρει το ΤΕΙ είναι ικανοποιητικές.
5. Δεν ασχολήθηκα. Πιστεύω όμως ότι βοηθούν στην επαγγελματική εξέλιξη.
6. Δεν το γνωρίζω αυτό.
7. Όχι δεν ξέρω.

Γράμμα 7^ο

1. Είχα ενημερωθεί από συζητήσεις με καθηγητές και ενδιαφερόμενους φοιτητές καθώς και από ενημερωτικά φυλλάδια από το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων. Η ενημέρωση είναι αρκετά ικανοποιητική αν θα μπορούσε να παρέχει και κάποιες επιπλέον πληροφορίες.
2. Βασικά το είχα σκεφτεί σοβαρά αλλά οι λόγοι που δεν συμμετείχα ήταν η όχι καλή γνώση της γλώσσας.
3. Αυτή τη στιγμή εργάζομαι σε μαγαζί συγγενικού μου προσώπου. Προσωρινή δουλειά μέχρι να βρω κάτι που να ανταποκρίνεται στις βλέψεις μου. Οι γνώσεις του ΤΕΙ θα μου χρησιμεύσουν αν βρω δουλειά που να αφορά την επιστήμη μου (έχω τελειώσει το τμήμα Ηλεκτρολογίας).
4. Νομίζω ότι θα μπορούσε να δώσει ακόμα καλύτερου επιπέδου γνώσεις. Δεν πιστεύω ότι θα μπορούσε κάποιος να ήταν ικανοποιημένος μόνο μ' αυτές τις γνώσεις που πήρε από το ΤΕΙ.
5. Το είχα στα υπόψη μου αλλά τελικά οικονομικοί λόγοι με απέτρεψαν. Πιστεύω ότι τα μεταπτυχιακά είναι απαραίτητα για να μπορέσει κάποιος να συμπληρώσει τις γνώσεις του.
6. Μπορεί και να είχα.
7. Γνωρίζω άτομα, και με πληροφόρησαν για τις συνθήκες που συνάντησαν. Οι περισσότεροι από αυτούς δουλεύουν, και άλλοι δεν έχουν πάρει πτυχίο ακόμα.

1. Ήξερα ότι υπήρχαν κάτι προδιαγραφές από συμφοιτητές μου. Δεν ξέρω αλλά φαντάζομαι να υπάρχει σχετικά καλή ενημέρωση.
2. Όχι, δεν το είχα σκεφτεί. Βασικά ο λόγος που δεν συμμετείχα ήταν το ζήτημα της γλώσσας και λίγο το οικονομικό.
3. Αυτή την στιγμή δεν εργάζομαι.
4. Νομίζω ότι δεν προσφέρει υψηλής ποιότητας σπουδές.
5. Αν και δεν ασχολήθηκα, πιστεύω ότι μπορούν να βοηθήσουν στην επαγγελματική αποκατάσταση.
6. Δεν το ξέρω, αλλά ίσως.
7. Γνωρίζω συμφοιτητές μου. Απλά μου είπαν τις εμπειρίες τους από μία ξένη χώρα. Δυστυχώς δεν γνωρίζω τίποτα για την επαγγελματική εξέλιξή τους.

